

The European Agricultural Fund for Rural Development:
Europe investing in rural areas

Roczne sprawozdanie z wdrażania

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Roczne sprawozdanie z wdrażania	
Okres	01/01/2022 - 31/12/2022
Wersja	2022.0
Status – Bieżący węzeł	Otwarte - Polska
Krajowy numer referencyjny	
Data zatwierdzenia przez komitet monitorujący	
Obowiązująca wersja programu	
CCI	2014PL06RDNP001
Rodzaj programu	Program rozwoju obszarów wiejskich
Kraj	Polska
Region	PL - National
Okres programowania	2014 - 2022
Wersja	14.2
Nr decyzji	C(2022)9918
Data decyzji	19/12/2022
Instytucja zarządzająca	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Spis treści

1. NAJWAŻNIEJSZE INFORMACJE NA TEMAT REALIZACJI PROGRAMU I JEGO PRIORYTETÓW	4
1.a) Dane finansowe	4
1.b) Ogólne i specyficzne dla programu wskaźniki oraz ujęte ilościowo wartości docelowe	4
1.b1) Tabela przeglądowa	4
1.c) Kluczowe informacje nt. realizacji PROW na podstawie danych zawartych w a) i b) w podziale na cele szczegółowe	16
1.d) kluczowe informacje nt. postępów w realizacji celów pośrednich określonych w ramach wykonania w oparciu o tabelę F	69
1.e) pozostałe elementy specyficzne dla PROW [fakultatywnie]	70
1.f) W stosownych przypadkach — wkład w strategię makroregionalną i strategię morską	70
1.g) Kurs waluty stosowany przy przeliczaniu kwot w RSR (państwa niestosujące EUR)	73
2. POSTĘPY W REALIZACJI PLANU EWALUACJI	74
2.a) opis wszelkich zmian wprowadzonych do planu ewaluacji w PROW w ciągu roku wraz z ich uzasadnieniem	74
2.b) opis ewaluacji działań podjętych w ciągu roku (w związku z sekcją 3 planu ewaluacji)	74
2.c) opis działań podjętych w zakresie dostarczania danych i zarządzania nimi (w odniesieniu do sekcji 4 planu ewaluacji)	75
2.d) wykaz zakończonych ewaluacji, w tym odniesienia do tego, gdzie zostały opublikowane na stronie internetowej	76
2.e) streszczenie przeprowadzonych ewaluacji skupiające się na ustaleniach z ewaluacji	78
2.f) opis działań komunikacyjnych podjętych w celu opublikowania ustaleń z ewaluacji (w odniesieniu do sekcji 6 planu ewaluacji)	81
2.g) opis działań następczych podjętych w następstwie ewaluacji (w odniesieniu do sekcji 6 planu ewaluacji)	83
3. KWESTIE MAJĄCE WPŁYW NA WYKONANIE PROGRAMU I PODJĘTE DZIAŁANIA	87
3.a) Opis kroków poczynionych w celu zapewnienia jakości i skuteczności realizacji programu	87
3.b) Skuteczne mechanizmy wykonawcze wysokiej jakości	88
4. KROKI PODEJMOWANE W CELU WDROŻENIA POMOCY TECHNICZNEJ I WYMOGÓW DOTYCZĄCYCH REKLAMOWANIA PROGRAMU	90
4.a) Podjęte działania i stan ich realizacji odnośnie do utworzenia krajowej sieci obszarów wiejskich i realizacji jej planu działania	90
4.a1) Podjęte działania i stan ich realizacji odnośnie do utworzenia krajowej sieci obszarów wiejskich (struktura zarządzania i jednostka wsparcia sieci)	90
4.a2) Podjęte działania i stan ich realizacji odnośnie do realizacji planu działania	91
4.b) Kroki powzięte w celu rozpowszechnienia informacji o programie (art. 13 rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 808/2014)	99
5. DZIAŁANIA PODJĘTE W CELU SPEŁNIENIA WARUNKÓW WSTĘPNYCH	101
6. OPIS WYKONANIA PODPROGRAMÓW	102

7. OCENA INFORMACJI I POSTĘPY POCZYNIONE NA DRODZE OSIĄGNIĘCIA CELÓW PROGRAMU	103
8. REALIZACJA DZIAŁAŃ MAJĄCYCH NA CELU UWZGLĘDNIENIE ZASAD OKREŚLONYCH W ART. 5, 7 I 8 ROZPORZĄDZENIA (UE) NR 1303/2013	104
9. POSTĘP OSIĄGNIĘTY W CELU ZAPEWNIENIA ZINTEGROWANEGO PODEJŚCIA DO KORZYSTANIA Z EFRROW I INNYCH UNIJNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH ..	106
10. SPRAWOZDANIE Z WDRAŻANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH (ART. 46 ROZPORZĄDZENIA (UE) NR 1303/2013).....	107
11. TABELE SŁUŻĄCE KODOWANIU OGÓLNYCH I SPECYFICZNYCH DLA PROGRAMU WSKAŹNIKÓW ORAZ UJĘTYCH ILOŚCIOWO WARTOŚCI DOCELOWYCH	116
Załącznik II	117
Dokumenty	133

1. NAJWAŻNIEJSZE INFORMACJE NA TEMAT REALIZACJI PROGRAMU I JEGO PRIORYTETÓW

1.a) Dane finansowe

Zob. załączone dokumenty

1.b) Ogólne i specyficzne dla programu wskaźniki oraz ujęte ilościowo wartości docelowe

1.b1) Tabela przeglądowa

Cel szczegółowy 1A						
Nazwa wskaźnika celu	Okres	Na podstawie zatwierdzonych (w stosownych przypadkach)	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Cel na 2025 r.
T1: procent wydatków w ramach artykułów 14, 15 i 35 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 w odniesieniu do ogółu wydatków poniesionych w ramach PROW (cel szczegółowy 1A)	2014-2022			0,43	27,85	1,54
	2014-2021			0,23	14,90	
	2014-2020			0,18	11,66	
	2014-2019			0,09	5,83	
	2014-2018					
	2014-2017					
	2014-2016					
	2014-2015					

Cel szczegółowy 1B						
Nazwa wskaźnika celu	Okres	Na podstawie zatwierdzonych (w stosownych przypadkach)	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Cel na 2025 r.
T2: łączna liczba operacji współpracy otrzymujących wsparcie w ramach działania dotyczącego współpracy (art. 35 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013) (grupy, sieci/klastry, projekty pilotażowe...) (cel szczegółowy 1B)	2014-2022			222,00	134,55	165,00
	2014-2021			55,00	33,33	
	2014-2020			17,00	10,30	
	2014-2019			2,00	1,21	
	2014-2018					
	2014-2017					
	2014-2016					
	2014-2015					

Cel szczegółowy 1C

Nazwa wskaźnika celu	Okres	Na podstawie zatwierdzonych (w stosownych przypadkach)	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Cel na 2025 r.
T3: łączna liczba uczestników szkolenia na podstawie art. 14 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 (cel szczegółowy 1C)	2014-2022			27 522,00	12,99	211 810,00
	2014-2021			27 492,00	12,98	
	2014-2020			27 492,00	12,98	
	2014-2019			5 644,00	2,66	
	2014-2018					
	2014-2017					
	2014-2016					
	2014-2015					

Cel szczegółowy 2A

Cel szczegółowy 2A							
Nazwa wskaźnika celu		Okres	Na podstawie zatwierdzonych (w stosownych przypadkach)	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Cel na 2025 r.
T4: procent gospodarstw rolnych otrzymujących wsparcie z programu rozwoju obszarów wiejskich na inwestycje związane z restrukturyzacją lub modernizacją (cel szczegółowy 2A)		2014-2022	3,37	106,41	2,85	89,99	3,17
		2014-2021	2,82	89,05	2,26	71,36	
		2014-2020	2,07	65,36	1,59	50,21	
		2014-2019	1,90	60,00	0,94	29,68	
		2014-2018	0,99	31,26	0,62	19,58	
		2014-2017	0,93	29,37	0,13	4,10	
		2014-2016	0,19	6,00			
		2014-2015					
Działanie	Wskaźnik produktu	Okres	Przeznaczone	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Zaplanowane na 2023 r.
M01	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	6 486 455,32	25,14	1 331 249,62	5,16	25 799 855,00
M02	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	89 429 201,39	82,80	43 985 901,19	40,73	108 000 519,00
M04	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	2 592 230 871,53	97,52	1 674 616 507,33	63,00	2 658 020 986,00
M06	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	1 218 922 786,86	76,52	973 053 140,42	61,08	1 593 027 253,00
M16	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	44 179 949,36	50,07	18 547 943,08	21,02	88 234 648,00
M21	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	267 105 117,96	100,06	267 027 483,85	100,03	266 943 558,00
M22	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	0,00	0,00			154 935 565,00
Ogółem	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	4 218 354 382,42	86,18	2 978 562 225,49	60,85	4 894 962 384,00

Cel szczegółowy 2B

Cel szczegółowy 2B							
Nazwa wskaźnika celu		Okres	Na podstawie zatwierdzonych (w stosownych przypadkach)	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Cel na 2025 r.
T5: procent gospodarstw rolnych korzystających z planów rozwoju działalności gospodarczej/inwestycji dla młodych rolników otrzymujących wsparcie z programu rozwoju obszarów wiejskich (cel szczegółowy 2B)		2014-2022	1,79	99,06	1,67	92,42	1,81
		2014-2021	1,73	95,74	1,43	79,14	
		2014-2020	1,24	68,62	1,14	63,09	
		2014-2019	0,91	50,36	0,78	43,17	
		2014-2018	0,64	35,42	0,58	32,10	
		2014-2017	0,59	32,65			
		2014-2016	0,38	21,03			
		2014-2015					
Działanie	Wskaźnik produktu	Okres	Przeznaczone	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Zaplanowane na 2023 r.
M06	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	835 570 956,19	106,69	632 283 376,99	80,73	783 171 231,00
Ogółem	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	835 570 956,19	106,69	632 283 376,99	80,73	783 171 231,00

Cel szczegółowy 3A

Cel szczegółowy 3A							
Nazwa wskaźnika celu		Okres	Na podstawie zatwierdzonych (w stosownych przypadkach)	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Cel na 2025 r.
T6: procent gospodarstw rolnych otrzymujących wsparcie w ramach systemów jakości, rynków lokalnych i krótkich cykli dostaw oraz grup/organizacji producentów (cel szczegółowy 3A)		2014-2022	1,66	147,02	1,13	100,08	1,13
		2014-2021	1,62	143,48	1,13	100,08	
		2014-2020	1,57	139,05	1,13	100,08	
		2014-2019	1,48	131,08	1,13	100,08	
		2014-2018	1,41	124,88	0,53	46,94	
		2014-2017	1,34	118,68	0,71	62,88	
		2014-2016	1,10	97,42	1,10	97,42	
		2014-2015					
Działanie	Wskaźnik produktu	Okres	Przeznaczone	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Zaplanowane na 2023 r.
M01	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	1 079 554,89	12,41	84 423,59	0,97	8 700 069,00
M03	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	28 819 947,22	65,49	20 182 325,46	45,86	44 004 400,00
M04	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	903 100 549,09	105,58	410 474 723,43	47,99	855 330 975,00
M07	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	80 670 426,81	127,55	48 152 844,13	76,13	63 248 582,00
M09	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	169 778 539,61	64,70	169 163 128,63	64,46	262 416 420,00
M14	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	138 557 130,03	65,56	140 788 469,59	66,62	211 340 000,00
M16	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	32 158 673,96	90,82	13 047 464,21	36,85	35 409 460,00
Ogółem	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	1 354 164 821,61	91,47	801 893 379,04	54,17	1 480 449 906,00

Cel szczegółowy 3B

Cel szczegółowy 3B							
Nazwa wskaźnika celu		Okres	Na podstawie zatwierdzonych (w stosownych przypadkach)	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Cel na 2025 r.
T7: procent gospodarstw rolnych uczestniczących w systemach zarządzania ryzykiem (cel szczegółowy 3B)		2014-2022			0,25	43,49	0,57
		2014-2021			0,17	29,58	
		2014-2020			0,08	13,92	
		2014-2019			0,01	1,74	
		2014-2018					
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					
Liczba beneficjentów w ramach inwestycji zapobiegających zniszczeniu potencjału produkcji rolnej (-)		2014-2022			3 860,00	51,87	7 442,00
		2014-2021			2 676,00	35,96	
		2014-2020			1 282,00	17,23	
		2014-2019			257,00	3,45	
		2014-2018			61,00	0,82	
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					
Działanie	Wskaźnik produktu	Okres	Przeznaczone	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Zaplanowane na 2023 r.
M01	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	0,00	0,00	0,00	0,00	2 899 882,00
M05	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	91 975 184,00	77,65	61 423 980,24	51,86	118 446 174,00
M17	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	215 337,81	0,37	56 251,51	0,10	58 940 000,00
Ogółem	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	92 190 521,81	51,14	61 480 231,75	34,10	180 286 056,00

Priorytet P4						
Nazwa wskaźnika celu	Okres	Na podstawie zatwierdzonych (w stosownych przypadkach)	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Cel na 2025 r.
T13: procent gruntów leśnych w ramach umów o zarządzanie dotyczących poprawy gospodarowania glebą lub zapobiegania erozji gleby (cel szczegółowy 4C)	2014-2022			0,09	54,34	0,17
	2014-2021			0,07	42,26	
	2014-2020			0,06	36,23	
	2014-2019					
	2014-2018					
	2014-2017					
	2014-2016					
	2014-2015					
T8: procent lasów/innych zalesionych obszarów w ramach umów o zarządzanie wspierających różnorodność biologiczną (cel szczegółowy 4A)	2014-2022			0,09	54,34	0,17
	2014-2021			0,07	42,26	
	2014-2020			0,06	36,23	
	2014-2019					
	2014-2018					
	2014-2017					
	2014-2016					
	2014-2015					
T12: procent gruntów rolnych w ramach umów o zarządzanie dotyczących poprawy gospodarowania glebą i/lub zapobiegania erozji gleby (cel szczegółowy 4C)	2014-2022			7,86	55,95	14,05
	2014-2021			9,43	67,12	
	2014-2020			10,69	76,09	
	2014-2019			9,70	69,04	
	2014-2018			11,71	83,35	
	2014-2017			13,76	97,94	
	2014-2016			11,65	82,92	
	2014-2015					

T10: procent gruntów rolnych w ramach umów o zarządzanie dotyczących poprawy gospodarki wodnej (cel szczegółowy 4B)	2014-2022				5,82	53,82	10,81
	2014-2021				7,53	69,63	
	2014-2020				7,93	73,33	
	2014-2019				7,23	66,86	
	2014-2018				9,25	85,54	
	2014-2017				10,36	95,80	
	2014-2016				8,72	80,63	
	2014-2015						
T9: procent gruntów rolnych w ramach umów o zarządzanie wspierających różnorodność biologiczną lub krajobrazy (cel szczegółowy 4A)	2014-2022				5,90	54,05	10,92
	2014-2021				7,62	69,81	
	2014-2020				8,04	73,66	
	2014-2019				7,32	67,06	
	2014-2018				9,42	86,30	
	2014-2017				10,67	97,75	
	2014-2016				9,01	82,54	
	2014-2015						
Działanie	Wskaźnik produktu	Okres	Przeznaczone	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Zaplanowane na 2023 r.
M01	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	25 375 115,55	218,75	1 422 387,85	12,26	11 599 951,00
M04	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	178 152 892,61	42,88	131 148 970,08	31,57	415 444 474,00
M08	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	1 696 539,66	56,55	1 699 962,18	56,67	3 000 000,00
M10	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	1 379 006 418,90	68,94	1 506 145 376,46	75,30	2 000 164 058,00
M11	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	578 567 360,42	66,86	608 232 187,51	70,29	865 368 117,00
M13	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	2 216 526 813,71	82,89	2 459 955 005,87	92,00	2 673 928 425,00
Ogółem	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	4 379 325 140,85	73,36	4 708 603 889,95	78,88	5 969 505 025,00

Cel szczegółowy 5C

Cel szczegółowy 5C							
Nazwa wskaźnika celu		Okres	Na podstawie zatwierdzonych (w stosownych przypadkach)	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Cel na 2025 r.
T16: Całkowita suma inwestycji na rzecz wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych (w EUR) (cel szczegółowy 5C)		2014-2022					160 000 000,00
		2014-2021					
		2014-2020					
		2014-2019					
		2014-2018					
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					
Działanie	Wskaźnik produktu	Okres	Przeznaczone	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Zaplanowane na 2023 r.
M04	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	0,00	0,00	0,00	0,00	80 000 000,00
Ogółem	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	0,00	0,00	0,00	0,00	80 000 000,00

Cel szczegółowy 5E

Cel szczegółowy 5E							
Nazwa wskaźnika celu		Okres	Na podstawie zatwierdzonych (w stosownych przypadkach)	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Cel na 2025 r.
T19: procent gruntów rolnych i leśnych objętych umowami o zarządzanie przyczyniającymi się do pochłaniania dwutlenku węgla i ochrony węgla (cel szczegółowy 5E)		2014-2022			0,02	93,20	0,02
		2014-2021			0,02	93,20	
		2014-2020			0,02	93,20	
		2014-2019			0,02	93,20	
		2014-2018			0,01	46,60	
		2014-2017			0,32	1 491,22	
		2014-2016			0,30	1 398,02	
		2014-2015			0,01	46,60	
Działanie	Wskaźnik produktu	Okres	Przeznaczone	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Zaplanowane na 2023 r.
M08	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	169 564 133,93	66,58	181 568 175,75	71,29	254 689 060,00
Ogółem	O1 - Wydatki ze środków	2014-2022	169 564 133,93	66,58	181 568 175,75	71,29	254 689 060,00

	publicznych ogółem					
--	--------------------	--	--	--	--	--

Cel szczegółowy 6A							
Nazwa wskaźnika celu		Okres	Na podstawie zatwierdzonych (w stosownych przypadkach)	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Cel na 2025 r.
T20: miejsca pracy stworzone w ramach projektów objętych wsparciem (cel szczegółowy 6A)		2014-2022			3 587,28	13,98	25 654,00
		2014-2021			1 606,43	6,26	
		2014-2020			656,00	2,56	
		2014-2019			320,00	1,25	
		2014-2018			130,00	0,51	
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					
Działanie	Wskaźnik produktu	Okres	Przeznaczone	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Zaplanowane na 2023 r.
M06	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	693 951 420,08	98,48	377 669 423,31	53,59	704 677 347,00
Ogółem	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	693 951 420,08	98,48	377 669 423,31	53,59	704 677 347,00

Cel szczegółowy 6B

Nazwa wskaźnika celu		Okres	Na podstawie zatwierdzonych (w stosownych przypadkach)	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Cel na 2025 r.
T23: miejsca pracy stworzone w ramach projektów objętych wsparciem (LEADER) (cel szczegółowy 6B)	2014-2022				14 654,95	101,63	14 420,00
	2014-2021				12 240,00	84,88	
	2014-2020				9 622,00	66,73	
	2014-2019				6 499,00	45,07	
	2014-2018				3 089,00	21,42	
	2014-2017				278,00	1,93	
	2014-2016						
	2014-2015						
T22: procent ludności wiejskiej korzystającej z ulepszonych usług/infrastruktury (cel szczegółowy 6B)	2014-2022				15,89	67,61	23,50
	2014-2021				14,05	59,78	
	2014-2020				12,10	51,48	
	2014-2019				9,34	39,74	
	2014-2018				6,69	28,46	
	2014-2017				3,37	14,34	
	2014-2016				0,10	0,43	
	2014-2015						
T21: procent ludności wiejskiej objętej strategiami lokalnego rozwoju (cel szczegółowy 6B)	2014-2022				72,65	99,99	72,65
	2014-2021				72,65	99,99	
	2014-2020				72,65	99,99	
	2014-2019				72,65	99,99	
	2014-2018				72,77	100,16	
	2014-2017				72,77	100,16	
	2014-2016				72,38	99,62	
	2014-2015						
Działanie	Wskaźnik produktu	Okres	Przeznaczone	Absorpcja	Zrealizowane	Absorpcja	Zaplanowane na

				(%)		(%)	2023 r.
M07	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	1 722 758 727,12	80,12	1 083 622 145,82	50,40	2 150 207 382,00
M19	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	868 188 496,90	89,81	665 556 209,16	68,85	966 653 465,00
Ogółem	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	2 590 947 224,02	83,13	1 749 178 354,98	56,12	3 116 860 847,00

1.c) Kluczowe informacje nt. realizacji PROW na podstawie danych zawartych w a) i b) w podziale na cele szczegółowe

WSTĘP

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW 2014-2020) został opracowany na podstawie przepisów Unii Europejskiej, w szczególności rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr:

- 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 oraz
- 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 roku ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące EFRR, EFS, FS, EFRROW oraz EFMiR,

a także aktów delegowanych i wykonawczych Komisji Europejskiej. Program jest wkomponowany w całościowy system polityki rozwoju kraju, w szczególności poprzez mechanizm Umowy Partnerstwa.

Podstawą prawną funkcjonowania PROW 2014-2020 w Polsce są: ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. 2015 poz. 349, z późn. zm.) oraz ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. 2015 poz. 378, z późn. zm.).

PROW 2014-2020 został przyjęty decyzją wykonawczą Komisji Europejskiej z dnia 12 grudnia 2014 r.

Program jest finansowany z budżetu UE (EFRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich) i z krajowych środków publicznych.

Po uwzględnieniu dodatkowych środków w wysokości 3,6 mld euro, związanych z wprowadzeniem okresu przejściowego i wydłużeniem realizacji Programu o 2 lata, a także kwoty 945 mln euro z Europejskiego Funduszu Odbudowy (EIO), wspierającego inwestycje oraz działania w dziedzinie środowiska, budżet Programu wynosi obecnie 18,2 mld euro, w tym 11,9 mld euro ze środków EFRROW.

Z budżetu PROW 2014-2020 finansowane są również zobowiązania podjęte w ramach Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004-2006 i Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Po wydłużeniu okresu wdrażania Programu wydatki w jego ramach mogą być ponoszone do 2025 roku.

INFORMACJA NA TEMAT DANYCH ZAWARTYCH W PODROZDZIAŁACH I.A i I.B

W podrozdziale I.A (w załączniku) zawarte zostały automatycznie generowane tabele dotyczące finansowej realizacji Programu. W tabelach wykazane są wydatki w podziale na działania, priorytety i cele szczegółowe.

W podrozdziale I.B zamieszczona została automatycznie generowana tabela zawierająca podstawowe informacje o stanie realizacji Programu, w tym poziom osiągnięcia wskaźników celu oraz stan finansowej realizacji Programu. Tabela opracowana jest w układzie priorytetów Programu.

Tabela jest generowana na podstawie załącznika do sprawozdania (w sekcji 11), który obejmuje następujące dane (w podziale według działań, priorytetów oraz celów szczegółowych):

Tabela A

Informacje o środkach zakontraktowanych w roku sprawozdawczym w ramach poszczególnych działań.

Tabele B (B1 - B4)

Realizacja wskaźników produktu zawartych w Programie.

Tabela B4 zawiera kwoty operacji, które poza głównym realizowanym celem szczegółowym, wpływają pośrednio też na inne cele.

Tabele C (C1.1 - C2.6)

Realizacja wskaźników produktu w podziale według płci, wieku, obszaru itp.

Tabela D

Realizacja wskaźników celu zawartych w Programie.

Tabela E

Realizacja działań przejściowych, tj. zobowiązań finansowych z poprzednich okresów programowania.

Tabele F (F1, F2)

Realizacja celów zawartych w *Ramach wykonania* Programu.

Wskaźniki zmierzono na poziomie operacji, dla których zrealizowano przynajmniej jedną płatność etapową, zgodnie z przepisami UE (rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 215/2014).

W ramach działań o charakterze zobowiązań wieloletnich wskaźniki są mierzone na etapie rocznych płatności.

Tabele G (G1, G2)

Realizacja wskaźników specyficznych dla polskiego Programu.

Opis i wyjaśnienia dotyczące wybranych wartości wykazanych w tabelach oraz szczegółowe informacje o

stanie realizacji Programu zostały zawarte w dalszej części podrozdziału.

REALIZACJA PROGRAMU

Ogółem w ramach Programu do dnia 31 grudnia 2022 r.:

- **złożono 7,82 mln wniosków** o przyznanie pomocy (w tym 6,36 mln w ramach działania M13 *Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami*)
- **zatwierdzono do realizacji 6,88 mln operacji** (w tym w 2022 r. - 709 tys. operacji). Do końca 2022 r. **zakontraktowano niecałe 82% budżetu Programu (80% budżetu środków EFRROW)**
- **zrealizowano płatności dla 1,27 mln beneficjentów w kwocie 53,68 mld zł (12,07 mld euro)**, w tym **34,67 mld zł** ze środków EFRROW, co stanowi **65% zwiększonego budżetu Programu**.

Program realizuje wszystkie sześć priorytetów unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014-2020.

PRIORYTET 1. UŁATWIANIE TRANSFERU WIEDZY I INNOWACJI W ROLNICTWIE I LEŚNICTWIE ORAZ NA OBSZARACH WIEJSKICH

(w tym cele szczegółowe 1A 1B 1C)

Priorytet 1 jest priorytetem horyzontalnym. Dla tego priorytetu nie został wydzielony odrębny budżet w ramach Programu.

Cele do osiągnięcia w ramach Priorytetu 1 zostały określone w oparciu o planowane wartości wydatków oraz efektów realizacji wybranych działań zaprogramowanych w ramach innych priorytetów.

Cel szczegółowy 1A. Wspieranie innowacyjności, współpracy i rozwoju bazy wiedzy na obszarach wiejskich

Wskaźnik celu: *Procent wydatków w ramach artykułów 14, 15 i 35 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 w odniesieniu do ogółu wydatków poniesionych w ramach PROW 2014-2020*

Wartość docelowa wskaźnika wynosi 1,54%. Do końca 2022 r. wskaźnik został osiągnięty na poziomie

0,43%. Cel został zrealizowany w 28%.

Działania realizujące cel 1A

- M01 *Transfer wiedzy i działalność informacyjna*

Limit środków dla działania M01: ogółem **49 mln** euro, w tym EFRROW **31,2 mln** euro

Środki zakontraktowane EFRROW: **67%**

Środki wypłacone EFRROW: **6%**

- Poddziałanie 1.1 *Wsparcie dla działań w zakresie kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności*

W ramach poddziałania zostało przeprowadzonych pięć naborów wniosków o przyznanie pomocy, w tym jeden na przełomie 2021 i 2022 r. oraz dwa w 2022 r. Łącznie złożono 190 wniosków na kwotę 202,8 mln zł. Spośród wszystkich złożonych wniosków, 108 wniosków zostało odrzuconych przez ARiMR lub wycofanych przez wnioskodawców.

Głównymi przyczynami odrzucenia wniosków było:

- brak kompletnych uzupełnień po dwóch wezwaniach;
- brak wykazania wymaganego doświadczenia w organizacji działań transferu wiedzy oraz brak wykazania doświadczenia kadry dydaktycznej;
- niezyskanie największej liczby punktów rankingowych dla danej części konkursu.

Podpisano 73 umowy na kwotę 98,8 mln zł.

Zrealizowano płatności z tytułu realizacji 29 operacji na łączną kwotę 12,9 mln zł (w tym w 2022 r. na kwotę 5,3 mln zł). Zakończono realizację 24 operacji.

W ramach zakończonych operacji przeprowadzono szkolenia w zakresie trzech tematów:

- normy i wymogi wzajemnej zgodności (16,6 tys. uczestników),
- nowoczesne technologie uprawy zbóż (8,9 tys. uczestników),
- nowoczesny chów świń i bydła mięsnego z uwzględnieniem zasad higieny, polepszania dobrostanu, profilaktyki i bioasekuracji jako alternatywy dla stosowania antybiotyków u zwierząt (1,9 tys.).

Łącznie w szkoleniach wzięło udział 27,5 tys. uczestników.

- Poddziałanie 1.2 *Wsparcie dla projektów demonstracyjnych i działań informacyjnych*

W ramach poddziałania zostały przeprowadzone dwa nabory wniosków o przyznanie pomocy, w tym jeden na przełomie 2021 i 2022 roku. Do 31.12.2022 r. zostały złożone 4 wnioski na kwotę 111,9 mln zł. Podpisano 1 umowę na kwotę 54,1 mln zł.

- M02 *Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym i usługi z zakresu zastępstw*

Limit środków: ogółem **108 mln** euro, w tym EFRROW **68,7 mln** euro

Środki zakontraktowane EFRROW: **81%**

Środki wypłacone EFRROW: **41%**

- Poddziałanie 2.1 *Wsparcie korzystania z usług doradczych*

Wybór beneficjentów w ramach działania odbywa się na podstawie ustawy *Prawo zamówień publicznych*, w związku z tym na jedną część zamówienia podpisywana jest jedna umowa o przyznaniu pomocy. Od początku realizacji Programu zostały ogłoszone cztery postępowania na wyłonienie beneficjenta. Łącznie złożono 103 wnioski na kwotę 499,8 mln zł.

Do końca grudnia 2022 r. podpisano 77 umów na kwotę 384,2 mln zł. Wyłonione podmioty doradcze szacują, że w ramach podpisanych umów udzielą ponad 165 tys. usług doradczych.

Do końca 2022 r. w ramach poddziałania zrealizowano płatności w ramach 72 operacji na kwotę 187,1 mln zł (w tym w 2022 r. w kwocie 66,1 mln zł).

- Poddziałanie 2.3 *Wsparcie dla szkolenia doradców*

W ramach poddziałania ARiMR opublikowała 10 ogłoszeń o zamówieniu na wyłonienie beneficjenta poddziałania M02.3, w tym jedno w 2022 r. Dwa spośród postępowań zostały anulowane.

Łącznie do końca 2022 r. złożono 61 ofert na kwotę 60,4 mln zł.

Do końca 2022 r. podpisano 32 umowy na kwotę 19,8 mln zł. Zrealizowano płatności w ramach 25 operacji na kwotę 12,4 mln zł. W samym 2022 r. zrealizowano płatności na kwotę 6,0 mln zł.

Płatności końcowe zrealizowano w ramach 23 operacji, na łączną kwotę 11,5 mln zł.

W ramach zakończonych operacji przeprowadzono 318 szkoleń dedykowanych doradcom w zakresie następujących tematów:

- przetwórstwo na poziomie gospodarstwa rolnego warunkiem dywersyfikacji dochodu rodzin,
- bioasekuracja i dobrostan w gospodarstwach utrzymujących świnie,

- higiena, bioasekuracja i dobrostan w gospodarstwach rolnych jako alternatywy dla stosowania antybiotyków u zwierząt,
- rolnictwo precyzyjne w produkcji roślinnej,
- integrowana ochrona roślin,
- wpływ produkcji rolnej na zmiany klimatu i jej adaptacja do tych zmian.

W szkoleniach uczestniczyło ponad 4 tys. doradców z 324 firm prowadzących działalność w tym zakresie.

Ponadto w trakcie realizacji są operacje szkoleń dla doradców w formie studiów podyplomowych.

- *M16 Współpraca*

W ramach działania przeprowadzono 6 naborów wniosków o przyznanie pomocy, w tym dwa w 2022 r.

Do końca 2022 r. w ramach działania złożono 1 112 wniosków na kwotę 2 726,8 mln zł (w tym 574 wnioski w naborach z 2022 r.). Spośród wszystkich wniosków, 466 odrzucono lub zostało wycofanych przez wnioskodawców.

Wnioski były najczęściej odrzucane z następujących powodów:

- niezłożenia uzupełnienia i wyjaśnienia w wyznaczonym czasie,
- braków formalnych,
- braku zestawienia rzeczowo-finansowego,
- braku umowy konsorcjum i braku opinii o innowacyjności.

Do dnia 31 grudnia 2022 r. podpisano umowy z 311 grupami operacyjnymi na rzecz innowacji (EPI) na kwotę 343,5 mln zł.

Wybrane EPI składają się łącznie z 1 873 podmiotów, w tym głównie: rolników (1 428), jednostek naukowych (119), przedsiębiorców MŚP (119), podmiotów doradczych (109).

W ramach działania do końca 2022 r. zrealizowano płatności w ramach 220 operacji na łączną kwotę 146,6 mln zł (w tym w 2022 r. płatności w kwocie 90,8 mln zł).

Zakończono realizację 33 operacji na łączną kwotę wsparcia 58,7 mln zł.

Cel szczegółowy 1B. Wzmacnianie powiązań między rolnictwem, produkcją żywności i leśnictwem a badaniami i innowacją, w tym do celów ulepszonego zarządzania środowiskiem i lepszych wyników

Wskaźnik celu: *Łączna liczba operacji współpracy otrzymujących wsparcie w ramach działania dotyczącego współpracy (grupy, sieci/klastry, projekty pilotażowe...)*

Wartość docelowa wskaźnika wynosi 165 operacji. Do końca 2022 r. wskaźnik został osiągnięty na

poziomie 222 operacji. Cel został zrealizowany w 135%.

Działanie realizujące cel 1B

- M16 *Współpraca*

Realizacja działania została opisana przy celu szczegółowym 1A.

Cel szczegółowy 1C. Wspieranie uczenia się przez całe życie oraz szkolenia zawodowego w sektorach rolnictwa i leśnictwa

Wskaźnik celu: *Łączna liczba uczestników szkolenia na podstawie art. 14 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013*

Wartość docelowa wskaźnika wynosi 211 810 uczestników. Realizacja celu jest obliczana na podstawie efektów poddziałania *Wsparcie dla działań w zakresie kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności*, w ramach którego do końca 2022 r. zrealizowano szkolenia dla 27 522 osób.

Założony cel został zrealizowany w 13%.

Działanie realizujące cel 1C

- M01 *Transfer wiedzy i działalność informacyjna*

Realizacja działania została opisana przy celu 1A.

PRIORYTET 2. ZWIĘKSZENIE RENTOWNOŚCI GOSPODARSTW I KONKURENCYJNOŚCI WSZYSTKICH RODZAJÓW ROLNICTWA WE WSZYSTKICH REGIONACH ORAZ PROMOWANIE INNOWACYJNYCH TECHNOLOGII W GOSPODARSTWACH I ZRÓWNOWAŻONEGO ZARZĄDZANIA LASAMI

(w tym cele szczegółowe 2A 2B)

Limit środków: **5 625,3 mln euro**, w tym EFRROW **3 643,8 mln euro***

Środki zakontraktowane EFRROW: 81%* (bez uwzględnienia instrumentów finansowych)

Środki wypłacone EFRROW: 62%* (bez uwzględnienia instrumentów finansowych)

Cel szczegółowy 2A. Poprawa wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw oraz ułatwianie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek, a także zróżnicowania produkcji rolnej

Limit środków: 4 842,2 mln euro, w tym EFRROW **3 145,4 mln euro***

Środki zakontraktowane EFRROW: 79%* (bez uwzględnienia instrumentów finansowych)

Środki wypłacone EFRROW: 59%* (bez uwzględnienia instrumentów finansowych)

Wskaźnik celu: *Procent gospodarstw rolnych otrzymujących wsparcie z programu rozwoju obszarów wiejskich na inwestycje związane z restrukturyzacją lub modernizacją*

Wartość docelowa wskaźnika wynosi 3,17%. Stopień realizacji celu obliczany jest na podstawie efektów wdrażania *Modernizacji gospodarstw rolnych* (poddziałanie 4.1).

Do końca 2022 r. w ramach *Modernizacji (...)* zrealizowano płatności dla 42 894 gospodarstw. Wskaźnik został osiągnięty na poziomie 2,85%, co oznacza 90% założonego celu.

Działania / poddziałania realizujące cel 2A

- M01 *Transfer wiedzy i działalność informacyjna* – wybrane operacje w ramach poddziałań
  - 1.1 *Wsparcie dla działań w zakresie kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności*
  - 1.2 *Wsparcie dla projektów demonstracyjnych i działań informacyjnych*

Realizacja działania została opisana przy celu 1A.

- M02 *Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym i usługi z zakresu zastępstw*

Realizacja działania została opisana przy celu 1A.

- M04 *Inwestycje w środki trwałe* - poddziałanie 4.1 - typ operacji *Modernizacja gospodarstw rolnych* (obszar f opisano przy celu 5C)

Limit środków: ogółem **2 314,9 mln** euro, w tym EFRROW **1 473 mln** euro

Środki zakontraktowane EFRROW: **85%** (bez uwzględnienia instrumentów finansowych)

Środki wypłacone EFRROW: **66%** (bez uwzględnienia instrumentów finansowych)

W ramach *Modernizacji gospodarstw rolnych* zostało przeprowadzonych 12 naborów wniosków o przyznanie pomocy, w tym w tym jeden w 2022 r. Łącznie złożono niecałe 88 tys. wniosków na kwotę 17 556 mln zł (w tym w ramach naboru przeprowadzonego w 2022 r. - 198 wniosków). W ramach *Modernizacji* rolnicy mogą ubiegać się o pomoc na operacje dotyczące rozwoju produkcji roślin (obszar a), mleka krowiego (obszar b), bydła mięsnego (obszar c), na operacje związane z racjonalizacją technologii produkcji (obszar d) oraz na operacje dotyczące nawadniania w gospodarstwie (obszar e). Realizowany jest także obszar f - *Zielona energia w gospodarstwie rolnym* - który wpisuje się w cel 5C i tam też został opisany.

Największym zainteresowaniem cieszył się obszar d, w ramach którego złożono prawie 78 tys. wniosków (89% wszystkich).

Do końca 2022 r. łącznie ponad 37 tys. wniosków zostało odrzuconych lub wycofanych.

Głównymi powodami negatywnego rozpatrzenia wniosków w ramach obszarów a, b, c były:

- brak dokumentacji projektowej i kosztorysów,
- niezłożenie wraz z wnioskiem wszystkich wymaganych załączników i ich nieuzupełnienie,
- brak prawomocnego pozwolenia na budowę,
- ujmowanie w zestawieniu rzeczowo-finansowym maszyn tego samego rodzaju jak nabyte w ramach programu PROW 2017-2013.

Ponadto wnioskodawcy rezygnowali z ubiegania się o pomoc w ramach obszarów a, b i c ze względu na brak możliwości dofinansowania inwestycji związanych z zakupem maszyn bez jednoczesnego przeprowadzenia inwestycji budowlanej oraz brak dokumentów wymaganych prawem budowlanym.

Natomiast w ramach obszaru d głównymi powodami odrzuceń wniosków były:

- brak uzupełnienia wniosku, pomimo otrzymanego wezwania,
- ubieganie się o dofinansowanie maszyn niedostosowanych do wielkości inwestycji.

Z kolei dla naborów przeprowadzonych w obszarze e, powodami negatywnego rozpatrzenia wniosków o przyznanie pomocy były:

- brak wymaganych załączników złożonych wraz z wnioskiem,
- brak pozwoleń wodnoprawnych,
- brak projektu robót geologicznych.

Podpisano 47 388 umów na łączną kwotę 8 877 mln zł, w tym 44 336 umów dotyczących racjonalizacji

technologii produkcji. Spośród operacji związanych z racjonalizacją technologii produkcji, większość (85%) dotyczyła zwiększenia uczestnictwa w rynku.

W zakresie rozwoju produkcji mleka krowiego zawarto 1 931 umów, w zakresie rozwoju produkcji bydła mięsnego - 494, w ramach rozwoju produkcji psiań - 230, a w zakresie nawadniania w gospodarstwie - 397.

Wsparcie przyznano łącznie 44 838 beneficjentom.

Do końca okresu sprawozdawczego zrealizowano płatności w ramach 38 265 operacji na łączną kwotę 6 847,6 mln zł, w tym w 2022 r. na kwotę 1 425,4 mln zł.

Zakończono realizację 35 682 operacji. Największą część z nich stanowiły inwestycje związane z racjonalizacją technologii produkcji (93% operacji).

Głównym kierunkiem produkcji we wspartych gospodarstwach były:

- uprawy polowe - 41% operacji,
- chów i hodowla krów mlecznych - 22%,
- produkcja mieszana - 16%.

Spośród wszystkich zakończonych operacji, 1 496 zostało zrealizowanych w ramach wspólnego wniosku.

Największą część wspieranych gospodarstw stanowią gospodarstwa o powierzchni 20-50 ha (46% operacji), 50-100 ha (20%) oraz 10-20 ha (20%).

Najczęściej wspierane są gospodarstwa o wielkości ekonomicznej w przedziale 25 tys.- 50 tys. euro (31%), a także 50 tys. - 75 tys. euro (20%).

Blisko 10% operacji zrealizowali producenci deklarujący prowadzenie gospodarstw ekologicznych.

Beneficjenci w ramach zakończonych operacji zakupili blisko 128 tys. sztuk sprzętu ruchomego, w tym m. in.:

- 26,5 tys. narzędzi i maszyn do uprawy gleby,
- 18,5 tys. maszyn do nawożenia,
- 12 tys. ciągników rolniczych,
- 10,5 tys. maszyn i urządzeń do siewu i sadzenia,
- 9 tys. przyczep transportowych.

Ponadto beneficjenci wybudowali lub zmodernizowali m. in.:

- 9 tys. budynków produkcyjnych (głównie obór i magazynów paszowych),
- 942 tys. m² placów manewrowych,
- 452 tys. m² powierzchni wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów służących do przygotowania do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie,
- 139 tys. m³ zbiorników na gnojówkę i gnojowicę,
- 51,5 tys. m² płyt obornikowych.

Beneficjenci założyli 5,2 tys. ha sadów lub plantacji krzewów owocowych gatunków owocujących efektywnie dłużej niż 5 lat.

- M04 - poddziałanie 4.3 *Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa - typ operacji Scalanie gruntów*

Limit środków: ogółem **423,1 mln** euro, w tym EFRROW **269,2 mln** euro

Środki zakontraktowane EFRROW: **92%**

Środki wypłacone EFRROW: **18%**

Nabory wniosków o przyznanie pomocy są przeprowadzane oddzielnie w poszczególnych województwach (z wyjątkiem 3 województw, w których operacje z zakresu scaleń nie będą realizowane). Pierwsze nabory wniosków zostały uruchomione w 2016 r. W 2022 r. zostało przeprowadzonych 13 naborów w 10 województwach. Dotychczas najwięcej, po 7 naborów, przeprowadzono w 3 województwach - dolnośląskim, lubelskim i podkarpackim, a po 5 naborów - w województwach: małopolskim i podlaskim.

Łącznie złożono 234 wnioski o przyznanie pomocy.

Podpisano 184 umowy na kwotę 1 804,6 mln zł. Operacje zatwierdzone do realizacji obejmują 38 211 gospodarstw rolnych.

Szacuje się, że projektami scaleniowymi objętych zostanie blisko 308 tys. działek ewidencyjnych położonych na gruntach o powierzchni 180,7 tys. ha. Średnia powierzchnia gospodarstwa podlegająca scaleniu wynosiła 4,73 ha.

Do końca 2022 roku zrealizowano płatności z tytułu realizacji 112 operacji, na łączną kwotę 352,5 mln zł (w tym w 2022 r. płatności na kwotę 90,4 mln zł).

Zakończono realizację 23 operacji na kwotę pomocy 143 mln zł.

Zakończone operacje umożliwiły scalenie gruntów o powierzchni 21,6 tys. ha. Po zakończeniu operacji łączna liczba działek wchodzących w skład gospodarstw uczestniczących w postępowaniu scaleniowym zmniejszyła się i stanowiła 69% pierwotnej liczby działek.

- M06 *Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej - poddziałanie 6.3 Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw (Restrukturyzacja małych gospodarstw)*

Limit środków: ogółem **987,3 mln** euro, w tym EFRROW **628,2 mln** euro

Środki zakontraktowane EFRROW: **83%**

Środki wypłacone EFRROW: **72%**

W ramach poddziałania zostało przeprowadzone 10 naborów wniosków o przyznanie pomocy, w tym jeden nabór w 2022 r.

Łącznie do końca 2022 r. złożono 89 945 wniosków na kwotę 5 396,7 mln zł, w tym w 2022 r. 14 456 wniosków.

Spośród wszystkich złożonych wniosków 13 004 zostały odrzucone lub wycofane. Wnioski najczęściej odrzucano z powodu:

- niezyskania wymaganej liczby punktów rankingowych,
- nieosiągnięcia progu 25% w zakresie dochodów / przychodów z działalności rolniczej,
- przekroczenia dopuszczalnej wielkości ekonomicznej gospodarstwa.

Do dnia 31 grudnia 2022 r. wydano 61 873 decyzje przyznające pomoc na kwotę 3 712,4 mln zł.

Dominującym kierunkiem produkcji w restrukturyzowanych małych gospodarstwach były:

- uprawy polowe – 48%,
- produkcja mieszana (uprawy i hodowla) – 27%,
- uprawy trwałe – 12%.

Ponad 4% (2 616) decyzji dotyczyło rolników prowadzących produkcję ekologiczną.

Pod względem powierzchni wspartych gospodarstw, dominującą grupę stanowiły gospodarstwa o wielkości 5-10 ha (40%).

Do końca 2022 r. zrealizowano płatności z tytułu realizacji 62 270 operacji na łączną kwotę 3 191,8 mln

zł (w tym w 2022 r. płatności na kwotę 939,5 mln zł).

Płatności końcowe zrealizowano dotychczas na rzecz 16 912 beneficjentów. Zakończone operacje zostały wsparte łączną kwotą 1 014,7 mln zł.

W ramach zakończonych operacji zakupiono ponad 48 tys. sztuk sprzętu ruchomego, wybudowano lub zmodernizowano 2,3 tys. budynków produkcyjnych, zakupiono 6,5 tys. ha użytków rolnych oraz założono 2,2 tys. ha sadów lub plantacji krzewów owocowych.

- M06 - poddziałanie 6.4 *Wsparcie inwestycji w tworzenie i rozwój działalności pozarolniczej (Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług związanych z rolnictwem i leśnictwem)*

Limit środków: ogółem **550,6 mln** euro, w tym EFRROW **414,7 mln** euro, w tym środki EIO **177,0 mln** euro

Środki zakontraktowane EFRROW: **53%**

Środki wypłacone EFRROW: **40%**

W ramach poddziałania zostały przeprowadzone cztery nabory wniosków, w tym jeden w 2022 r. Łącznie złożono 12 800 wniosków na kwotę 5 547,4 mln zł, w tym w ramach naboru w 2022 r. - 7 150 wniosków. Spośród wszystkich złożonych wniosków, 1 883 (15% wszystkich) zostały odrzucone lub wycofane.

Wnioski o przyznanie pomocy najczęściej odrzucano z powodu:

- niezłożenia wraz z wnioskiem wszystkich wymaganych załączników oraz ich nieuzupełnienie,
- braku złożenia faktur potwierdzających wykonywanie usług rolniczych w odpowiednim okresie,
- błędne określenie limitów pomocy de minimis.

Na koniec okresu sprawozdawczego w ramach poddziałania łącznie podpisano 3 666 umów na kwotę 1 584,9 mln zł.

Do 31 grudnia 2022 r. zrealizowano płatności z tytułu realizacji 2 871 operacji, na łączną kwotę 1 166,9 mln zł (w tym w 2022 r. na kwotę 498,2 mln zł).

Zakończono realizację 2 631 operacji. Najczęściej wspieranym rodzajem działalności gospodarczej były usługi wspomagające produkcję roślinną (2 594 operacje). Główną grupę beneficjentów stanowiły mikroprzedsiębiorstwa (beneficjenci 2 280 operacji).

Udzielona pomoc została przeznaczona m.in. na zakup ponad 9 tys. sztuk sprzętu ruchomego, w tym:

- 2,3 tys. maszyn, narzędzi i urządzeń do zbioru (z wyłączeniem kombajnów zbożowych),
- 1,5 tys. maszyn, narzędzi i urządzeń do uprawy gleby,
- ponad 900 maszyn, narzędzi i urządzeń do siewu i sadzenia,

- blisko 900 maszyn, narzędzi i urządzeń do nawożenia,
- ponad 800 ciągników rolniczych.

- M06 - poddziałanie 6.5 *Płatności na rzecz rolników kwalifikujących się do systemu dla małych gospodarstw, którzy trwale przekazali swoje gospodarstwo innemu rolnikowi (Płatności dla rolników przekazujących małe gospodarstwa)*

Limit środków: ogółem **2,4 mln** euro, w tym EFRROW **1,5 mln** euro

Środki zakontraktowane EFRROW: **98%**

Środki wypłacone EFRROW: **97%**

Realizacja poddziałania została zakończona w 2021 r. W ramach poddziałania zostało przeprowadzonych 5 naborów wniosków o przyznanie pomocy. Zgodnie z przepisami UE kolejne nabory nie są już przeprowadzane.

Łącznie złożono 887 wniosków o przyznanie pomocy.

Spośród wszystkich złożonych wniosków, 210 zostało wycofanych lub odrzuconych, najczęściej z powodu:

- wnioskowania o pomoc przez osoby, które zbyły gospodarstwo przed złożeniem wniosku o przyznanie pomocy,
- niespełnienia przez wnioskodawcę warunku pozostawania w systemie dla małych gospodarstw,
- nieuregulowanego stanu prawnego gruntów wchodzących w skład gospodarstwa rolnego wnioskodawcy.

W ramach poddziałania wydano 571 decyzji przyznających pomoc na kwotę 10,1 mln zł.

Zrealizowano płatności końcowe w ramach 570 operacji na kwotę 9,98 mln z.

W ramach poddziałania przekazano gospodarstwa o powierzchni 2 509 ha.

Dominującą grupę wśród nich stanowiły gospodarstwa mieszczące się w przedziale 3-6 ha (54%).

Rolnicy przekazujący gospodarstwa mogą przeznaczyć je na powiększenie jednego gospodarstwa lub (w częściach) na powiększenie większej liczby gospodarstw. Zdecydowana większość operacji dotyczyła pierwszej z tych form (97%).

W wyniku przejęcia gruntów gospodarstwa osiągały najczęściej powierzchnię w przedziale 10-20 ha (43% gospodarstw przejmujących) oraz 20-50 ha (40%).

Wśród rolników przekazujących gospodarstwa dominowały osoby powyżej 40 roku życia (85%

beneficjentów). Wśród osób przejmujących gospodarstwa największą grupę (62%) stanowiły osoby w przedziale wiekowym 25-40 lat.

- M21 *Wyjątkowe tymczasowe wsparcie dla rolników, mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw szczególnie dotkniętych kryzysem związanym z COVID-19*

Limit środków: ogółem **266,9 mln** euro, w tym EFRROW **169,9 mln** euro

Środki zakontraktowane EFRROW: **100%**

Środki wypłacone EFRROW: **100%**

Działanie M21 miało formę jednorazowej płatności ryczałtowej, a jej wysokość była uzależniona od rodzaju i skali prowadzonej produkcji rolnej. Realizacja działania została zakończona

Nabór wniosków odbył się w 2020 r.

Łącznie złożono 195 625 wniosków o przyznanie pomocy. Wniosków odrzuconych było 15 320.

Głównymi przyczynami odmowy przyznania pomocy były m.in.:

- niespełnienie warunku kwalifikowalności w zakresie wielkości hodowli, produkcji oraz uprawy dla poszczególnych wariantów pomocy COVID-19,
- brak prowadzenia działalności rolniczej do dnia zakończenia naboru wniosków w zakresie chowu lub hodowli co najmniej jednego z gatunków zwierząt, których był posiadaczem w dniu 1 marca 2020 r.,
- brak występowania przez rolnika lub małżonka w rejestrze Głównego Inspektora Weterynarii.

Wydano łącznie 180 305 decyzji o przyznaniu pomocy na kwotę 1 198,9 mln zł.

W ramach działania zrealizowano płatności końcowe dla 180 341 beneficjentów. Łączna kwota płatności wyniosła 1 199,2 mln zł.

Liczba beneficjentów działania według rodzaju produkcji (najliczniejsze grupy):

- bydło domowe - 151,6 tys.,

- świnie - 29,7 tys.,

- drób rzeźny - 3,7 tys.,

- owce/kozy - 3,7 tys.

- M22 *Nadzwyczajne tymczasowe wsparcie dla rolników i MŚP szczególnie dotkniętych wpływem rosyjskiej inwazji na Ukrainę*

Limit środków: ogółem **154,9 mln** euro, w tym EFRROW **98,6 mln** euro

Działanie zostało wprowadzone do Programu w ramach zmiany zatwierdzonej przez Komisję Europejską w dniu 19 grudnia 2022 r. Pierwszy nabór wniosków został przeprowadzony już po zakończeniu roku sprawozdawczego.

Cel szczegółowy 2B. Ułatwianie wejścia rolników posiadających odpowiednie umiejętności do sektora rolnictwa, a w szczególności wymiany pokoleń

Limit środków: ogółem **783,2 mln** euro, w tym EFRROW **498,3 mln** euro

Środki zakontraktowane EFRROW: **97%**

Środki wypłacone EFRROW: **81%**

Wskaźnik celu: *Procent gospodarstw rolnych korzystających z planów rozwoju działalności gospodarczej / inwestycji dla młodych rolników otrzymujących wsparcie z programu rozwoju obszarów wiejskich*

Wskazana w PROW 2014-2020 wartość docelowa wskaźnika wynosi 1,81% (została zmniejszona w 2022 r. w efekcie zmiany Programu). Podstawą obliczenia stopnia realizacji celu jest poddziałanie 6.1 *Pomoc w rozpoczęciu działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników*.

Do końca 2022 r. w jego ramach zrealizowano płatności dla 25 190 gospodarstw. Wskaźnik został osiągnięty na poziomie 1,67%, co oznacza 92% zakładanego celu.

Działania / poddziałania realizujące cel 2B

- M06 - poddziałanie 6.1 *Pomoc w rozpoczęciu działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników (Premie dla młodych rolników)*

Limit środków: ogółem **783,2 mln** euro, w tym EFRROW **498,3 mln** euro

Środki zakontraktowane EFRROW: **97%**

Środki wypłacone EFRROW: **81%**

W ramach poddziałania przeprowadzono 8 naborów wniosków o przyznanie pomocy, w tym jeden nabór w 2022 r.

Łącznie złożono 35 642 wnioski na kwotę 4 485,5 mln zł, w tym 2 234 wnioski w naborze z 2022 r.

Jednocześnie 5 117 wniosków zostało odrzuconych lub wycofanych.

Głównymi przyczynami odrzucenia wniosków były:

- niezyskanie wymaganej liczby punktów rankingowych,
- przekroczenie maksymalnego okresu prowadzenia gospodarstwa przed złożeniem wniosku,
- niezpełnienie braków formalnych.

Łącznie wydano 26 947 decyzji przyznających pomoc na kwotę 3 443,2 mln zł.

Dominującym kierunkiem produkcji we wspieranych gospodarstwach były:

- uprawy polowe – 42%,
- produkcja mieszana (uprawy i hodowla) – 22%,
- chów i hodowla krów mlecznych – 14%.

Okolo 3% (847) decyzji dotyczyło beneficjentów prowadzących lub planujących prowadzić produkcję ekologiczną.

Dominującą grupę obszarową stanowiły gospodarstwa mieszczące się w przedziale od 10 ha do 20 ha (54%).

W przypadku 30% młodych rolników gospodarstwa zostały przejęte w całości lub utworzone z gospodarstw przejętych w całości.

Przed rozpoczęciem prowadzenia gospodarstwa młodzi rolnicy najczęściej byli:

- domownikami w gospodarstwie – 26%,
- osobami uczącymi się lub studentami – 11%.

W 70% przypadków różnica wieku pomiędzy przekazującym gospodarstwo a młodym rolnikiem była większa niż 25 lat.

Do końca okresu sprawozdawczego zrealizowano płatności na rzecz 25 190 młodych rolników na łączną kwotę 2 822,7 mln zł (w tym w 2022 r. płatności w kwocie 553,1 mln zł).

Płatności końcowe zrealizowano dotychczas na rzecz 13 411 beneficjentów. Łączna kwota przyznanego im dofinansowania wyniosła 1 489,9 mln zł.

W ramach zakończonych operacji zakupiono ponad 26 tys. sztuk sprzętu ruchomego, w tym m. in.:

- 6,1 tys. narzędzi i maszyn do uprawy gleby,

- 3,9 tys. maszyn do nawożenia,
- 2,4 tys. maszyn i urządzeń do siewu i sadzenia.

Ponadto beneficjenci wybudowali lub zmodernizowali 786 budynków produkcyjnych, zakupili 12,3 tys. ha użytków rolnych i 2,3 tys. sztuk zwierząt gospodarskich oraz założyli ponad 900 ha sadów lub plantacji wieloletnich.

Zrealizowane operacje ukierunkowane były głównie na zwiększenie skali produkcji oraz poprawę sytuacji w zakresie warunków higieny i bezpieczeństwa pracy.

Łączna wielkość ekonomiczna gospodarstw młodych rolników, którzy zrealizowali zakładane w biznesplanie inwestycje, wzrosła w porównaniu do poziomu wyjściowego o 48%.

PRIORYTET 3. WSPIERANIE ORGANIZACJI ŁAŃCUCHA ŻYWNOŚCIOWEGO, W TYM PRZETWARZANIA I WPROWADZANIA DO OBROTU PRODUKTÓW ROLNYCH, DOBROSTANU ZWIERZĄT ORAZ ZARZĄDZANIA RYZYKIEM W ROLNICTWIE

(w tym cele szczegółowe 3A 3B)

Limit środków: ogółem **1 631,3 mln** euro, w tym EFRROW **1 049,4 mln** euro*

Środki zakontraktowane EFRROW, łącznie z zobowiązaniami z PROW 2007-2013: **79%*** (bez uwzględnienia instrumentów finansowych)

Środki wypłacone EFRROW: **52%*** (bez uwzględnienia instrumentów finansowych)

Cel szczegółowy 3A. Poprawa konkurencyjności producentów rolnych poprzez lepsze ich zintegrowanie z łańcuchem rolno-spożywczym poprzez systemy jakości, dodawanie wartości do produktów rolnych, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy producentów oraz organizacje międzybranżowe

Limit środków: ogółem **1 480,4 mln** euro, w tym EFRROW **953,4 mln** euro*

Środki zakontraktowane EFRROW, łącznie z zobowiązaniami z PROW 2007-2013: **81%*** (bez uwzględnienia instrumentów finansowych)

Środki wypłacone EFRROW: **53%*** (bez uwzględnienia instrumentów finansowych)

Wskaźnik celu: *Procent gospodarstw rolnych otrzymujących wsparcie w ramach systemów jakości, rynków lokalnych i krótkich cykli dostaw oraz grup/organizacji producentów*

Wartość docelowa wskaźnika wynosi 1,13%. Stopień realizacji celu jest obliczany na podstawie wyników

wdrażania działań M03 *Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych* i M09 *Tworzenie grup producentów i organizacji producentów*.

Do końca 2022 roku w ramach ww. działań wskaźnik został osiągnięty na poziomie 1,13%, co oznacza 100% zakładanego celu.

Działania / poddziałania realizujące cel 3A

- M01 *Transfer wiedzy i działalność informacyjna* – wybrane operacje w ramach poddziałań
1.1 *Wsparcie dla działań w zakresie kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności* i
1.2 *Wsparcie dla projektów demonstracyjnych i działań informacyjnych*

Realizacja działania została opisana przy celu 1A.

- M03 *Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych*

Limit środków: ogółem **44,0 mln** euro, w tym EFRROW **28,0 mln** euro

Środki zakontraktowane EFRROW - łącznie z zobowiązaniami z PROW 2007-2013: **57%**

Środki wypłacone EFRROW: **46%**

- Poddziałanie 3.1 *Wsparcie dla nowych uczestników systemów jakości*

W ramach poddziałania zostało przeprowadzonych osiem naborów wniosków o przyznanie pomocy, w ramach których łącznie złożono 4 417 wniosków. W 2022 r. nie przeprowadzono kolejnych naborów.

Do końca 2022 r. wydano 3 319 decyzji o przyznaniu pomocy na kwotę 11,5 mln zł (szacowana kwota przewidziana do wypłat z PROW 2014-2020).

Do zakończenia okresu sprawozdawczego wydano 7 254 decyzje o przyznaniu płatności na kwotę 8,28 mln zł i zrealizowano płatności dla 2 405 beneficjentów na kwotę 8,26 mln zł, w tym w 2022 r. płatności w kwocie 833,65 mln zł.

Największy odsetek wydanych decyzji o przyznaniu płatności dotyczył: wytwarzania produktów z owoców (71%), produkcji zbóż (12%) oraz wytwarzania warzyw (6%).

Pomoc w ramach poddziałania uzyskali także producenci rolni, którzy w ramach działania 132 PROW 2007-2013 otrzymali decyzje w sprawie przyznania pomocy - w kolejnych 5 latach mieli możliwość

otrzymania refundacji kosztów poniesionych z tytułu uczestnictwa w systemie jakości. Obsługa wszystkich spraw zakończyła się w 2020 r. Wydano 17 351 decyzji o przyznaniu płatności i zrealizowano płatności na rzecz 8 305 różnych beneficjentów na kwotę 22,6 mln zł.

Do końca okresu sprawozdawczego, łącznie z zobowiązaniami z PROW 2007-2013, zakończono realizację 24 594 operacji. Na podstawie informacji przekazanych przez beneficjentów szacuje się, że wartość produkcji wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności wyniosła 3 409 mln zł.

- Poddziałanie 3.2 *Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym*

W ramach poddziałania przeprowadzono 3 nabory wniosków, w tym jeden w 2022 r. Łącznie złożono 199 wniosków, w tym 54 wnioski w naborze z 2022 r.. Podpisano 59 umów na kwotę 79,4 mln zł.

Największa część realizowanych operacji dotyczy wsparcia beneficjentów wytwarzających produkty w ramach systemu *Jakość Tradycja*.

Do końca roku sprawozdawczego zrealizowano płatności z tytułu dofinansowania 57 operacji na łączną kwotę 58,4 mln zł, w tym w 2022 r. płatności w kwocie 23,1 mln zł.

Do końca 2022 r. zakończono realizację 31 operacji i przekazano pomoc w kwocie 43 mln zł.

Działania informacyjno-promocyjne dotyczące produktów wytwarzanych przez beneficjentów realizowane były przy wykorzystaniu różnych kanałów przekazu, w tym głównie poprzez media - internet (2,4 tys. zdarzeń), telewizję (663) i radio (392), a także poprzez degustację produktów (1,3 tys.).

- M04 *Inwestycje w środki trwałe* - poddziałanie 4.2 *Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój (Przetwórstwo i marketing produktów rolnych)*

Limit środków: ogółem **855,3 mln** euro, w tym EFRROW **544,2 mln** euro

Środki zakontraktowane EFRROW: **82%** (bez uwzględnienia instrumentów finansowych)

Środki wypłacone EFRROW: **48%** (bez uwzględnienia instrumentów finansowych)

W ramach poddziałania zostało przeprowadzonych 11 naborów wniosków o przyznanie pomocy, w tym jeden na przełomie 2021 i 2022 r.

Pięć naborów (1.,3.,5.,8. i 10.) skierowane było wyłącznie do przedsiębiorców prowadzących działalność polegającą na przetwarzaniu lub wprowadzaniu do obrotu produktów rolnych. Pozostałe nabory były skierowane do rolników, ich małżonków lub domowników, podejmujących działalność w zakresie przetwarzania produktów rolnych lub wykonujących / podejmujących działalność w zakresie przetwarzania i zbywania produktów w ramach rolniczego handlu detalicznego.

Łącznie złożono 5 846 wniosków na kwotę 11 200,1 mln zł, w tym 3 359 zostało złożonych przez

przedsiębiorców, a 2 487 - przez rolników. W ramach ostatniego naboru wpłynęło 585 wniosków.

Spośród wszystkich wniosków 3 992 zostały odrzucone lub wycofane. Duży odsetek wniosków odrzuconych spowodowany był głównie złą jakością dokumentacji (w tym jej niekompletnością) oraz brakiem uzupełnień wniosków.

Według stanu na dzień 31.12.2022 r. podpisano z 1 230 beneficjentami 1 506 umów na kwotę 3 241,8 mln zł, w tym 372 umowy z rolnikami na kwotę 78,6 mln zł.

Do końca okresu sprawozdawczego zrealizowano płatności z tytułu dofinansowania 1 028 operacji na łączną kwotę 1 823,8 mln zł, w tym w 2022 r. płatności na łączną kwotę 416,8 mln zł. Zakończono realizację 931 operacji na łączną kwotę dofinansowania 1 707,5 mln zł.

Beneficjenci w ramach zakończonych operacji zrealizowali inwestycje o łącznej wartości 4 397 mln zł. Najwięcej operacji zostało zrealizowanych przez przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie:

- przetwarzania i konserwowania owoców i warzyw – 168 operacji,
- sprzedaży hurtowej zboża, nieprzetworzonego tytoniu, nasion i pasz – 150 operacji,
- produkcji wyrobów z mięsa (włączając wyroby z mięsa drobiowego) – 138 operacji,
- przetwórstwa mleka i wyrobu serów – 90 operacji.

W ramach zakończonych operacji zrealizowano m. in.:

- 890 inwestycji polegających na zakupie lub leasingu zakończonego przeniesieniem prawa własności maszyn lub urządzeń, w tym najwięcej do przetwarzania produktów rolnych,
- 353 inwestycje związane z budową budynków i budowli stanowiących infrastrukturę zakładów przedsiębiorstwa, w tym najwięcej na potrzeby magazynowania,
- 246 inwestycji związanych z rozbudową, przebudową lub remontem budynków i budowli stanowiących infrastrukturę zakładu przedsiębiorstwa,
- 158 inwestycji dotyczących zakupu lub leasingu zakończonego przeniesieniem prawa własności aparatury pomiarowej, kontrolnej oraz sprzętu do sterowania procesem produkcji lub magazynowania.

- M07 *Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich*

Limit środków: ogółem **2 213,4 mln** euro, w tym EFRROW **1 545,3 mln** euro

Środki zakontraktowane EFRROW: **71%**

Środki wypłacone EFRROW: **47%**

- poddziałanie 7.4 - typ operacji *Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów*

Pierwsze nabory wniosków zostały uruchomione na początku 2017 r. W 2022 r. przeprowadzono 3 nabory - w województwach: kujawsko-pomorskim, podkarpackim i śląskim.

Dotychczas najwięcej naborów przeprowadzono w województwach: kujawsko-pomorskim (6) i śląskim (5).

Łącznie złożono 348 wniosków o przyznanie pomocy. Odrzucono lub wycofano 65 wniosków. Głównymi przyczynami odrzuceń były: nieusunięcie braków we wnioskach we wskazanych terminach oraz brak wystarczającej liczby punktów.

Podpisano 213 umów na kwotę 166,7 mln zł ze środków EFRROW (kwota łączna środków kwalifikowalnych, wraz z środkami własnymi, wyniosła 262,1 mln zł).

Do końca okresu sprawozdawczego zrealizowano płatności z tytułu dofinansowania 185 operacji na łączną kwotę 135,2 mln zł ze środków EFRROW, w tym w 2022 r. płatności w kwocie 14,9 mln zł. Łączna kwota poniesionych wydatków publicznych, wraz z środkami własnymi beneficjentów, wyniosła 212,5 mln zł.

Do końca 2022 r. zakończono realizację 178 operacji na łączną kwotę pomocy 134,2 mln zł ze środków EFRROW.

Efektom realizacji ww. operacji było m.in wybudowanie lub przebudowanie 180 targowisk oraz 175 obiektów budowlanych przeznaczonych na cele promocji lokalnych produktów.

- M09 *Tworzenie grup producentów i organizacji producentów*

Limit środków: ogółem **262,4 mln** euro, w tym EFRROW **167,0 mln** euro

Środki zakontraktowane EFRROW, łącznie z zobowiązaniami z PROW 2007-2013: **96%**

Środki wypłacone EFRROW: **64%**

W ramach działania zostało przeprowadzonych 12 naborów wniosków o przyznanie pomocy, w tym dwa w 2022 r.

Łącznie złożono 739 wniosków o przyznanie pomocy (11. nabór - 42 wnioski, 12. nabór - 132 wnioski).

Do końca okresu sprawozdawczego wydano 580 decyzji przyznających pomoc na kwotę 866,3 mln zł (szacowana kwota wypłat z budżetu PROW 2014-2020 do 2025 r.). Wydane decyzje dotyczyły grup

producentów rolnych obejmujących łącznie 4 360 członków.

Wydano 1 485 decyzji o przyznaniu płatności na kwotę 489,1 mln zł i zrealizowano płatności (łącznie z płatnościami zaliczkowymi) dla 532 grup na kwotę 479,8 mln zł (w tym w 2022 r. w kwocie 143,7 mln zł).

Płatności w ramach działania przekazano także grupom producentów, którym przyznano pomoc w ramach działania 142 PROW 2007-2013. Zobowiązania wynikające z tego tytułu wynosiły 278,3 mln zł (kwoty zobowiązań mogły być wypłacane do końca 2019 r., a kwoty wypłacone później wynikały z odwołań oraz rozstrzygnięć sądowych).

W ramach zobowiązań z PROW 2007-2013 zrealizowano płatności dla 756 grup producentów na kwotę 271,3 mln zł. Wsparte grupy obejmują łącznie blisko 9 tysięcy członków.

- M14 *Dobrostan zwierząt*

Limit środków: ogółem **211,3 mln** euro, w tym EFRROW **145,9 mln** euro, w tym środki EIO **31,3 mln** euro

Środki zakontraktowane EFRROW: **62%**

Środki wypłacone EFRROW: **61%**

W ramach działania zostały przeprowadzone 3 nabory wniosków o przyznanie pomocy, w tym jeden w 2022 r. Do dnia 31 grudnia 2022 r. złożono 144 672 wnioski, w tym 49 817 wniosków w naborze z 2022 r.

Nabory wniosków są realizowane dla trzech pakietów: dobrostan świń, dobrostan krów oraz dobrostan owiec, który został wprowadzony w 2021 r.

Do końca roku sprawozdawczego wydano 104 641 decyzji przyznających płatność na kwotę 665,1 mln zł, w tym 15 409 decyzji na kwotę 42,1 mln zł dla wniosków złożonych w 2022 r.

Zrealizowano płatności końcowe na łączną kwotę 650,8 mln zł dla 53 868 gospodarstw, co pozwoliło zakwalifikować do objęcia wsparciem 1,916 mln szt. zwierząt.

Dane o płatnościach w ramach poszczególnych pakietów przedstawiają się następująco:

- pakiet 1. *Dobrostan świń* - wsparcie wypłacono do 364,6 tys. szt. świń, środki w wysokości 23 mln zł otrzymało 2 705 beneficjentów,
- pakiet 2. *Dobrostan krów* - wsparcie wypłacono do 1,45 mln szt. krów, środki w wysokości 615,5 mln zł otrzymało 50 867 beneficjentów,
- pakiet 3. *Dobrostan owiec* - wsparcie wypłacono do 95 871 szt. owiec, środki w wysokości 12,3 mln zł otrzymało 1 132 beneficjentów.

- M16 *Współpraca* – wybrane operacje

Realizacja działania została opisana przy celu szczegółowym 1A.

Cel szczegółowy 3B. Wspieranie zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem w gospodarstwach:

Limit środków: ogółem **150,8 mln** euro, w tym EFRROW **96,0 mln** euro

Środki zakontraktowane EFRROW: **54%**

Środki wypłacone EFRROW: **41%**

Wskaźnik celu: *Procent gospodarstw rolnych uczestniczących w systemach zarządzania ryzykiem*

Wartość docelowa wskaźnika wynosi 0,57% (wartość ta została zmniejszona w 2022 r. w efekcie zmiany Programu). Stopień realizacji celu oblicza się na podstawie efektów wdrażania poddziałania 5.1 *Wsparcie inwestycji w środki zapobiegawcze, których celem jest ograniczanie skutków prawdopodobnych klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof* oraz działania M17 *Zarządzanie ryzykiem*.

Do końca 2022 r. w ramach tych instrumentów zrealizowano płatności dla 3 719 gospodarstw rolnych. Wskaźnik został osiągnięty na poziomie 0,25%, co oznacza 43% zakładanego celu.

Działania / poddziałania realizujące cel 3B

- M01 *Transfer wiedzy i działalność informacyjna* – wybrane operacje w ramach poddziałania 1.1 *Wsparcie dla działań w zakresie kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności*

Realizacja działania została opisana przy celu 1A.

- M05 *Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof* oraz wprowadzanie odpowiednich środków zapobiegawczych

Limit środków: ogółem **118,4 mln** euro, w tym EFRROW **75,4 mln** euro

Środki zakontraktowane EFRROW: **69%**

Środki wypłacone EFRROW: 52%

- Poddziałanie 5.1 *Wsparcie inwestycji w środki zapobiegawcze, których celem jest ograniczanie skutków prawdopodobnych klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof*

Limit środków: ogółem **108,5 mln** euro, w tym EFRROW **69,0 mln** euro

Środki zakontraktowane EFRROW: 69%

Środki wypłacone EFRROW: 51%

W ramach poddziałania zostało przeprowadzonych 9 naborów wniosków o przyznanie pomocy, w tym w 2022 r. dwa nabory.

Łącznie złożono dotychczas 9 302 wnioski (2022 r. - 324 wnioski), w tym 8 792 wnioski na operacje zapobiegające rozprzestrzenianiu się ASF.

Negatywnie oceniono lub wycofano łącznie 3 186 wniosków.

Głównymi powodami negatywnego rozpatrzenia wniosków o przyznanie pomocy były:

- niezłożenie wraz z wnioskiem o przyznanie pomocy wszystkich wymaganych załączników,
- nieosiągnięcie minimum punktowego.

Według stanu na dzień 31.12.2022 r. podpisano 5 369 umów na kwotę 348,3 mln zł, w tym:

- 5 117 umów dotyczących zapobiegania rozprzestrzeniania się ASF,
- 252 umowy dotyczące zaopatrzenia w sprzęt do utrzymywania urządzeń wodnych zabezpieczających gospodarstwa przed szkodami spowodowanymi przez powódź lub deszcz nawalny.

Do końca okresu sprawozdawczego zrealizowano płatności z tytułu dofinansowania 4 224 operacji na łączną kwotę 254,5 mln zł (w tym w 2022 r. na kwotę 83,6 mln zł).

Jednocześnie do końca 2022 r. zakończono realizację 4 217 operacji na kwotę pomocy 253,2 mln zł.

Efektom realizacji ww. operacji były m.in.:

- zabezpieczenie chlewni ogrodzeniem o łącznej długości 845 tys. metrów bieżących,
- utworzenie lub zmodernizowanie 89 zadaszonych niecek do dezynfekcji,
- zakup 2,5 tys. urządzeń do dezynfekcji,
- zakup 776 szt. sprzętu służącego utrzymaniu urządzeń melioracji wodnych (głównie koparek, kos spalinowych, kosiarek).

- Poddziałanie 5.2 *Wsparcie inwestycji w odtwarzanie gruntów rolnych i przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof*

Limit środków: ogółem **9,98 mln** euro, w tym EFRROW **6,35 mln** euro

Środki zakontraktowane EFRROW: **69%**

Środki wypłacone EFRROW: **56%**

W ramach poddziałania zostało przeprowadzonych 11 naborów wniosków o przyznanie pomocy, w tym jeden w 2022 r. (nabór całoroczny).

Łącznie złożono 1 670 wniosków, w tym w 2022 r. - 87 wniosków.

Spośród wszystkich wniosków, 941 (56% wszystkich) odrzucono lub wycofano.

Głównymi przyczynami odrzucenia wniosków w przeprowadzonych naborach były:

- niezłożenie wraz z wnioskiem o przyznanie pomocy wszystkich wymaganych załączników,
- błędnie wyliczone / uzupełnione przez wnioskodawcę koszty kwalifikowalne,
- uwzględnianie w zakresie rzeczowo-finansowym inwestycji, które nie mogą stanowić kosztu kwalifikowalnego, np. inwestycji budowlanych czy też dotyczących maszyn lub urządzeń, które nie uległy zniszczeniu w wyniku klęski żywiołowej.

Łącznie podpisano 604 umowy na kwotę 31,4 mln zł.

Do końca 2022 r. zrealizowano płatności z tytułu dofinansowania 523 operacji na łączną kwotę 24,7 mln zł, w tym w 2022 r. płatności w kwocie 4,96 mln zł.

Zakończono realizację 520 operacji wspartych łączną kwotą 24,65 mln zł.

Największa część operacji dotyczyła przywracania potencjału zniszczonego w wyniku suszy (37% operacji) i ujemnych skutków przezimowania (23%).

Beneficjenci w ramach zakończonych operacji m.in.:

- odtworzyli 994 obiekty służące produkcji i sprzedaży bezpośredniej w gospodarstwach (głównie tunele foliowe) oraz 19 budynków produkcyjnych,
- odtworzyli 536 ha sadów i plantacji krzewów owocowych.

- M17 *Zarządzanie ryzykiem*

Limit środków: ogółem **29,5 mln** euro, w tym EFRROW **18,8 mln** euro

Środki zakontraktowane EFRROW: **1%**

Środki wypłacone EFRROW: **0,2%**

Działanie zostało wprowadzone do Programu w ramach zmiany strategicznej, zatwierdzonej decyzją Komisji Europejskiej z dnia 31 sierpnia 2021 r.

W 2022 r. przeprowadzono pierwsze 2 nabory wniosków o przyznanie pomocy, w ramach którego złożono - odpowiednio - 273 oraz 67 wniosków (łącznie 340).

Spośród wszystkich wniosków, 121 zostało odrzuconych lub wycofanych.

Głównym powodem odmowy przyznania pomocy było przedstawianie polisy ubezpieczeniowej obejmującej kilka ryzyk, bez wyszczególnienia kwoty składki dotyczącej ryzyka szkód spowodowanych salmonellą.

Do końca 2022 r. wydano 102 decyzje przyznające płatność na kwotę 1,01 mln zł.

Zrealizowano płatności dla 31 beneficjentów na łączną kwotę 262,9 tys. zł.

PRIORYTET 4. Odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie ekosystemów związanych z rolnictwem i leśnictwem (P4)

(w tym cele szczegółowe 4A, 4B i 4C)

Limit środków: ogółem **5 969,5 mln** euro, w tym EFRROW **3 965,4 mln** euro

Środki zakontraktowane EFRROW, łącznie z zobowiązaniami z poprzednich okresów programowania: **82%**

Środki wypłacone EFRROW, łącznie z zobowiązaniami z poprzednich okresów programowania, wraz z płatnościami zaliczkowymi: **79%**

Wskaźnik celu: *Grunty rolne objęte umowami o zarządzanie przyczyniającymi się do poprawy różnorodności biologicznej (ha) (cel 4A) + poprawy gospodarki wodnej (ha) (cel 4B) + poprawy gospodarowania glebą i/zapobieganiu erozji gleby (ha) (cel 4C)*

Wskaźnik realizowany jest przez wsparcie w ramach poddziałania 10.1 i całego działania M11.

Cel w 2022 roku został zrealizowany na poziomie 55,9%. Założono, że wsparciem zostanie objęta powierzchnia 2,030 mln ha. W 2022 roku wsparciem objęto 1,135 mln ha.

Cel szczegółowy 4A. Odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie różnorodności biologicznej, w tym na obszarach Natura 2000 i obszarach z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami, oraz rolnictwa o wysokiej wartości przyrodniczej, a także stanu europejskich krajobrazów

Wskaźnik celu: *Procent gruntów rolnych w ramach umów o zarządzanie wspierających różnorodność biologiczną lub krajobrazy*

Cel realizowany jest przez wsparcie w ramach całego działania M10.

Wskazana w PROW wartość docelowa wskaźnika wynosi 10,92% (co odpowiada powierzchni 1,577 mln ha). W 2022 r. wskaźnik został osiągnięty na poziomie 5,90% (wsparciem objęto powierzchnię 0,853 mln ha gruntów rolnych), co oznacza 54% zakładanego celu.

Wskaźnik celu: *Procent lasów/innych zalesionych obszarów w ramach umów o zarządzanie wspierających różnorodność biologiczną*

Wskazana w PROW wartość docelowa wskaźnika wynosi 0,17% (co odpowiada powierzchni 15,44 tys. ha). Do końca 2022 r. wskaźnik został osiągnięty na poziomie 0,09% (wsparciem objęto powierzchnię 8,61 tys. ha), co oznacza 56% zakładanego celu. Wskaźnik realizowany jest przez wsparcie w ramach poddziałania 8.5.

Działania / poddziałania realizujące cel 4A

- M01 *Transfer wiedzy i działalność informacyjna* – wybrane operacje w ramach poddziałań 1.1 i 1.2

Realizacja działania została opisana przy celu 1A.

- M04 *Inwestycje w środki trwałe* - poddziałanie 4.1 - typ operacji *Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000*

Limit środków: ogółem **112,8 mln** euro, w tym EFRROW **93,2 mln** euro

Środki zakontraktowane EFRROW: **91%**

Środki wypłacone EFRROW: **80%**

W ramach tego instrumentu wsparcia przeprowadzono 3 nabory wniosków o przyznanie pomocy. W 2022 r. nie przeprowadzono kolejnych naborów.

Łącznie złożono dotychczas 4 681 wniosków. W procesie weryfikacji odrzucono lub wycofano 1 700 wniosków.

Głównymi powodami negatywnego rozpatrzenia wniosków o przyznanie pomocy były:

- braki lub błędy w dokumentacji dostarczonej z RDOŚ,
- niezłożenie wraz z wnioskiem, a następnie nieuzupełnienie wszystkich wymaganych załączników,
- wnioskowanie o sfinansowanie kosztów, które nie są uzasadnione skalą produkcji lub prowadzonym profilem gospodarstwa.

Łącznie podpisano 2 824 umowy na kwotę 425,9 mln zł.

Do końca okresu sprawozdawczego zrealizowano płatności z tytułu dofinansowania 2 644 operacji na łączną kwotę 371,2 mln zł, w tym w 2022 r. płatności w kwocie 67,6 mln zł.

Zakończono realizację 2 523 operacji, z tytułu których przekazano dofinansowanie w kwocie 359,0 mln zł.

Główne kierunki produkcji we wspartych gospodarstwach to:

- chów i hodowla krów mlecznych – 56%,
- chów i hodowla zwierząt trawożernych – 22%,
- uprawy polowe - 11%.

Największą część wspieranych gospodarstw stanowią jednostki o powierzchni 20-50 ha (50% operacji) oraz 50-100 ha (26% operacji).

Beneficjenci w ramach zakończonych operacji zakupili 8,7 tys. sztuk sprzętu ruchomego, w tym m. in.:

- 3,5 tys. maszyn i urządzeń do koszenia trawy lub przetrząsania lub zgrabiania skoszonej biomasy,
- 1,8 tys. urządzeń do zbioru skoszonej biomasy,
- ponad 1 tys. maszyn do nawożenia,
- 747 przyczep do transportu sianokiszzonek,
- 612 maszyn i urządzeń do siewu i pielęgnacji łąk.

Wybudowanych lub przebudowanych zostało także 187 budynków i budowli produkcyjnych (głównie

obór).

- M08 *Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów – poddziałanie 8.5 Inwestycje zwiększające odporność ekosystemów leśnych i ich wartość dla środowiska*

Limit środków: ogółem **3 mln** euro, w tym EFRROW **1,9 mln** euro

Środki zakontraktowane EFRROW: **56%**

Środki wypłacone EFRROW: **57%**

Poddziałanie zostało uruchomione w 2019 r. W ramach poddziałania przeprowadzono 6 naborów wniosków, w ramach których na dzień 31 grudnia 2022 r. łącznie złożono 2 636 wniosków o przyznanie pomocy na kwotę 16,2 mln zł, w tym:

- I nabór (w terminie 02.05.2019 r. - 12.06.2019 r.) – 812 wniosków,
- II nabór (w terminie 02.10.2019 r. - 12.11.2019 r.) – 289 wniosków,
- III nabór (w terminie 03.08.2020 r. - 11.09.2020 r.) – 531 wniosków,
- IV nabór (w terminie 17.05.2021 r. - 27.06.2021 r.) – 386 wniosków,
- V nabór (w terminie 22.11.2021 r. - 31.12.2021 r.) – 226 wniosków,
- VI nabór (w terminie 20.06.2022 r. - 29.07.2022 r.) – 352 wnioski.

Wydano 1 547 decyzji w sprawie przyznania wsparcia na kwotę 7,7 mln zł, które dotyczyły wniosków złożonych w ramach naborów przeprowadzonych w latach 2019-2021.

Do końca okresu sprawozdawczego zrealizowano płatności końcowe związane z dofinansowaniem 1 550 operacji na łączną kwotę 7,7 mln zł.

Najwyższy odsetek kwoty zrealizowanych końcowych płatności (84%) dotyczył inwestycji polegających na późnym czyszczeniu w ekosystemach leśnych.

Beneficjenci w ramach realizowanych operacji wykonali następujące inwestycje:

- późne czyszczenia w ekosystemach leśnych na powierzchni – 8 459 ha,
- przebudowa składów gatunkowych drzewostanu przez wprowadzenie drugiego piętra w ekosystemach leśnych na powierzchni - 70 ha,
- zróżnicowanie struktury drzewostanu przez wprowadzenie podszytu w ekosystemach leśnych na powierzchni - 60 ha,
- założenie remiz leśnych na powierzchni – 2 ha (19 remiz),
- przebudowa składu gatunkowego drzewostanu przez dolesianie luk powstałych w wyniku procesu chorobowego w ekosystemach leśnych na powierzchni - 26 ha,
- zabiegi ochronne przed zwierzyną w ekosystemach leśnych na powierzchni (zabezpieczenia repelentami, osłonkami) - 63 ha, ogrodzenie remiz – siatką metalową o wysokości minimum 2 m – 2 818 mb.

- M10 *Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne* (całe działanie)

Limit środków: ogółem **2 000,2 mln** euro, w tym EFRROW **1 272,7 mln** euro

Środki zakontraktowane do końca 2022 r. (przewidziane do wypłaty do końca 2025 r.), łącznie z zobowiązaniami z poprzednich okresów programowania (EFRROW): **92%**

Środki wypłacone, łącznie z zobowiązaniami z poprzednich okresów programowania (EFRROW), wraz z płatnościami zaliczkowymi: **75%**

W ramach działania zakończono osiem kampanii naboru wniosków, w ramach których na dzień 31 grudnia 2022 r. złożono łącznie 583 417 wniosków, w tym:

- kampania 2015 – 14 016 wniosków nowych oraz 58 667 wniosków kontynuacyjnych PROW 2007-2013,
- kampania 2016 – 12 240 wniosków nowych, 13 069 wniosków kontynuacyjnych PROW 2014-2020 oraz 52 499 wniosków kontynuacyjnych PROW 2007-2013,
- kampania 2017 – 16 550 wniosków nowych, 24 203 wnioski kontynuacyjne PROW 2014-2020 oraz 30 075 wniosków kontynuacyjnych PROW 2007-2013,
- kampania 2018 – 19 338 wniosków nowych, 39 414 wniosków kontynuacyjnych PROW 2014-2020 oraz 8 472 wniosków kontynuacyjnych PROW 2007-2013,
- kampania 2019 – 12 436 wniosków nowych, 56 234 wniosków kontynuacyjnych PROW 2014-2020,
- kampania 2020 – 14 300 wniosków nowych, 56 807 wniosków kontynuacyjnych PROW 2014-2020,
- kampania 2021 – 15 864 wnioski nowe, 58 385 wniosków kontynuacyjnych PROW 2014-2020,
- kampania 2022 – 22 355 wniosków nowych, 58 493 wnioski kontynuacyjne PROW 2014-2020.

Do 31 grudnia 2022 r. łącznie wydano 501 753 decyzje przyznające płatność na kwotę 6 099,2 mln zł, w tym:

- 358 034 decyzje na kwotę 4 580,4 mln zł w ramach zobowiązań podjętych w PROW 2014-2020;
- 143 719 decyzji na kwotę 1 518,8 mln zł w ramach zobowiązań kontynuacyjnych podjętych w ramach PROW 2007-2013.

W 2022 roku po raz kolejny realizowane były wypłaty płatności zaliczkowych dla płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych. W ramach kampanii 2022 płatności zaliczkowe wypłacane były w okresie od 17 października do 30 listopada 2022 roku, w wysokości do 85% należnej płatności. Realizacja płatności końcowych rozpoczęła się od 1 grudnia 2022 roku.

Do końca okresu sprawozdawczego łączna kwota zrealizowanych płatności (wraz z płatnościami zaliczkowymi) wyniosła 6 693,8 mln zł (w tym w 2022 r. wypłacono kwotę 973,9 mln zł) i została przekazana 119 840 beneficjentom.

Wyższa kwota zrealizowanych płatności od kwot wydanych decyzji wynika m.in. z wypłaty zaliczek wypłacanych również beneficjentom, którzy w momencie wypłaty zaliczek nie mieli wydanych decyzji o przyznaniu płatności. Dodatkowo środki wypłacone uwzględniają wszystkie zrealizowane płatności, w tym kwoty podlegające windykacji, kwoty dobrowolnych zwrotów oraz kwoty wypłacone w wyniku rozstrzygnięć odwołań z lat poprzednich, które są realizowane z budżetu PROW 2014-2020, dla których

nie zostały wydane decyzje w ramach PROW 2014-2020.

Do dnia 31 grudnia 2022 r. kwota zrealizowanych płatności końcowych (bez uwzględnienia płatności dla gospodarstw, dla których w ramach wniosków złożonych w kampanii 2022 wypłacono wyłącznie płatności zaliczkowe) wyniosła 6 128,5 mln zł i została przekazana dla 113 596 beneficjentów.

Łącznie na podstawie wydanych decyzji przyznających płatność wsparciem objęta została:

- powierzchnia 2 354,8 tys. ha użytków rolnych (jest to suma powierzchni objętej wsparciem wynikająca z poszczególnych pakietów, co powoduje dublowanie powierzchni, ponieważ beneficjent w całym okresie programowania na tej samej powierzchni mógł realizować kilku pakietów), podczas gdy wielkość fizycznego obszaru objętego wsparciem (bez podwójnego naliczania tej samej powierzchni) wyniosła 1 755,3 tys. ha,
- średnia liczba zwierząt w gospodarstwach – 117 312 sztuk fizycznych (39 344 DJP).

Spośród powierzchni fizycznej wspieranej w ramach działania 28% powierzchni położona jest na obszarach Natura 2000, a 16% w gospodarstwach ekologicznych.

Do dnia 31 grudnia 2022 r. w ramach:

- pakietu 1 *Rolnictwo zrównoważone* PROW 2014-2020 i PROW 2007-2013 - zrealizowano płatności na kwotę 1 204,7 mln zł dla 25 604 gospodarstw, wsparciem objęto powierzchnię 947 173 ha,
- pakietu 2 *Ochrona gleb i wód* PROW 2014-2020 i pakiet 8 *Ochrona gleb i wód* PROW 2007-2013 - zrealizowano płatności na kwotę 748,8 mln zł dla 35 043 gospodarstw, wsparciem objęto powierzchnię 415 738 ha,
- pakietu 3 *Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych* PROW 2014-2020 - zrealizowano płatności na kwotę 6,3 mln zł dla 930 gospodarstw, wsparciem objęto powierzchnię 694 ha,
- pakietu 4 *Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000* PROW 2014-2020 i pakietu 5 *Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000* PROW 2007-2013 - zrealizowano płatności na kwotę 1 963,5 mln zł dla 35 654 gospodarstw, wsparciem objęto powierzchnię 457 741 ha,
- pakietu 5 *Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000* PROW 2014-2020 i pakietu 4 *Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000* PROW 2007-2013 - zrealizowano płatności na kwotę 1 663,7 mln zł dla 35 890 gospodarstw, wsparciem objęto powierzchnię 428 999 ha,
- pakietu 6 *Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie* PROW 2014-2020 i PROW 2007-2013 - zrealizowano płatności na kwotę 112,2 mln zł dla 8 146 gospodarstw, wsparciem objęto powierzchnię 58 936 ha,
- pakietu 7 *Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie* PROW 2014-2020 i PROW 2007-2013 - zrealizowano płatności na kwotę 376,6 mln zł dla 4 563 gospodarstw, wsparciem objęto średnio 117 312 zwierząt w gospodarstwach (sztuk fizycznych),
- pakietu 8 *Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk* PROW 2014-2020 - zrealizowano płatności na kwotę 3,0 mln zł dla 921 gospodarstw, wsparciem objęto powierzchnię 6 226 ha,
- pakietu 9 *Retencjonowanie wody* PROW 2014-2020 – pakiet uruchomiony w kampanii 2022, do końca okresu sprawozdawczego nie wydano żadnej decyzji,
- pakietu 3 *Ekstensywne trwale użytki zielone* PROW 2007-2013 - zrealizowano płatności na kwotę 49,7 mln zł dla 8 555 gospodarstw, wsparciem objęto powierzchnię 45 494 ha,

- pakietu 9 *Strefy buforowe* PROW 2007-2013 - zrealizowano płatności na kwotę 152,2 tys. zł dla 21 gospodarstw, wsparciem objęto powierzchnię 13 ha.

W ramach działania 80% beneficjentów realizuje jeden pakiet, 18% beneficjentów realizuje dwa pakiety, a pozostałe 2% beneficjentów realizuje od 3 do 6 pakietów.

- M13 *Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami* - całe (tylko w odniesieniu do zrealizowanych płatności)

Limit środków: ogółem **2 673,9 mln** euro, w tym EFRROW **1 815,3 mln** euro, w tym środki EIO **313 mln** euro

Środki zakontraktowane EFRROW: **79%**

Środki wypłacone EFRROW wraz z płatnościami zaliczkowymi: **91%**

Wyższy procent środków wypłaconych od procenta środków zakontraktowanych wynika z wypłaty zaliczek. Zaliczki dla kampanii 2022 wypłacane były również dla beneficjentów, którzy w momencie wypłaty zaliczek nie mieli wydanych decyzji o przyznaniu płatności.

W ramach działania M13, obejmującego wsparcie z tytułu gospodarowania na obszarach górskich (ONW typ górski), obszarach innych niż obszary górskie charakteryzujących się znaczącymi ograniczeniami naturalnymi (ONW z ograniczeniami naturalnymi strefy I i II) oraz innych obszarach charakteryzujących się szczególnymi ograniczeniami (ONW typ specyficzny strefy I i II), zostało zakończone osiem kampanii naboru wniosków. W wyniku nowelizacji rozporządzenia wykonawczego w 2019 roku zmianie uległy strefy, do których przyznawane są płatności ONW. Dla obszarów, które na skutek nowych kryteriów delimitacji utraciły status ONW typ nizinny przewidziano możliwość zastosowania w latach 2019-2020 wsparcia przejściowego. Wsparcie to dotyczyło tylko obszarów, które dotychczas były kwalifikowane jako ONW typ nizinny strefa I albo II.

Do dnia 31 grudnia 2022 r. w ramach przeprowadzonych kampanii złożono łącznie 6 360 075 wniosków, w tym:

- kampania 2015 – 748 379
- kampania 2016 – 751 748
- kampania 2017 – 751 030
- kampania 2018 – 748 937
- kampania 2019 – 881 917
- kampania 2020 – 876 717
- kampania 2021 – 805 699
- kampania 2022 – 794 839

Do końca grudnia 2022 r. w ramach przeprowadzonych kampanii wydano łącznie 5 725 034 decyzje o przyznaniu płatności na kwotę 9 910,0 mln zł, w tym:

- kampania 2015 – 740 234 decyzje na kwotę 1 311,6 mln zł,
- kampania 2016 – 746 247 decyzji na kwotę 1 319,6 mln zł,
- kampania 2017 – 745 164 decyzje na kwotę 1 317,4 mln zł,

- kampania 2018 – 737 751 decyzji na kwotę 1 315,4 mln zł,
- kampania 2019 – 861 245 decyzji na kwotę 1 535,3 mln zł,
- kampania 2020 – 856 244 decyzje na kwotę 1 498,0 mln zł,
- kampania 2021 – 778 874 decyzje na kwotę 1 390,5 mln zł,
- kampania 2022 – 258 466 decyzji na kwotę 218,1 mln zł.

Dodatkowo w ciężar budżetu działania przeszło 809 wniosków złożonych w kampanii 2014 (w ramach PROW 2007-2013), przewidzianych do sfinansowania z budżetu PROW 2014-2020, dla których wydano 809 decyzji o przyznaniu płatności ONW na kwotę 4,0 mln zł.

W 2022 roku po raz kolejny realizowane były wypłaty płatności zaliczkowych w ramach płatności ONW. W ramach kampanii 2022 płatności zaliczkowe wypłacane były w okresie od 17 października do 30 listopada 2022 r., w wysokości do 85% należnej płatności. Realizacja płatności końcowych rozpoczęła się od 1 grudnia 2022 roku.

Do końca okresu sprawozdawczego łączna kwota zrealizowanych płatności (wraz z płatnościami zaliczkowymi) w ramach działania M13 z PROW 2014-2020 oraz z tytułu zobowiązań z PROW 2007-2013 wyniosła 10 893,3 mln zł (w tym w 2022 r. wypłacono łącznie 1 336,1 mln zł). Kwota ta została przekazana dla 1 074 969 beneficjentów.

Wyższa kwota zrealizowanych płatności od kwot wydanych decyzji wynika m.in. z wypłaty zaliczek wypłacanych również beneficjentom, którzy w momencie wypłaty zaliczek nie mieli wydanych decyzji o przyznaniu płatności. Dodatkowo środki wypłacone uwzględniają wszystkie zrealizowane płatności, w tym kwoty podlegające windykacji, kwoty dobrowolnych zwrotów oraz kwoty wypłacone w wyniku rozstrzygnięć odwołań z lat poprzednich, które są realizowane z budżetu PROW 2014-2020, dla których nie zostały wydane decyzje w ramach PROW 2014-2020.

Do dnia 31 grudnia 2022 r. kwota zrealizowanych płatności końcowych (bez uwzględnienia płatności dla gospodarstw, dla których w ramach wniosków złożonych w kampanii 2022 wypłacono wyłącznie płatności zaliczkowe) wyniosła 9 873,7 mln zł i została przekazana dla 1 056 877 beneficjentów.

Na podstawie wydanych decyzji wsparciem objęta została powierzchnia 9 324,7 tys. ha użytków rolnych (w przypadku przeniesienia posiadania gruntów rolnych przez beneficjenta na rzecz drugiego beneficjenta powierzchnia została wykazana dwukrotnie). Pomoc finansowa w 85% została skierowana do gospodarstw położonych na ONW z ograniczeniami naturalnymi, 10% wypłaconych kwot trafiło do gospodarstw zakwalifikowanych ONW typ specyficzny, a pozostałe 5% przekazano gospodarstwom znajdującym się na gruntach wyznaczonych jako ONW typ górski.

Średnia kwota wsparcia na gospodarstwo dla wszystkich typów powierzchni zakwalifikowanych do obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami wyniosła 9 323 zł, natomiast średnia jednorazowa płatność na hektar wyniosła 191 zł.

Cel szczegółowy 4B. Poprawa gospodarki wodnej, w tym nawożenia i stosowania pestycydów

Wskaźnik celu: Procent gruntów rolnych w ramach umów o zarządzanie dotyczących poprawy

gospodarki wodnej

Wskazana w PROW wartość docelowa wskaźnika wynosi 10,81% (co odpowiada powierzchni 1,562 mln ha; wartość docelowa wskaźnika została zmniejszona w 2022 r.).

W 2022 r. wskaźnik został osiągnięty na poziomie 5,82% (wsparcie objęto powierzchnię 0,841 mln ha gruntów rolnych), co oznacza 54% zakładanego celu. Wskaźnik realizowany jest przez wsparcie w ramach wybranych pakietów działania M10.

Działania / poddziałania realizujące cel 4B

- M01 *Transfer wiedzy i działalność informacyjna* – wybrane operacje w ramach poddziałań 1.1 i 1.2

Realizacja działania została opisana przy celu 1A.

- M04 *Inwestycje w środki trwałe* - poddziałanie 4.1, typ operacji *Inwestycje mające na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych* (od grudnia 2018 r.) / *Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach OSN* (do grudnia 2018 r.)

Limit środków: ogółem **137,3 mln** euro, w tym EFRROW **119,2 mln** euro, w tym środki EIO **47 mln** euro

Środki zakontraktowane EFRROW: **50%**

Środki wypłacone EFRROW: **38%**

W ramach tego typu operacji zostało przeprowadzonych 5 naborów wniosków o przyznanie pomocy, w tym jeden na przełomie 2021 i 2022 roku.

W ramach pierwszego naboru wniosków o pomoc mogły się ubiegać gospodarstwa położone na obszarach, które w 2012 r. po raz pierwszy zostały wyznaczone jako obszary szczególnie narażone na zanieczyszczenia azotem ze źródeł rolniczych i dla których zostały wprowadzone programy działań mające na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych na lata 2012-2016.

Ze względu na wygaśnięcie programów działań na lata 2012-2016 oraz nowe regulacje zawarte w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. - *Prawo wodne*, został opracowany i wdrożony, obowiązujący na terenie całego kraju, jeden program działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu.

Łącznie w ramach 5 naborów wniosków złożono 7 835 wniosków, w tym w ramach ostatniego naboru

złożono 764 wnioski.

Łącznie 3 119 wniosków (40%) zostało odrzucone lub wycofanych.

Głównymi przyczynami odrzucenia wniosków były:

- brak ostatecznego pozwolenia (np. pozwolenia na budowę), zezwolenia lub innych dokumentów, których uzyskanie było wymagane przez odrębne przepisy do realizacji inwestycji objętych operacją, a także dokumentów potwierdzających spełnienie określonych w przepisach warunków realizacji inwestycji objętych operacją,
- niepoprawne określenie i wydzielenie kosztów kwalifikowalnych,
- błędnie wyliczona wielkość stada (niezgodna ze stanem wynikającym w Systemie Identyfikacji i Rejestracji Zwierząt),
- wielkość planowanych do budowy płyt oraz zbiorników niezgodna z wielkościami określonymi w rozporządzeniu wykonawczym.

Podpisano 4 199 umów na kwotę 312,5 mln zł.

Do końca okresu sprawozdawczego zakończono realizację 3 065 operacji i z tego tytułu zrealizowano płatności na łączną kwotę 219,5 mln zł, w tym w 2022 r. w kwocie 78,5 mln zł.

Największą część wspieranych gospodarstw stanowiły te o powierzchni 20-50 ha (49% operacji).

Beneficjenci w ramach zakończonych operacji wybudowali, przebudowali lub zakupili m. in.:

- zbiorniki na gnojówkę i gnojowicę o objętości 176 tys. m³,

- płyty obornikowe o powierzchni 85 tys. m².

Ponadto zakupiono ponad 2,3 tys maszyn do nawożenia.

- M04 - poddziałanie 4.3 *Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa* - typ operacji *Zarządzanie zasobami wodnymi*

Limit środków: ogółem **165,3 mln** euro, w tym EFRROW **105,2 mln** euro

Instrument wsparcia został wprowadzony do Programu w ramach zmiany strategicznej, zatwierdzonej w sierpniu 2021 r. W 2022 r. weszły w życie przepisy wykonawcze dotyczące wdrażania tego instrumentu. Powołany został i rozpoczął prace zespół opiniodawczo-doradczy, którego zadaniem było zaopiniowanie operacji możliwych do realizacji pod kątem wpływu na środowisko, w szczególności w zakresie oddziaływania na grunty rolne, zasoby wodne oraz retencję wody. Prace zespołu zostały zakończone już w kolejnym roku sprawozdawczym (w styczniu 2023 r.).

W 2022 r. wprowadzone zostały także zmiany PROW 2014-2020, dzięki którym możliwe jest wskazanie nowego beneficjenta oraz zakresu realizowanych operacji. Zmiany te wymagają nowelizacji przepisów

wykonawczych.

- M10 *Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne* (wybrane pakiety)

Cel 4B realizowany jest przez następujące pakiety:

- pakiet 1 *Rolnictwo zrównoważone* PROW 2014-2020 i PROW 2007-2013,
- pakiet 2 *Ochrona gleb i wód* PROW 2014-2020 i pakiet 8 *Ochrona gleb i wód* PROW 2007-2013,
- pakiet 4 *Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000* PROW 2014-2020 i pakiet 5 *Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000* PROW 2007-2013,
- pakiet 5 *Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000* PROW 2014-2020 i pakiet 4 *Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000* PROW 2007-2013,
- pakiet 8 *Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk* PROW 2014-2020,
- pakiet 9 *Retencjonowanie wody* PROW 2014-2020,
- pakiet 3 *Ekstensywne trwałe użytki zielone* PROW 2007-2013,
- pakiet 9 *Strefy buforowe* PROW 2007-2013.

Realizacja działania i ww. pakietów została opisana przy celu szczegółowym 4A.

Cel szczegółowy 4C. Zapobieganie erozji gleby i poprawa gospodarowania glebą

Wskaźnik celu: *Procent gruntów rolnych w ramach umów o zarządzanie dotyczących poprawy gospodarowania glebą i/lub zapobiegania erozji gleby*

Wskazana w PROW wartość docelowa wskaźnika wynosi 14,05% (co odpowiada powierzchni 2,030 mln ha; wartość docelowa została zmniejszona w 2022 r.).

W 2022 r. wskaźnik został osiągnięty na poziomie 7,86% (wsparcie objęło powierzchnię 1,135 mln ha gruntów rolnych), co oznacza 56% zakładanego celu. Wskaźnik realizowany jest przez wsparcie w ramach wybranych pakietów działania M10 i całe działanie M11.

Wskaźnik celu: *Procent lasów/innych zalesionych obszarów w ramach umów o zarządzanie wspierających różnorodność biologiczną*

Wskazana w PROW wartość docelowa wskaźnika wynosi 0,17% (co odpowiada powierzchni 15,44 tys. ha; wartość docelowa została zmniejszona w 2022 r.). Do końca 2022 r. wskaźnik został osiągnięty na poziomie 0,09% (wsparcie objęło powierzchnię 8,61 tys. ha), co oznacza 56% zakładanego celu.

Wskaźnik realizowany jest przez wsparcie w ramach poddziałania 8.5.

Działania realizujące cel 4C

- M08 *Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów – poddziałanie 8.5 Inwestycje zwiększające odporność ekosystemów leśnych i ich wartość dla środowiska*

Realizacja poddziałania została opisana przy celu szczegółowym 4A.

- M10 *Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne* (wybrane pakiety)

Cel 4C realizowany jest przez następujące pakiety:

- pakiet 1 *Rolnictwo zrównoważone* PROW 2014-2020 i PROW 2007-2013,
- pakiet 2 *Ochrona gleb i wód* PROW 2014-2020 i pakiet 8 *Ochrona gleb i wód* PROW 2007-2013,
- pakiet 4 *Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000* PROW 2014-2020 i pakiet 5 *Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000* PROW 2007-2013,
- pakiet 5 *Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000* PROW 2014-2020 i pakiet 4 *Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000* PROW 2007-2013,
- pakiet 8 *Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk* PROW 2014-2020,
- pakiet 9 *Retencjonowanie wody* PROW 2014-2020,
- pakiet 3 *Ekstensywne trwałe użytki zielone* PROW 2007-2013,
- pakiet 9 *Strefy buforowe* PROW 2007-2013.

Realizacja działania i ww. pakietów została opisana przy celu szczegółowym 4A.

- M11 *Rolnictwo ekologiczne* (całe działanie)

Limit środków: ogółem **865,4 mln** euro, w tym EFRROW **550,6 mln** euro

Środki zakontraktowane do końca 2022 r. (przewidziane do wypłaty do końca 2025 r.), łącznie z zobowiązaniami z poprzednich okresów programowania (EFRROW): **87%**

Środki wypłacone, łącznie z zobowiązaniami z poprzednich okresów programowania (EFRROW) wraz z płatnościami zaliczkowymi: **70%**

W ramach działania zakończono osiem kampanii naboru wniosków, w ramach których na dzień 31

grudnia 2022 r. złożono łącznie 149 517 wniosków, w tym:

- kampania 2015 – 4 366 wniosków nowych oraz 17 726 wniosków kontynuacyjnych PROW 2007-2013,
- kampania 2016 – 3 588 wniosków nowych, 3 979 wniosków kontynuacyjnych PROW 2014-2020 oraz 12 995 wniosków kontynuacyjnych PROW 2007-2013,
- kampania 2017 – 4 143 wnioski nowe, 7 052 wnioski kontynuacyjne PROW 2014-2020 oraz 7 342 wnioski kontynuacyjne PROW 2007-2013,
- kampania 2018 – 3 811 wniosków nowych, 10 602 wnioski kontynuacyjne PROW 2014-2020 oraz 2 720 wniosków kontynuacyjnych PROW 2007-2013,
- kampania 2019 – 3 104 wnioski nowe, 13 602 wnioski kontynuacyjne PROW 2014-2020,
- kampania 2020 – 3 686 wniosków nowych, 13 016 wniosków kontynuacyjnych PROW 2014-2020,
- kampania 2021 – 4 709 wniosków nowych, 13 470 wniosków kontynuacyjnych PROW 2014-2020,
- kampania 2022 – 4 800 wniosków nowych, 14 806 wniosków kontynuacyjnych PROW 2014-2020.

Do 31 grudnia 2022 r. łącznie wydano 132 219 decyzji przyznających płatności ekologiczne na kwotę 2 567,1 mln zł, w tym:

- 92 260 decyzji na kwotę 2 011,5 mln zł w ramach zobowiązań podjętych w PROW 2014-2020;
- 39 959 decyzji na kwotę 555,6 mln zł w ramach zobowiązań kontynuacyjnych podjętych w ramach PROW 2007-2013.

W roku 2022 po raz kolejny realizowane były wypłaty płatności zaliczkowych dla płatności ekologicznych. W ramach kampanii 2022 płatności zaliczkowe wypłacane były w okresie od 17 października do 30 listopada 2022 roku, w wysokości do 85% należnej płatności. Realizacja płatności końcowych rozpoczęła się od 1 grudnia 2022 roku.

Do końca okresu sprawozdawczego łączna kwota zrealizowanych płatności (wraz z płatnościami zaliczkowymi) wyniosła 2 696,4 mln zł (w tym w 2022 r. wypłacono kwotę 488,7 mln zł) i została przekazana 33 163 beneficjentom.

Wyższa kwota zrealizowanych płatności od kwot wydanych decyzji wynika m.in. z wypłaty zaliczek wypłacanych również beneficjentom, którzy w momencie wypłaty zaliczek nie mieli wydanych decyzji o przyznaniu płatności. Dodatkowo środki wypłacone uwzględniają wszystkie zrealizowane płatności, w tym kwoty podlegające windykacji, kwoty dobrowolnych zwrotów oraz kwoty wypłacone w wyniku rozstrzygnięć odwołań z lat poprzednich, które są realizowane z budżetu PROW 2014-2020, dla których nie zostały wydane decyzje w ramach PROW 2014-2020.

Do dnia 31 grudnia 2022 r. kwota zrealizowanych płatności końcowych (bez uwzględnienia płatności dla gospodarstw, dla których w ramach wniosków złożonych w kampanii 2022 wypłacono wyłącznie płatności zaliczkowe) wyniosła 2 538,4 mln zł i została przekazana dla 32 436 beneficjentów.

Łącznie na podstawie wydanych decyzji przyznających płatności ekologiczne wsparciem objęta została powierzchnia 1 102,3 tys. ha użytków rolnych (jest to suma powierzchni objętej wsparciem wynikająca z

realizacji poszczególnych pakietów działania; powierzchnie mogą się powtarzać ze względu na: (i) możliwość realizacji w danym roku na danej powierzchni pakietu w okresie konwersji a w kolejnym roku pakietu po okresie konwersji, (ii) możliwość realizacji w całym okresie programowania na tej samej powierzchni różnych pakietów w poszczególnych latach - w przypadku zobowiązań obejmujących pakiety z uprawami na gruntach ornym), podczas gdy wielkość fizycznego obszaru objętego wsparciem (bez podwójnego liczenia tej samej powierzchni) wyniosła 751,8 tys. ha.

Do dnia 31 grudnia 2022 r. w ramach:

- upraw rolniczych, w okresie konwersji oraz po okresie konwersji (PROW 2014-2020: pakiet 1. i 7. oraz PROW 2007-2013: wariant 2.1. i 2.2.), zrealizowano płatności na kwotę 1 504,6 mln zł dla 26 989 gospodarstw, a wsparciem objęto powierzchnię 535,5 tys. ha,
- upraw warzywnych, w okresie konwersji oraz po okresie konwersji (PROW 2014-2020: pakiet 2. i 8. oraz PROW 2007-2013: wariant 2.5. i 2.6.), zrealizowano płatności na kwotę 243,7 mln zł dla 10 345 gospodarstw, a wsparciem objęto powierzchnię 86,3 tys. ha,
- upraw zielarskich, w okresie konwersji oraz po okresie konwersji (PROW 2014-2020: pakiet 3. i 9. oraz PROW 2007-2013: wariant 2.7. i 2.8.), zrealizowano płatności na kwotę 135,4 mln zł dla 2 051 gospodarstw, a wsparciem objęto powierzchnię 45,1 tys. ha,
- podstawowych upraw sadowniczych i jagodowych, w okresie konwersji oraz po okresie konwersji (PROW 2014-2020: wariant 4.1.1, 4.1.2., 10.1.1. i 10.1.2. oraz PROW 2007-2013: wariant 2.9. i 2.10.), zrealizowano płatności na kwotę 195,2 mln zł dla 6 607 gospodarstw, a wsparciem objęto powierzchnię 40,8 tys. ha,
- ekstensywnych upraw sadowniczych, w okresie konwersji oraz po okresie konwersji (PROW 2014-2020: wariant 4.2 i 10.2 i PROW 2007-2013: wariant 2.11. i 2.12), zrealizowano płatności na kwotę 19,7 mln zł dla 1 156 gospodarstw, a wsparciem objęto powierzchnię 5,7 tys. ha,
- upraw paszowych na gruntach ornym, w okresie konwersji oraz po okresie konwersji (PROW 2014-2020: pakiet 5. i 11.), zrealizowano płatności na kwotę 326,4 mln zł dla 9 985 gospodarstw, a wsparciem objęto powierzchnię 135,4 tys. ha,
- trwałych użytków zielonych, w okresie konwersji oraz po okresie konwersji (PROW 2014-2020: pakiet 6. i 12. oraz PROW 2007-2013: wariant 2.3 i 2.4), zrealizowano płatności na kwotę 113,2 mln zł dla 11 727 gospodarstw, a wsparciem objęto powierzchnię 77,5 tys. ha.

Najwyższy odsetek kwoty zrealizowanych końcowych płatności ekologicznych (59%) dotyczył wsparcia upraw rolniczych w okresie konwersji oraz po okresie konwersji.

PRIORYTET 5. Promowanie efektywnego gospodarowania zasobami i wspieranie przechodzenia w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym na gospodarke niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu (P5)

(w tym cele szczegółowe 5C i 5E)

Limit środków: ogółem **334,7 mln** euro, w tym EFRROW **213 mln** euro

Środki zakontraktowane EFRROW (przewidziane do wypłaty do końca 2025 r.), łącznie z zobowiązaniami z poprzednich okresów programowania: **74%**

Środki wypłacone, łącznie z zobowiązaniami z poprzednich okresów programowania (EFRROW), wraz z płatnościami zaliczkowymi: **53%**

Wskaźnik celu: *Grunty rolne i leśne objęte umowami o zarządzanie przyczyniającymi się do pochłaniania CO2 i ochrony pochłaniaczy CO2 (ha) (cel 5E) + Grunty rolne objęte umowami o zarządzanie w celu redukcji emisji gazów cieplarnianych lub amoniaku (ha) (cel 5D) + Grunty nawadniane, na których wprowadza się bardziej efektywne systemy nawadniające (ha) (cel 5A)*

Cel do końca roku sprawozdawczego został zrealizowany na poziomie 90%. Założono, że wsparciem zostanie objęta powierzchnia 5 100 ha. Do końca 2022 roku wsparciem objęto 4 602 ha. Wskaźnik realizowany jest przez poddziałanie 8.1.

Cel szczegółowy 5C. Ułatwianie dostaw i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, produktów ubocznych, odpadów i pozostałości oraz innych surowców nieżywnościowych dla celów biogospodarki

Wskaźnik celu: *Całkowita suma inwestycji na rzecz wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych*

Wartość docelowa wskaźnika wynosi 160 mln euro.

Do końca 2022 r. nie rozpoczęto wdrażania instrumentu wsparcia *Zielona energia w gospodarstwie rolnym* (obszar f w ramach *Modernizacji gospodarstw rolnych*), będącego podstawą obliczenia stopnia realizacji celu.

- M04 *Inwestycje w środki trwałe* - poddziałanie 4.1 - typ operacji *Modernizacja gospodarstw rolnych* - obszar f: *Zielona energia w gospodarstwie rolnym*

Limit środków: ogółem **80 mln** euro, w tym EFRROW **50,9 mln** euro.

Do końca 2022 r. nie rozpoczęto naboru wniosków (pierwszy nabór został przeprowadzony już w 2023 r.).

Cel szczegółowy 5E. Promowanie ochrony pochłaniaczy dwutlenku węgla oraz pochłaniania dwutlenku węgla w rolnictwie i leśnictwie

Limit środków: ogółem **254,7 mln** euro, w tym EFRROW **162,1 mln** euro

Środki zakontraktowane EFRROW (przewidziane do wypłaty do końca 2025 r.), łącznie z zobowiązaniami z poprzednich okresów programowania: **98%**

Środki wypłacone, łącznie z zobowiązaniami z poprzednich okresów programowania (EFRROW), wraz z płatnościami zaliczkowymi: **70%**

Wskaźnik celu: *Procent gruntów rolnych i leśnych objętych umowami o zarządzanie przyczyniającymi się*

do pochłaniania dwutlenku węgla i ochrony węgla - realizowany jest przez poddziałanie 8.1.

Wskazana w PROW wartość docelowa wskaźnika wynosi 0,02%, co odpowiada powierzchni 5 100 ha. Do końca 2022 r. wskaźnik został osiągnięty na poziomie 0,019% (wsparciem objęto powierzchnię 4 602 ha gruntów rolnych).

Działanie realizujące cel 5E

- M08 *Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów – poddziałanie 8.1 Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych*

Do dnia 31 grudnia 2022 r. w ramach poddziałania *Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych* zakończono osiem kampanii naboru wniosków, w ramach których złożono:

- 5 038 wniosków o przyznanie wsparcia na zalesienie, w tym w kampanii 2022 - 176 wniosków,
- 337 wniosków o przyznanie pierwszej premii pielęgnacyjnej do gruntów z sukcesją naturalną na których, zgodnie z planem zalesienia, nie jest wymagane wykonanie zalesienia, w tym w kampanii 2022 - 12 wniosków,
- 19 238 wniosków kontynuacyjnych o przyznanie premii pielęgnacyjnej i premii zalesieniowej, w tym w kampanii 2022 – 3 805 wniosków,
- 94 wnioski o przyznanie wsparcia na zadrzewienie,
- 181 068 wniosków o wypłatę pomocy/płatności na zalesianie w ramach zobowiązań kontynuacyjnych z PROW 2004-2006 i PROW 2007-2013, w tym w kampanii 2022 - 21 785 wniosków.

Do końca grudnia 2022 r. w ramach działania wydano 3 750 decyzji (dotyczą tylko nowych wniosków o wsparcie na zalesienie w ramach PROW 2014-2020) w sprawie przyznania wsparcia na zalesienie.

Ponadto zostały wydane 57 decyzje w sprawie przyznania pomocy na zalesienie dla wniosków złożonych w PROW 2007-2013 w kampanii 2014 roku, sfinansowanych z budżetu PROW 2014-2020.

Dodatkowo, do końca 2022 r. wydane zostało 17 137 decyzji o przyznaniu premii pielęgnacyjnej i zalesieniowej PROW 2014-2020.

W roku 2022 po raz kolejny realizowane były wypłaty płatności zaliczkowych dla płatności kontynuacyjnych PROW 2014-2020 oraz płatności kontynuacyjnych PROW 2007-2013. W ramach kampanii 2022 płatności zaliczkowe wypłacane były w okresie od 17 października do 30 listopada 2022 roku, w wysokości do 85% należnej płatności. Realizacja płatności końcowych rozpoczęła się od 1 grudnia 2022 roku.

Na podstawie wydanych decyzji oraz wniosków o płatność (kontynuacyjnych) do końca 2022 r. zrealizowano płatności (wraz z płatnościami zaliczkowymi) na kwotę 784,2 mln zł dla 18 355 beneficjentów, w tym w ramach zobowiązań:

- PROW 2014-2020 wypłacono łączną kwotę 95,0 mln zł dla 2 722 beneficjentów,
- PROW 2007-2013 wypłacono łączną kwotę 349,8 mln zł dla 9 424 beneficjentów,
- PROW 2004-2006 wypłacono łączną kwotę 339,4 mln zł dla 7 795 beneficjentów.

Do końca grudnia 2022 r. kwota zrealizowanych płatności końcowych (bez uwzględnienia płatności dla gospodarstw, dla których w ramach wniosków złożonych w kampanii 2022 wypłacono wyłącznie płatności zaliczkowe) wyniosła 764,2 mln zł i została przekazana dla 18 338 beneficjentów.

Do końca 2022 r. z budżetu PROW 2014-2020 wsparciem objęto grunty o powierzchni 77 265 ha, w tym w ramach:

- zobowiązań PROW 2004-2006 – 50% (38 549 ha),
- zobowiązań PROW 2007-2013 – 44% (34 048 ha),
- zobowiązań PROW 2014-2020 – 6% (4 668 ha).

Zgodnie z informacjami zawartymi w złożonych wnioskach, podział upraw leśnych założonych w ramach PROW 2004-2006, PROW 2007-2013 i PROW 2014-2020, przedstawiał się następująco:

- uprawy mieszane – 62%,
- uprawy iglaste (z ponad 75% udziałem gatunków iglastych) – 26%,
- uprawy liściaste (z ponad 75% udziałem gatunków liściastych) – 12%.

W zakresie zalesień wykonanych w ramach PROW 2004-2006, PROW 2007-2013 i PROW 2014-2020 najwięcej gruntów zostało zalesionych w 2006 r. (21% ogólnej powierzchni zalesionej - 16 633 ha) i w 2007 r. (18% ogólnej powierzchni - 14 534 ha).

PRIORYTET 6. PROMOWANIE WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO, ZMNIEJSZANIA UBÓSTWA ORAZ ROZWOJU GOSPODARCZEGO NA OBSZARACH WIEJSKICH

(w tym cele szczegółowe 6A 6B)

Limit środków: ogółem **3 874,3 mln euro**, w tym EFRROW **2 602,1 mln euro***

Środki zakontraktowane EFRROW: **76%***

Środki wypłacone EFRROW: **52%***

Cel szczegółowy 6A. Ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw, a także tworzenia miejsc pracy

Limit środków: ogółem **757,5 mln euro**, w tym EFRROW **482,0 mln euro***

Środki zakontraktowane EFRROW: 85%*

Środki wypłacone EFRROW: 50%*

Wskaźnik celu: *Miejsca pracy stworzone w ramach projektów objętych wsparciem*

Wartość docelowa wskaźnika wynosi 25 654. Stopień realizacji celu jest mierzony na podstawie efektów wdrażania poddziałania 6.2 *Pomoc na rozpoczęcie pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich*.

W ramach tego poddziałania do końca 2022 r. utworzono 3 587 miejsc pracy, co oznacza realizację celu na poziomie 14%.

Działanie / poddziałanie realizujące cel 6A

- M06 - poddziałanie 6.2 *Pomoc na rozpoczęcie pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich (Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej)*

W ramach poddziałania zostało przeprowadzonych 8 naborów wniosków, w tym jeden w 2022 r.

Łącznie w ramach poddziałania złożono 31 826 wniosków, w tym 10 086 w ostatnim naborze.

W procesie weryfikacji odrzucono lub wycofano 11 335 wniosków.

Najczęściej stwierdzanymi niezgodnościami / przyczynami negatywnych rozstrzygnięć były::

- brak uzasadnienia ekonomicznego zaplanowanej w biznesplanie operacji, w tym braku racjonalności i efektywności kosztowej,
- podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników w KRUS w okresie 12 miesięcy poprzedzających dzień złożenia wniosku o przyznanie pomocy.

Do dnia 31 grudnia 2022 r. wydano 17 037 decyzji przyznających pomoc na kwotę 2 975,5 mln zł.

Do końca okresu sprawozdawczego zrealizowano płatności z tytułu dofinansowania 12 172 operacji na łączną kwotę 1 721,0 mln zł (w tym w 2022 r. na kwotę 613,9 mln zł).

Płatności końcowe zostały zrealizowane w ramach 2 578 operacji, na łączną kwotę 344,9 mln zł.

W ramach zakończonych operacji utworzono 3 587 miejsc pracy, w tym 2 578 w formie samozatrudnienia (miejsca pracy dla samych beneficjentów) oraz 1 009 etatów utworzonych dla pracowników najemnych. Pomoc otrzymana przez beneficjentów została przeznaczona m.in. na zakup 29,7 tys. sztuk sprzętu ruchomego, w tym m.in.:

- prawie 10 tys. maszyn i urządzeń,
- 1,36 tys. pojazdów.

Ponadto beneficjenci wybudowali lub zmodernizowali 295 budynków / budowli związanych z prowadzoną działalnością pozarolniczą, głównie usługową.

Cel szczegółowy 6B. Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich

Limit środków: ogółem **3 116,9 mln euro**, w tym EFRROW **2 120,1 mln euro***

Środki zakontraktowane EFRROW: **74%***

Środki wypłacone EFRROW: **52%***

Wskaźniki celu:

- Procent ludności wiejskiej objętej strategiami lokalnego rozwoju

Wartość docelowa wskaźnika wynosi 72,65%. Wskaźnik został osiągnięty na poziomie 72,65%, co oznacza 100% celu. Wybrane do realizacji strategie rozwoju lokalnego obejmują obszar zamieszkały przez 20,13 mln osób.

- Procent ludności wiejskiej korzystającej z ulepszonych usług / infrastruktury

Wartość docelowa wskaźnika wynosi 23,5%. Podstawą do obliczenia realizacji celu jest poddziałanie 7.2 *Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury (...)*.

Według stanu na koniec 2022 r. szacuje się, że z infrastruktury ulepszonej w efekcie realizacji tego poddziałania korzystać będzie 4,40 mln osób. Wskaźnik został osiągnięty na poziomie 16%, co oznacza 68% celu.

- Miejsca pracy stworzone w ramach projektów objętych wsparciem (LEADER)

Wartość docelowa wskaźnika wynosi 14 420. Podstawą do obliczenia realizacji wskaźnika jest poddziałanie 19.2, w ramach którego do końca 2022 r. utworzono 14 655 miejsc pracy.

Cel został osiągnięty na poziomie 102%.

Działania / poddziałania realizujące cel 6B

- M07 *Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich - poddziałanie 7.2 Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej*

infrastruktury (...)

- Typ operacji *Budowa lub modernizacja dróg lokalnych*

Nabory wniosków o przyznanie pomocy zostały przeprowadzane oddzielnie w poszczególnych województwach. W 2022 r. nabór został przeprowadzony w 15 województwach (wszędzie poza lubelskim). Łącznie do końca 2022 r. po 4 nabory zostały przeprowadzone w 2 województwach, po 3 nabory - w 7 województwach, a w pozostałych 7 województwach - po 2 nabory.

Łącznie złożono 6 316 wniosków.

Podpisano 2 487 umów na kwotę 1 755,9 mln zł ze środków EFRROW (kwota łączna środków kwalifikowalnych, wraz z środkami własnymi, wyniosła 2 759,6 mln zł).

Łącznie 3 191 wniosków zostało odrzuconych lub wycofanych. Głównymi przyczynami odrzuceń były: niewystarczająca alokacja środków w ramach limitów wojewódzkich funkcjonujących we wcześniejszym okresie, nieuzyskanie minimalnej wymaganej liczby punktów oraz nieusunięcie przez wnioskodawców braków we wnioskach.

Do końca okresu sprawozdawczego zrealizowano płatności z tytułu dofinansowania 2 249 operacji na łączną kwotę 1 341,9 mln zł ze środków EFRROW, w tym w 2022 r. na kwotę 44,95 mln zł. Łączna kwota wydatków publicznych, wraz z środkami własnymi beneficjentów, wyniosła 2 108,9 mln zł.

Do końca 2022 r. zakończono realizację 2 234 operacji, z tytułu których przekazano pomoc w kwocie 1 337,0 mln zł ze środków EFRROW. W ramach zakończonych operacji:

- wybudowano drogi o długości 239 km,

- zmodernizowano drogi o długości 3,3 tys. km.

Pomoc na operacje związane z budową lub modernizacją dróg lokalnych została przekazana 1 208 różnym jednostkom samorządowym, w tym 1 023 gminom i 185 powiatom. Całkowita wartość zakończonych operacji wyniosła 2 286,0 mln zł. Operacje zostały w większości zrealizowane na obszarze gmin wiejskich (stanowiły one 74% łącznej liczby gmin objętych realizacją operacji).

- Typ operacji *Gospodarka wodno-ściekowa*

Limit środków - limit łączny dla całego działania M7 w zakresie celu 6B;

w tym limit środków EIO dla *Gospodarki wodno-ściekowej* - **376,4** mln euro

Nabory wniosków o przyznanie pomocy zostały przeprowadzane oddzielnie w poszczególnych województwach. Łącznie do 31 grudnia 2022 r. po 4 nabory zostały przeprowadzone w 3 województwach, a po 3 nabory wniosków w pozostałych 13 województwach.

W 2022 r. przeprowadzono nabory wniosków we wszystkich województwach.

Łącznie dotychczas złożono 4 423 wnioski. Spośród wszystkich wniosków, 1 325 zostało odrzuconych lub wycofanych. Główną przyczyną odrzuceń było nieusunięcie braków we wnioskach we wskazanych terminach.

Podpisano 2 038 umów na kwotę 2 739,6 mln zł środków EFRROW (kwota łączna środków kwalifikowalnych, wraz z środkami własnymi, wyniosła 3 855,0 mln zł).

Do końca 2022 r. zrealizowano płatności z tytułu dofinansowania 1 522 operacji na łączną kwotę 1 421,2 mln zł ze środków EFRROW, w tym w 2022 r. - 386,7 mln zł. Łączna kwota poniesionych wydatków publicznych, wraz z środkami własnymi, wyniosła 2 233,5 mln zł. Do końca 2022 r. zakończono realizację 1 354 operacji, z tytułu których przekazano pomoc w kwocie 1 339,8 mln zł ze środków EFRROW.

W ramach zakończonych operacji wybudowano lub wyremontowano m.in.:

- 3,1 tys. km systemów kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych,
- 2,2 tys. km zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę,
- 15,8 tys. przydomowych oczyszczalni ścieków,
- 307 stacji uzdatniania wody,
- 190 oczyszczalni ścieków.

Pomoc na operacje związane z gospodarką wodno-ściekową została przekazana 1 036 jednostkom samorządowym, w tym 904 gminom i 128 spółkom jednostek samorządu terytorialnego. Operacje zostały w większości zrealizowane na obszarze gmin wiejskich (75% łącznej liczby gmin objętych realizacją operacji).

- M07 - poddziałanie 7.4 - typ operacji *Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej*

Nabory wniosków o przyznanie pomocy zostały przeprowadzane oddzielnie w poszczególnych województwach, z wyjątkiem województw: podlaskiego i śląskiego, w których ten typ operacji nie będzie realizowany. W większości województw dotychczas przeprowadzono po jednym naborze. W 2022 r. przeprowadzono jeden nabór - w województwie kujawsko-pomorskim.

Łącznie złożono 1 464 wnioski.

Podpisano 821 umów na kwotę 322,9 mln zł ze środków EFRROW (kwota łączna środków kwalifikowalnych, wraz z środkami własnymi beneficjentów, wyniosła 507,5 mln zł). Jednocześnie 587 wniosków zostało odrzuconych lub wycofanych. Głównymi przyczynami odrzuceń były: nieusunięcie braków we wnioskach we wskazanych terminach oraz brak wystarczającej liczby punktów.

Do końca 2022 r. zrealizowano płatności tytułem dofinansowania 622 operacji na łączną kwotę 237,3 mln zł ze środków EFRROW (w tym w 2022 r. na kwotę 28,1 mln zł). Kwota łączna środków kwalifikowalnych, wraz z środkami beneficjentów, wyniosła 372,9 mln zł.

Zakończono realizację 602 operacji, wspartych łączną kwotą 234,2 mln zł (środki EFRROW).

Efektom realizacji ww. operacji było m.in. wybudowanie, przebudowanie lub wyposażenie 548 świetlic i domów kultury, odnowienie 163 centr miejscowości oraz wybudowanie lub przebudowanie łącznie 15 bibliotek.

- M07 - poddziałanie 7.6 *Wsparcie badań i inwestycji związanych z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości(...)* (Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego)

Nabory wniosków zostały przeprowadzone w 2018 r. oddzielnie w poszczególnych województwach, z wyjątkiem województw: lubelskiego, łódzkiego, śląskiego i świętokrzyskiego. W roku sprawozdawczym nie przeprowadzano naborów.

Łącznie złożono 103 wnioski o przyznanie pomocy na kwotę 37,5 mln zł ze środków EFRROW.

Podpisano 75 umów na kwotę środków EFRROW wynoszącą 27,9 mln zł (kwota łączna środków kwalifikowalnych, wraz z środkami własnymi, wyniosła 43,8 mln zł).

Jednocześnie 23 wnioski zostały odrzucone lub wycofane. Głównymi przyczynami odrzuceń były: nieusunięcie braków we wnioskach we wskazanych terminach oraz brak wystarczającej liczby punktów.

Do końca 2022 r. zrealizowano płatności w ramach 75 operacji na łączną kwotę 27,1 mln zł ze środków EFRROW, w tym w 2022 r. na kwotę 563 tys. zł. Kwota łączna środków kwalifikowalnych, wraz z środkami własnymi, wyniosła 42,6 mln zł.

Wszystkie 75 realizowanych operacji zostało zakończonych.

Efektom realizacji ww. operacji było m.in. odnowienie lub poprawa stanu 83 zabytkowych obiektów budowlanych, służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego.

- M19 *Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER*

Limit środków: ogółem **966,7 mln** euro, w tym EFRROW **615,1 mln** euro

Środki zakontraktowane EFRROW: **83%**

Środki wypłacone EFRROW: **68%**

Umowy o warunkach i sposobie realizacji lokalnych strategii rozwoju lokalnego kierowanych przez społeczność (umowy ramowe) w zakresie strategii realizowanych przez PROW 2014-2020 są obecnie realizowane przez 291 LGD (w 2019 r. jedna umowa została rozwiązana).

LGD realizują strategie na łącznym obszarze 2 234 gmin zamieszkałym przez około 20,1 mln ludzi.

- Poddziałanie 19.1 *Wsparcie przygotowawcze*

Pierwsza seria naborów wniosków o przyznanie pomocy została przeprowadzona we wszystkich województwach w lipcu 2015 r. Łącznie LGD złożyły 301 wniosków o przyznanie pomocy. Podpisano 299 umów na kwotę 37,2 mln zł.

W ramach naboru z 2015 r. zrealizowano płatności na kwotę 37,2 mln zł dla 299 LGD. Środki te zostały przeznaczone na koszty związane z bieżącą obsługą lokalnej społeczności przez poszczególne LGD w początkowym okresie wdrażania Programu (do dnia ogłoszenia konkursów na wybór strategii rozwoju lokalnego).

W 2022 r. we wszystkich województwach przeprowadzono kolejne nabory wniosków, tym razem dotyczące wsparcia na przygotowanie lokalnych strategii rozwoju na okres 2023-2027. Złożono 319 wniosków przyznanie pomocy i podpisano 309 umów na łączną kwotę 22,9 mln zł.

Do końca 2022 r. w ramach drugiego naboru zrealizowano płatności dla 308 LGD na łączną kwotę 4,6 mln zł.

- Poddziałanie 19.2 *Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju)*

Pierwsze nabory wniosków o przyznanie pomocy zostały uruchomione przez LGD w II połowie 2016 r. (terminy naborów ustalane są odrębnie przez każdą LGD). Do końca 2022 r. LGD przekazały do samorządów województw 47 802 złożone wnioski.

Podpisano 24 949 umów na kwotę 2 830,7 mln zł.

Jednocześnie 16 372 wnioski zostały odrzucone lub wycofane.

Do końca 2022 r. zrealizowano płatności z tytułu dofinansowania 22 957 operacji na łączną kwotę 2 367,2 mln zł (w tym w 2022 r. płatności w kwocie 393,0 mln zł).

Zakończono realizację 19 230 operacji na łączną kwotę wsparcia 2 143,5 mln zł, w tym:

- 17 967 operacji realizowanych przez podmioty inne niż LGD,
- 976 projektów grantowych,
- 287 projektów własnych LGD.

Wśród operacji zrealizowanych przez podmioty inne niż LGD najczęściej dotyczyło podejmowania działalności gospodarczej - 8 176 operacji, budowy lub przebudowy infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej - 4 434 operacje oraz rozwijania działalności gospodarczej - 3 216 operacji. Natomiast spośród projektów grantowych i projektów własnych LGD najczęściej dotyczyło wzmocnienia kapitału społecznego (odpowiednio - 392 i 154 operacje).

W ramach zakończonych operacji beneficjenci m. in.:

- utworzyli lub rozwinęli 11,4 tys. przedsiębiorstw,
- utworzyli 14,7 tys. miejsc pracy,
- wybudowali lub zmodernizowali:
  - ponad 7,8 tys. obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej (głównie obiektów sportowych i rekreacyjnych),
  - 261 km dróg gminnych i powiatowych,
  - ponad 1 tys. km ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych,
  - poddali pracom konserwatorskim lub restauratorskim 826 zabytków,
  - przeprowadzili 5,8 tys. szkoleń, w których uczestniczyło prawie 94 tys. osób.

Ponadto w ramach zobowiązań z PROW 2007-2013 zrealizowano płatności końcowe tytułem dofinansowania 63 operacji na łączną kwotę 5,0 mln zł.

- Poddziałanie 19.3 *Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania (Wdrażanie projektów współpracy)*

Nabór wniosków o przyznanie pomocy rozpoczął się w 2016 r. i miał charakter ciągły - nabór dotyczący przygotowania projektów współpracy trwał do marca 2022 r., a nabór dotyczący realizacji projektów zakończył się 31 grudnia 2022 r.

Łącznie złożono 367 wniosków. Spośród wszystkich złożonych wniosków, 72 zostały odrzucone lub wycofane.

Podpisano 232 umowy na kwotę 115,9 mln zł, w tym: 200 umów dotyczących realizacji projektów współpracy, 10 dotyczących przygotowania projektów oraz 22 łączących ich przygotowanie i realizację.

Do końca 2022 r. zrealizowano płatności z tytułu dofinansowania 226 operacji na łączną kwotę 79,5 mln zł (w tym w 2022 r. na kwotę 30,5 mln zł).

Zrealizowano płatności końcowe w ramach 142 operacji wspartych łączną kwotą 47,0 mln zł (118 dotyczących realizacji projektów, 10 polegających na ich przygotowaniu i 14 łączących ich przygotowanie i realizację).

W ramach zrealizowanych projektów współpracy wybudowano lub przebudowano 575 obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, wsparto 26 podmiotów działających w sferze kultury w zakresie wyposażenia mającego na celu szerzenie lokalnej kultury i dziedzictwa lokalnego, przeprowadzono 432 szkolenia dla 5,1 tys. osób, zorganizowano 360 wydarzeń/imprez, wybudowano 77

km ścieżek rowerowych oraz wydano 234 publikacje.

Ponadto w ramach zobowiązań z PROW 2007-2013 zrealizowano płatności końcowe z tytułu dofinansowania 4 operacji na łączną kwotę 970 tys. zł.

- Poddziałanie 19.4 *Wsparcie na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji*

Nabory wniosków zostały przeprowadzone w 2016 r. we wszystkich województwach. Kolejne dwie LGD złożyły wnioski po rozdysponowaniu w 2017 r. dodatkowych środków finansowych. Łącznie podpisano 273 umowy na kwotę 141,8 mln euro (w przeliczeniu około 632 mln zł) ze wszystkimi LGD, które złożyły wnioski o przyznanie pomocy.

W ramach poddziałania zrealizowano płatności (łącznie z zaliczkami) tytułem dofinansowania 274 operacji, na łączną kwotę 534,0 mln zł, w tym w 2022 r. na kwotę 63,7 mln zł. Do końca okresu sprawozdawczego zrealizowano płatności etapowe w oparciu o stawki ryczałtowe na rzecz 273 LGD.

W ramach działań aktywizujących społeczności zorganizowano m. in. 12,3 tys. spotkań i wydarzeń adresowanych do mieszkańców. Ponadto przedstawiciele LGD uczestniczyli w 1,5 tys. różnego rodzaju konferencji, targów lub prezentacji promujących obszary, na których działają. Grupy udzieliły także indywidualnego wsparcia doradczego w zakresie ubiegania się o pomoc na realizację LSR na rzecz blisko 114 tys. podmiotów, spośród których 19,3 tys. zawarło potem umowy o przyznanie pomocy.

INSTRUMENT FINANSOWY W FORMIE FUNDUSZU GWARANCJI ROLNYCH W RAMACH PROW 2014-2020

Limit środków przeznaczonych na instrument finansowy – ogółem 119 mln euro, w tym EFRROW 75,7 mln euro

Środki wypłacone EFRROW: 78%

Na mocy zawartej w dniu 30 lipca 2019 r. umowy o finansowaniu pomiędzy Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi a Bankiem Gospodarstwa Krajowego został utworzony Fundusz Gwarancji Rolnych finansowany ze środków PROW 2014-2020. Celem jego powołania i funkcjonowania jest wsparcie gospodarstw rolnych i przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego (MŚP) w dostępie do finansowania. Jest on realizowany poprzez udzielanie przez BGK (za pośrednictwem banków kredytujących):

- gwarancji stanowiących zabezpieczenie do 80% kwoty niespłaconego kapitału kredytu inwestycyjnego lub obrotowego, udzielonego przez bank kredytujący;
- dopłat do oprocentowania kredytów obrotowych (instrument wprowadzony w 2020 roku).

W 2020 roku rozszerzono zakres wsparcia udzielany z Funduszu Gwarancji Rolnych. Nowe warunki

umożliwiły m.in. objęcie gwarancją kredytu obrotowego bez konieczności powiązania z inwestycją wspieraną z EFRROW, a także otrzymanie dopłaty do oprocentowania kredytu obrotowego. Jednocześnie zwiększono kwotę przeznaczoną na realizację instrumentu finansowego do 68,6 mln euro.

W 2022 r. wprowadzono zmianę polegającą na zwiększeniu dopłat do oprocentowania z 2% do 5%. Kwota przeznaczona na realizację instrumentu finansowego została ponownie zwiększona do 119 mln euro.

Kredyty z gwarancją FGR mogą być udzielane na finansowanie operacji w ramach dwóch poddziałań PROW 2014-2020:

- 4.1 *Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych* - typ operacji *Modernizacja gospodarstw rolnych* - Priorytet 2 / cel 2A;
- 4.2 *Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój* - typ operacji *Przetwórstwo i marketing produktów rolnych* - Priorytet 3 / cel 3A.

Do dnia 31 grudnia 2022 r. ARiMR zrealizowała na rzecz BGK płatności na łączną kwotę 428,0 mln zł, w tym w 2022 roku płatności w kwocie 209,2 mln zł.

Do końca 2022 r. banki kredytujące wsparły 6 763 ostatecznych odbiorców, udzielając 8 968 kredytów na łączną kwotę 1 717,7 mln zł, dla których Bank Gospodarstwa Krajowego udzielił z FGR gwarancji oraz dopłat do oprocentowania.

TABELA DOTYCZĄCA REALIZACJI ZAŁOŻONYCH CELÓW

Cel szczegółowy	Wskaźnik celu	Stan realizacji celu
1A	<i>Procent wydatków w ramach artykułów 14, 15 i 35 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 w odniesieniu do ogółu wydatków poniesionych w ramach PROW 2014-2020</i>	28%
1B	<i>Łączna liczba operacji współpracy otrzymujących wsparcie w ramach działania dotyczącego współpracy (art. 35 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013) (grupy, sieci/klastry, projekty pilotażowe...)</i>	135%
1C	<i>Łączna liczba uczestników szkolenia na podstawie art. 14 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013</i>	13%**
2A	<i>Procent gospodarstw rolnych otrzymujących wsparcie z programu rozwoju obszarów wiejskich na inwestycje związane z restrukturyzacją lub modernizacją</i>	90%
2B	<i>Procent gospodarstw rolnych korzystających z planów rozwoju działalności gospodarczej/ inwestycji dla młodych rolników otrzymujących wsparcie z programu rozwoju obszarów wiejskich</i>	92%
3A	<i>Procent gospodarstw rolnych otrzymujących wsparcie w ramach systemów jakości, rynków lokalnych i krótkich cykli dostaw oraz grup / organizacji</i>	100%

	<i>producentów</i>	
3B	<i>Procent gospodarstw rolnych uczestniczących w systemach zarządzania ryzykiem</i>	43%
4	<i>Grunty rolne objęte umowami o zarządzanie przyczyniającymi się do poprawy różnorodności biologicznej (ha) (cel szczegółowy 4A) + poprawy gospodarki wodnej (ha) (cel szczegółowy 4B) + poprawy gospodarowania glebą i/zapobieganiu erozji gleby (ha) (cel szczegółowy 4C)</i>	56%
4A	<i>Procent gruntów rolnych w ramach umów o zarządzanie wspierających różnorodność biologiczną lub krajobrazy</i>	54%
4A	<i>Procent lasów/innych zalesionych obszarów w ramach umów o zarządzanie wspierających różnorodność biologiczną</i>	56%
4B	<i>Procent gruntów rolnych w ramach umów o zarządzanie dotyczących poprawy gospodarki wodnej</i>	54%
4C	<i>Procent gruntów rolnych w ramach umów o zarządzanie dotyczących poprawy gospodarowania glebą i/lub zapobiegania erozji gleby</i>	56%
4C	<i>Procent lasów/innych zalesionych obszarów w ramach umów o zarządzanie wspierających różnorodność biologiczną</i>	56%
5	<i>Grunty rolne i leśne objęte umowami o zarządzanie przyczyniającymi się do pochłaniania CO₂ i ochrony pochłaniaczy CO₂ (ha) (cel szczegółowy 5E) + Grunty rolne objęte umowami o zarządzanie w celu redukcji emisji gazów cieplarnianych lub amoniaku (ha) (cel szczegółowy 5D) + Grunty nawadniane, na których wprowadza się bardziej efektywne systemy nawadniające (ha) (cel szczegółowy 5A)</i>	90%
5C	<i>Całkowita suma inwestycji na rzecz wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych</i>	0%
5E	<i>Procent gruntów rolnych i leśnych objętych umowami o zarządzanie przyczyniającymi się do pochłaniania dwutlenku węgla i ochrony węgla</i>	90%
6A	<i>Miejsca pracy stworzone w ramach projektów objętych wsparciem</i>	14%**
6B	<i>Procent ludności wiejskiej objętej strategiami lokalnego rozwoju</i>	100%
6B	<i>Procent ludności wiejskiej korzystającej z ulepszonych usług / infrastruktury</i>	68%
6B	<i>Miejsca pracy stworzone w ramach projektów objętych wsparciem (LEADER)</i>	102%

* ewentualne minimalne różnice w porównaniu do limitów wynikających z rozdziału 10 Programu wynikają z zastosowania przewidzianego przez Komisję Europejską mechanizmu elastyczności

** wskaźnik ze względu na swoją specyfikę jest mierzony na etapie operacji zakończonych

Informacja dla KE dotycząca ostrzeżeń wygenerowanych przez system SFC w zakresie niezgodności danych:

1. W ramach działań M08, M10, M11 i M13 łączna wartość *Całkowitych przewidzianych wydatków publicznych* (tabela A) w sekcji 11 jest niższa od łącznej wartości całkowitych wydatków publicznych wykazanych w tabeli B, co wynika m.in. z wypłaty zaliczek (zaliczki w 2022 r. wypłacane były również dla beneficjentów, którzy nie mieli jeszcze wydanych decyzji o przyznaniu płatności), a także z różnic kursowych.

2. W działaniu M14 podobna sytuacja wynika z różnic kursowych pomiędzy tabelą A (kursy odnoszące się do zobowiązań) a tabelą B (kursy, po jakich dokonano płatności).

3. Strona polska potwierdza wartości wskaźników T9, T10, T12, T19. Pomiar wskaźników jest dokonywany dla danego roku sprawozdawczego, w związku z czym wartości mogą być niższe niż w poprzednim sprawozdaniu.

4. Strona polska potwierdza wartość wskaźnika T2. Łączna liczba operacji współpracy otrzymujących wsparcie w ramach działania M16 przekroczyła wartość planowaną do osiągnięcia. Związane jest to z rozszerzeniem zakresu wsparcia w ramach działania M16 o krótkie łańcuchy dostaw, gdzie złożono wnioski na dużo niższą kwotę wsparcia niż średnio zakładano na operację.

5. Spadek wartości wskaźnika O16 dla innych podmiotów publicznych w ramach działania M16 w stosunku do ubiegłego roku wynika z aktualizacji danych i weryfikacji metodologii ich wypełniania.

6. Spadek wartości danych w tabeli C2.3 dla liczby wspieranych działań/operacji przez IF oraz wydatków ze środków publicznych ogółem w ramach IF wynika z uproszczonej, ankietowej metodologii zbierania danych o wielkości wspieranych gospodarstw - dane z ankiet dla próby kredytobiorców są następnie ekstrapolowane przez BGK.

7. Nieznaczny spadek wydatków ze środków publicznych ogółem w działaniu M21 wynika z storna kompensaty.

1.d) kluczowe informacje nt. postępów w realizacji celów pośrednich określonych w ramach wykonania w oparciu o tabelę F

Niniejsza sekcja ma zastosowanie tylko do rocznego sprawozdania z wdrażania/rocznych sprawozdań z wdrażania z 2016, 2017, 2018 r.

1.e) pozostałe elementy specyficzne dla PROW [fakultatywnie]

1.f) W stosownych przypadkach — wkład w strategię makroregionalną i strategię morską

Jak określono w rozporządzeniu (UE) nr 1303/2013 art. 27 ust. 3 dotyczący "Treści programów", art. 96 ust. 3 lit. e) dotyczący "Treści, przyjęcia i zmiany programów operacyjnych w ramach celu 'Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia'", art. 111 ust. 3 i art. 111 ust. 4 lit. d) dotyczący "Sprawozdań z wdrażania w ramach celu 'Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia'" oraz załącznik 1 sekcja 7.3 dotyczący "Wkładu głównych programów w strategię makroregionalną i strategię morską", program ten ma wkład w strategię makroregionalną lub strategię morską:

- Strategia UE dla regionu Morza Bałtyckiego
- Strategia UE na rzecz regionu Dunaju (EUSDR)
- Strategia UE na rzecz regionu Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego (EUSAIR)
- Strategia UE na rzecz regionu alpejskiego (EUSALP)
- Strategia na rzecz regionu Oceanu Atlantyckiego (ATLSBS)

1.g) Kurs waluty stosowany przy przeliczaniu kwot w RSR (państwa niestosujące EUR)

Wydatki - n.d. (dokonano w eur)

Inne kwoty - kurs EBC 4,6730 zł/eur

Rozdz. 10: 4,6183; kredyty - kurs na dzień udzielenia

2. POSTĘPY W REALIZACJI PLANU EWALUACJI

2.a) opis wszelkich zmian wprowadzonych do planu ewaluacji w PROW w ciągu roku wraz z ich uzasadnieniem

W roku 2022 nie wprowadzono zmian w Planie Ewaluacji zawartym w rozdziale 9 Programu.

2.b) opis ewaluacji działań podjętych w ciągu roku (w związku z sekcją 3 planu ewaluacji)

W 2022 roku zrealizowane zostały następujące badania ewaluacyjne dotyczące PROW 2014-2020:

1. Ocena wyników realizacji operacji *Modernizacja gospodarstw rolnych w obszarze nawadniania w gospodarstwie*.
2. Ocena wyników realizacji operacji *Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000*.
3. Trwałość operacji finansowanych w ramach PROW 2014-2020.
4. Przygotowanie odpowiedzi na pytania ewaluacyjne PROW 2014-2020 w zakresie oddziaływania na erozję gleb i poprawę gospodarowania glebą, wspieranie ochrony węgla i pochłanianie dwutlenku węgla w rolnictwie i leśnictwie.

Inne działania z zakresu ewaluacji i analiz PROW 2014-2020, podjęte w 2022 roku:

- a. Bieżące monitorowanie i ocena wdrażania PROW - ocena postępu we wdrażaniu poszczególnych instrumentów wsparcia, wydatkowania środków, realizacji wskaźników produktu i rezultatu – na podstawie danych przekazywanych przez ARiMR (sprawozdania, tygodniowe, miesięczne i śródroczne);
- b. Zakończenie procesu realizacji przez Lokalne Grupy Działania (LGD) ewaluacji ex post Lokalnych Strategii Rozwoju (LSR). Zgodnie z wytycznymi MRiRW, LGD, funkcjonujące w ramach PROW 2014-2020 miały obowiązek przeprowadzić w latach 2021-2022 ewaluacje ex post LSR. Zakres badania obejmował co najmniej takie obszary badawcze jak wpływ LSR na kapitał społeczny, przedsiębiorczość, turystykę i dziedzictwo kulturowe, grupy defaworyzowane, innowacyjność. Ewaluacje miały również ocenić funkcjonowanie LGD, procesy wdrażania LSR oraz wartość dodaną podejścia LEADER. Raporty z przeprowadzonych badań LGD miały obowiązek przekazać instytucji zarządzającej oraz zamieścić na swoich stronach internetowych.

Badania i analizy dotyczące Planu Strategicznego na lata 2023-2027

W 2022 roku podjęto pierwsze działania ewaluacyjne o charakterze ex ante w zakresie oceny potencjalnego wpływu PS WPR na wybrane obszary: m.in. wybrane sektory rolne oraz przetwórstwo. Współpracowano z instytucjami badawczymi nadzorowanymi przez MRiRW w zakresie doprecyzowania

ukierunkowania wsparcia w ramach niektórych instrumentów PS WPR.

Aktywność w zakresie ewaluacji:

- a. Dalsza współpraca z ARiMR w zakresie wykorzystania hurtowni danych na potrzeby monitorowania i ewaluacji – umożliwienie dostępu pracownikom MRiRW do bazy, szkolenia.
- b. Uczestnictwo przedstawicieli jednostki ewaluacyjnej IZ w posiedzeniach Grupy Ekspertów do spraw Monitorowania i Ewaluacji WPR.
- c. Udział w warsztatach organizowanych przez Evaluation Helpdesk.
- d. Współorganizacja wraz z Evaluation Helpdesk warsztatów Evaluation PEERs.
- e. Rozpoczęcie prac koncepcyjnych dotyczących Planu Ewaluacji Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027. Zainicjowanie współpracy z instytutami badawczymi w tym zakresie.

2.c) opis działań podjętych w zakresie dostarczania danych i zarządzania nimi (w odniesieniu do sekcji 4 planu ewaluacji)

Instytucja zarządzająca opracowywała aktualizacje formularzy sprawozdań składanych przez podmioty wdrażające i ARiMR (działającą jako instytucję pośredniczącą), dostosowując je do zmian przepisów okołowodrożeń oraz zmian Programu.

IZ na bieżąco uczestniczyła w procesie opiniowania wzorów wniosków o przyznanie pomocy, umów oraz wzorów wniosków o płatność, pod kątem zabezpieczenia w ww. formularzach niezbędnych danych na potrzeby monitorowania i ewaluacji PROW 2014-2020 oraz ich spójności.

2.d) wykaz zakończonych ewaluacji, w tym odniesienia do tego, gdzie zostały opublikowane na stronie internetowej

Wydawca/redaktor	-
Autor/autorzy	Instytut Technologiczno-Przyrodniczy – PIB Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa – PIB
Tytuł	Ocena wyników realizacji operacji "Modernizacja gospodarstw rolnych" w obszarze nawadniania w gospodarstwie
Streszczenie	<p>Raport stanowi podsumowanie przeprowadzonych przez ARiMR w latach 2019-2021 czterech naborów wniosków o przyznanie pomocy w obszarze nawadniania w gospodarstwie, w zakresie przyczyn odrzucenia dużej liczby wniosków w tych naborach.</p> <p>Przeprowadzono badania ilościowe i jakościowe danych zawartych we wnioskach zgromadzonych przez ARiMR oraz wykonano badania ankietowe wśród wnioskodawców, beneficjentów i pracowników ARiMR.</p> <p>Przedstawiono propozycje nowego sposobu wyznaczenia obszarów zagrożonych suszą w Polsce.</p>
URL	https://www.gov.pl/web/rolnictwo/ewaluacja

Wydawca/redaktor	-
Autor/autorzy	Instytut Technologiczno-Przyrodniczy – PIB
Tytuł	Ocena wyników realizacji operacji „Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000”
Streszczenie	<p>Celem opracowania była ocena wyników realizacji operacji <i>Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000</i>, wdrażanych w ramach poddziałania <i>Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych</i> objętego PROW 2014-2020.</p> <p>Ocena ta została przygotowana na podstawie badań: 1. kameralnych, które przeprowadzono na podstawie danych udostępnionych przez ARiMR, 2. ankietowych wykonanych wśród wnioskodawców i doradców rolniczych.</p>
URL	https://www.gov.pl/web/rolnictwo/ewaluacja

Wydawca/redaktor	-
-------------------------	---

Autor/autorzy	Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB
Tytuł	Trwałość operacji finansowanych w ramach PROW 2014-2020
Streszczenie	<p>Głównym celem prowadzonych badań jest ocena trwałość operacji z zakresu <i>Modernizacji gospodarstw rolnych</i> oraz poddziałania 6.4 - <i>Wsparcie inwestycji w tworzenie i rozwój działalności pozarolniczej (Rozwój przedsiębiorczości – rozwój usług związanych z rolnictwem i leśnictwem)</i>, przy czym jest ona rozumiana jako ocena, na ile zmiany wywołane realizacją inwestycji są trwałe i długookresowe, oraz czy beneficjenci będą funkcjonować po zakończeniu wsparcia.</p> <p>Badania przeprowadzono dzięki wykorzystaniu danych udostępnionych przez ARiMR, a także z wykorzystaniem ankiet przeprowadzonych wśród beneficjentów poddziałań oraz doradców ośrodków doradztwa rolniczego.</p>
URL	https://www.gov.pl/web/rolnictwo/ewaluacja

Wydawca/redaktor	-
Autor/autorzy	Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – PIB Instytut Technologiczno-Przyrodniczy
Tytuł	Przygotowanie odpowiedzi na pytania ewaluacyjne PROW 2014-2020, w zakresie oddziaływania na erozję gleb i poprawę gospodarowania glebą, wspieranie ochrony węgla i pochłanianie dwutlenku węgla w rolnictwie i leśnictwie
Streszczenie	<p>Badanie objęło cały obszar Polski z uwzględnieniem aspektu geograficznego i dotyczy realizacji Programu w latach 2015-2021.</p> <p>Ocena wpływu PROW została wykonana metodami kontrfaktycznymi w najszerszym stopniu, na jaki pozwalały dostępne dane.</p> <p>Na etapie analiz pogłębionych oraz przy formułowaniu wniosków i rekomendacji zastosowano metodę panelu ekspertów.</p>
URL	https://www.gov.pl/web/rolnictwo/ewaluacja

2.e) streszczenie przeprowadzonych ewaluacji skupiające się na ustaleniach z ewaluacji

Prosimy podsumować ustalenia z ocen zakończonych w 2020 r. w podziale na cele WPR (lub, w stosownych przypadkach, priorytety PROW).

Sprawozdanie dotyczące pozytywnych lub negatywnych skutków/wpływu (w tym dowody potwierdzające). Proszę pamiętać o wskazaniu źródła ustaleń.

Ocena wyników realizacji operacji *Modernizacja gospodarstw rolnych w obszarze nawadniania w gospodarstwie*

Raport stanowi podsumowanie przeprowadzonych przez ARiMR w latach 2019-2021 czterech naborów wniosków o przyznanie pomocy w obszarze nawadniania w gospodarstwie, w zakresie przyczyn odrzucenia dużej liczby wniosków w tych naborach.

Przeprowadzono badania ilościowe i jakościowe danych zawartych we wnioskach zgromadzonych przez ARiMR oraz wykonano badania ankietowe wśród wnioskodawców, beneficjentów i pracowników ARiMR.

Przedstawiono propozycje nowego sposobu wyznaczenia obszarów zagrożonych suszą w Polsce.

Wnioski:

1. Na podstawie przeprowadzonych analiz, większość podpisanych umów o przyznaniu pomocy dotyczyła obszaru nowo nawadnianego i ukierunkowana była na inwestycje polegające na powiększeniu obszaru nawadnianego.
2. W trakcie czterech naborów prawie 75% stanowiły wnioski z województw: kujawsko-pomorskiego, łódzkiego, mazowieckiego oraz wielkopolskiego. Są to regiony, które charakteryzują się najwyższym deficytem opadów.
3. Spośród wszystkich złożonych w kraju wniosków aż 81% zostało odrzuconych. Główne przyczyny odrzucenia wniosków to: rezygnacja wnioskodawcy, odmowa przyznania pomocy oraz odmowa na etapie preselekcji.
4. Najczęściej odrzucano wnioski z powodu niespełnienia warunków dotyczących: niedostarczenia dokumentów; braku podania adresu podmiotu ubiegającego się o dofinansowanie lub pisemnej rezygnacji podmiotu; braku uzupełnienia wniosku mimo powtórnego wezwania Agencji; niespełnienia warunków / wymogów przyznania pomocy w związku ze stanem epidemii.
5. Według opinii rolników, przyczyną rezygnacji wnioskodawców z ubiegania się o pomoc był brak możliwości zgromadzenia i dostarczenia do ARiMR wymaganej dokumentacji, w tym geologicznej, środowiskowej, operatu i pozwoleń wodnoprawnych w stosunkowo krótkim czasie. Procedura obiegu dokumentów była długotrwała.

W większości przypadków rolnicy nie stosują narzędzi wspierających gospodarowanie wodą, jak również nie korzystają z systemów wspomaganie decyzji w nawodnieniach.

Ocena wyników realizacji operacji *Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000*

Celem opracowania była ocena wyników realizacji operacji *Inwestycje w gospodarstwach położonych na*

obszarach Natura 2000, realizowanej w ramach poddziałania *Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych* objętego PROW 2014-2020.

Ocena ta została przygotowana na podstawie badań 1. kameralnych, które przeprowadzono na podstawie danych udostępnionych przez ARiMR, 2. ankietowych wykonanych wśród wnioskodawców i doradców rolniczych.

Wnioski:

1. Analiza danych przekazanych przez ARiMR wskazuje, że inwestycje objęte pomocą w omawianej operacji zostały zrealizowane dobrze. Dominującym rodzajem inwestycji był zakup różnego rodzaju maszyn i urządzeń przeznaczonych na rozwój produkcji zwierząt trawożernych, poprawę jakości produkcji i zmianę profilu produkcji w kierunku zwierząt trawożernych.
2. Badania wskazały, że modernizacja i budowa nowych budynków / pomieszczeń była mało popularna.
3. Realizacja operacji niewątpliwie przyczyni się do poprawy stanu siedlisk na obszarach Natura 2000.
4. Wykazano, że korelacja między liczbą złożonych wniosków w poszczególnych województwach a wielkością obszarów Natura 2000 jest przeciętna.
5. Odsetek wniosków odrzuconych wyniósł średnio w skali kraju 36,3%. Często konieczne było dokonywanie korekt i uzupełnień formularzy składanego wniosku, co działało zniechęcająco na wnioskodawców.
6. Badania wskazują, że beneficjentami operacji w znacznej mierze zostały gospodarstwa o znacznym udziale TUZ położonych na obszarach Natura 2000 w odniesieniu do łącznej powierzchni użytków rolnych w gospodarstwie.

W obecnej formie wsparcie służy głównie poprawie efektywności gospodarowania na TUZ, jest bardzo szerokie i w zasadzie wyczerpuje zakres potrzeb rolników.

Trwałość operacji finansowanych w ramach PROW 2014-2020

Głównym celem prowadzonych badań jest ocena trwałości operacji z zakresu *Modernizacji gospodarstw rolnych (MGR)* oraz poddziałania 6.4 *Wsparcie inwestycji w tworzenie i rozwój działalności pozarolniczej (Rozwój przedsiębiorczości – rozwój usług związanych z rolnictwem i leśnictwem)*, przy czym jest ona rozumiana jako ocena, na ile zmiany wywołane realizacją inwestycji są trwałe i długookresowe, oraz czy beneficjenci będą funkcjonować po zakończeniu wsparcia.

Badania przeprowadzono dzięki wykorzystaniu danych udostępnionych przez ARiMR, a także z wykorzystaniem ankiet przeprowadzonych wśród beneficjentów poddziałań oraz doradców ODR.

Wnioski:

1. Ankietowani beneficjenci obu analizowanych instrumentów deklarują znaczny optymizm w zakresie zachowania trwałości.
2. Według beneficjentów poddziałania MGR większe szanse na zachowanie trwałości mają gospodarstwa specjalizujące się w produkcji mlecznej czy ogrodniczej. Szanse na zachowanie trwałości rosną też wraz ze wzrostem skali prowadzonych inwestycji. Większy optymizm cechował również beneficjentów, którzy zdecydowali się na inwestycje polegające na zakupie maszyn i urządzeń do siewu i sadzenia oraz na postawieniu budynku lub budowli do produkcji

rolniczej.

3. Zdaniem producentów rolnych największymi barierami w dochowaniu trwałości są problemy z pozyskaniem odpowiedniego poziomu posiadanych klasycznych czynników produkcji (ziemia, kapitał, praca).
4. Dla poddziałania MGR określono najważniejsze utrudnienia w prowadzeniu gospodarstwa rolnego: ryzyko cenowe, w tym przede wszystkim w odniesieniu do cen środków produkcji.
5. Według beneficjentów poddziałania 6.4, za najlepiej rokujące rodzaje inwestycji uznać należy kombajny zbożowe oraz inne maszyny narzędzia i urządzenia do zbioru, a także maszyny, narzędzia i urządzenia do nawożenia. Tu też wykazano istnienie dodatniej korelacji pomiędzy skalą inwestycji a szansami zachowania trwałości, natomiast istotnym dla niej zagrożeniem są ograniczenia w dostępie do pracy i kapitału.
6. Głównym wnioskiem płynącym z badań literaturowych jest ściśle uzależnienie trwałości przeprowadzanych operacji od długookresowych trendów cenowych panujących na rynkach surowców rolnych oraz rynkach środków produkcji dla rolnictwa.
7. Zarówno w przypadku analizy operacji MGR, jak i poddziałania 6.4, eksperci wskazują na poprawne zaadresowanie wsparcia oraz konieczność jego utrzymania.

Przygotowanie odpowiedzi na pytania ewaluacyjne PROW 2014-2020, w zakresie oddziaływania na erozję gleb i poprawę gospodarowania glebą, wspieranie ochrony węgla i pochłanianie dwutlenku węgla w rolnictwie i leśnictwie

Badanie objęło cały obszar Polski z uwzględnieniem aspektu geograficznego i dotyczy realizacji Programu w latach 2015-2021.

Ocena wpływu PROW została wykonana metodami kontrfaktycznymi w najszerszym stopniu, na jaki pozwalały dostępne dane.

Na etapie analiz pogłębionych oraz przy formułowaniu wniosków i rekomendacji zastosowano metodę panelu ekspertów.

Wnioski:

1. Przeprowadzone analizy pokazały, że interwencja w ramach PROW 2014-2020 w znacznym stopniu przyczynia się do przeciwdziałania zmianom klimatu i przystosowania się do nich, wspiera zapobieganie erozji gleb i poprawę gospodarowania glebą oraz promuje ochronę pochłaniaczy dwutlenku węgla oraz pochłaniania dwutlenku węgla w rolnictwie i leśnictwie.
2. Problem suszy rolniczej i związanych z nią zagrożeń środowiskowych nie został dostatecznie zaimplementowany w istniejących działaniach PROW.
3. Trudno jest ocenić jak wsparcie dla ONW wpływa na klimat, gospodarkę zasobami i gleby. Analiza kontrfaktyczna metodą różnicy w różnicach wskazała na istnienie w kraju trendu spadkowego w odniesieniu do odczynu gleby oraz zasobów węgla i fosforu przyswajalnego oraz nie potwierdziła efektów netto działania ONW. Należy jednak podkreślić krótki okres realizacji Programu, co ma zasadnicze znaczenie dla wyników badania.
4. Wyniki analizy emisji rolniczych na poziomie krajowym wskazują w dalszym ciągu na niewielki, ale stały trend wzrostu emisji.
5. Należy podkreślić krótki okres realizacji Programu, co ma zasadnicze znaczenie dla wyników badania.

Udział nowych lasów i powierzchni zalesianych jest w strukturze użytków rolnych niewielki. W kraju

mamy ponad dwa miliony ha gruntów niezgłaszanych do płatności, które mogły by być m.in. zalesione. To, że tak się nie dzieje, wynika z wielu przyczyn. W szczególności zalesienia są w niewielkim stopniu realizowane w otoczeniu dużych miast, gdyż grunty są tam traktowane jako lokata kapitału.

2.f) opis działań komunikacyjnych podjętych w celu opublikowania ustaleń z ewaluacji (w odniesieniu do sekcji 6 planu ewaluacji)

Należy odnieść się do planu ewaluacji, należy opisać wszelkie trudności napotkane w trakcie realizacji oraz przyjęte lub zaproponowane rozwiązania.

data/okres	02/06/2022
Tytuł działania w zakresie komunikacji/wydarzenia oraz temat diskutowanych/rozpowszechnionych ustaleń z ewaluacji	Komitet Monitorujący PROW 2014-2020 - przekazanie członkom komitetu sprawozdania rocznego z realizacji PROW za 2021 r. (w trybie obiegowym)
Łącznie organizator działania/wydarzenia	MRiRW
Wykorzystane kanały informacji/format	E-mail
Rodzaj odbiorców docelowych	Członkowie Komitetu Monitorującego PROW 2014-2020
Szacunkowa liczba zainteresowanych stron, z którymi się skontaktowano	60
URL	brak

data/okres	18/11/2022
Tytuł działania w zakresie komunikacji/wydarzenia oraz temat diskutowanych/rozpowszechnionych ustaleń z ewaluacji	Seminarium IERiGŻ dot. badania Trwałość operacji finansowanych w ramach PROW 2014-2020
Łącznie organizator działania/wydarzenia	Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
Wykorzystane kanały informacji/format	Spotkanie online

Rodzaj odbiorców docelowych	Przedstawiciele środowiska naukowego, instytucji zarządzającej
Szacunkowa liczba zainteresowanych stron, z którymi się skontaktowano	50
URL	brak

2.g) opis działań następczych podjętych w następstwie ewaluacji (w odniesieniu do sekcji 6 planu ewaluacji)

Należy odnieść się do planu ewaluacji, należy opisać wszelkie trudności napotkane w trakcie realizacji oraz przyjęte lub zaproponowane rozwiązania.

Wynik ewaluacji mający znaczenie dla działań następczych (opisać ustalenie i podać źródło w nawiasie).	Konieczne jest przeprowadzenie dalszych badań w zakresie wpływu działania "Rolnictwo ekologiczne" na skalę erozji i degradacji glebowej materii organicznej oraz wskazanie ewentualnych zaleceń dla gospodarstw prowadzących system rolnictwa ekologicznego. (Przygotowanie odpowiedzi na pytania ewaluacyjne PROW 2014-2020 w zakresie oddziaływania na erozję gleb i poprawę gospodarowania glebą, wspieranie ochrony węgla i pochłanianie dwutlenku węgla w rolnictwie i leśnictwie)
Działania następcze przeprowadzono.	Uwaga zostanie uwzględniona w ramach ewaluacji ex post PROW 2014-2020.
Organ odpowiedzialny za działania następcze	Instytucja zarządzająca

Wynik ewaluacji mający znaczenie dla działań następczych (opisać ustalenie i podać źródło w nawiasie).	Wskazano, iż w przyszłości, w zakresie gospodarowania na TUZ warto uwzględnić działania nakierowane na utrzymanie i poprawę różnorodności biologicznej łąk i pastwisk, dbałość o prawidłowy udział ziół i roślin dwuliściennych w runi. (Ocena wyników realizacji operacji „Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000”)
Działania następcze przeprowadzono.	Rekomendacja została poddana analizie w celu możliwości jej zastosowania w okresie programowania 2023-2027.
Organ odpowiedzialny za działania następcze	Instytucja zarządzająca

Wynik ewaluacji mający znaczenie dla działań następczych (opisać ustalenie i podać źródło w nawiasie).	Zarówno w przypadku analizy poddziałania "Modernizacja gospodarstw rolnych", jak i "Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług związanych z rolnictwem i leśnictwem" eksperci wskazują na konieczność jego utrzymania. (Trwałość operacji finansowanych w ramach PROW 2014-2020)
Działania następcze przeprowadzono.	Rekomendacja uwzględniona. Realizacja działań, w zmodyfikowanej formie, kontynuowana jest Planie Strategicznym WPR na lata 2023-2027.
Organ odpowiedzialny za działania następcze	Instytucja zarządzająca

Wynik ewaluacji mający znaczenie dla działań następczych (opisać ustalenie i podać źródło w nawiasie).	W przypadku "Modernizacji gospodarstw rolnych" zarekomendowano by zastanowić się nad uzależnieniem stosowania wymogu wzrostu wartości dodanej od zmian warunków cenowych. Być może istnieje możliwość wprowadzenia warunkowych progów wzrostu. (Trwałość operacji finansowanych w ramach PROW 2014-2020)
Działania następcze przeprowadzono.	Rekomendacja została uwzględniona w Planie Strategicznym PS WPR. W ramach interwencji I 10.1.1 "Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje)" przyjęto, że jeżeli operacja zostanie zrealizowana prawidłowo, w tym w zakresie zestawienia rzeczowego operacji, a warunek wzrostu wartości dodanej w gospodarstwie nie zostanie osiągnięty ze względu na czynniki zewnętrzne, których negatywnego wpływu na GVA gospodarstwa rolnik nie miał możliwości złagodzić, pomoc nie będzie podlegała zwrotowi.
Organ odpowiedzialny za działania następcze	Instytucja zarządzająca

Wynik ewaluacji mający znaczenie dla działań następczych (opisać ustalenie i podać źródło w nawiasie).	W przypadku poddziałania "Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług (...)" rekomenduje się dalsze poszerzenie rodzajów wspieranych działalności. (Trwałość operacji finansowanych w ramach PROW 2014-2020)
Działania następcze przeprowadzono.	Rekomendacja uwzględniona. W ostatnim naborze wniosków rozszerzono zakres wsparcia o działalność usługową związaną z leśnictwem, działalność usługową związaną z rolnictwem w zakresie zabezpieczania lub utrzymania urządzeń wodnych, działalność usługową związaną z rolnictwem i leśnictwem w zakresie mycia i dezynfekcji, działalność usługową związaną z rolnictwem w zakresie wykorzystania technologii cyfrowych. Dodatkowo w ramach interwencji I 10.9. "Rozwój usług na rzecz rolnictwa i leśnictwa (Instrumenty finansowe)" wprowadzono szeroki zakres wspieranych działalności. Ważne aby działalność dotyczyła usług rolniczych i leśnych
Organ odpowiedzialny za działania następcze	Instytucja zarządzająca

Wynik ewaluacji mający znaczenie dla działań następczych (opisać ustalenie i podać źródło w nawiasie).	Należy znacząco zwiększyć poziom realizacji działania M02 dotyczącego usług doradztwa i zarządzania gospodarstwem. Zintensyfikować należy działania w zakresie doradztwa, edukacji i promocji potrzeby ochrony zasobów przyrodniczych, o sposobach gospodarowania przeciwoerozyjnego, o korzyściach płynących z właściwego gospodarowania glebą. (Przygotowanie
---	---

nawiasie).	odpowiedzi na pytania ewaluacyjne PROW 2014-20 w zakresie oddziaływania na erozję gleb i poprawę gospodarowania glebą(...)
Działania następcze przeprowadzono.	W ramach PS WPR (interwencja 14.1. - "Doskonalenie zawodowe rolników") założono, że wsparcie będzie udzielane na organizację i prowadzenie szkoleń dla rolników obejmujących tematy o charakterze specjalistycznym (np. właściwe gospodarowanie glebą) z możliwością ich branżowego ukierunkowania. Szkolenia będą również mogły obejmować upowszechnianie innowacyjnych rozwiązań i dobrych praktyk, które zostały już przetestowane i są możliwe do stosowania w sektorach produkcji rolnej lub w przetwórstwie rolno-spożywczym.
Organ odpowiedzialny za działania następcze	Instytucja zarządzająca

Wynik ewaluacji mający znaczenie dla działań następczych (opisać ustalenie i podać źródło w nawiasie).	Wsparcie w ramach dział. M04 lub M06 inwestycji /zakupu agregatów uprawowych, narzędzi rolnictwa precyzyjnego i wglębnego stosowania nawozów/ w zakresie wdrażania uproszczonych/bezorkowych systemów uprawy gleby, co przyczyni się do racjonalizacji nawożenia i unikania emisji, stosowanie bezorkowych systemów uprawy do ochrony i sekwestracji węgla w glebie. (Przygotowanie odpowiedzi na pytania ewaluacyjne PROW 2014-2020 w zakresie oddziaływania na erozję gleb i poprawę gospodarowania glebą (...))
Działania następcze przeprowadzono.	Uwaga uwzględniona w Planie Strategicznym PS WPR poprzez zabezpieczenie wsparcia na działania (w tym inwestycje) realizujące cele środowiskowo-klimatyczne.
Organ odpowiedzialny za działania następcze	Instytucja zarządzająca

Wynik ewaluacji mający znaczenie dla działań następczych (opisać ustalenie i podać źródło w nawiasie).	Rekomenduje się zweryfikowanie i uproszczenie wymogów, tak by większa liczba wnioskodawców zdecydowała się na działania związane z modernizacją i budową nowych budynków/pomieszczeń. (Ocena wyników realizacji operacji „Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000”)
Działania następcze przeprowadzono.	Rekomendacja zostanie uwzględniona w okresie programowania 2023-2027.
Organ odpowiedzialny za działania następcze	Instytucja zarządzająca

Wynik ewaluacji	Zarekomendowano łączenie baz danych różnych instytucji, tak aby można
------------------------	---

mający znaczenie dla działań następczych (opisać ustalenie i podać źródło w nawiasie).	<p>dokonywać korekt wniosku w oparciu o istniejące połączone zasoby bazodanowe. W celu uniknięcia błędów formalnych na etapie tworzenia i składania wniosku rekomenduje się stworzenie elektronicznego formularza połączonego z bazami ARiMR (Ocena wyników realizacji operacji „Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000”)</p>
Działania następcze przeprowadzono.	<p>W okresie programowania 2023-2027 dokumenty aplikacyjne składane będą w formie elektronicznej. Ponadto IZ i agencja płatnicza dążą do ujednoczenia procedury aplikacyjnej (m.in. poprzez tzw. wniosek „płaszczowy”)</p>
Organ odpowiedzialny za działania następcze	<p>Instytucja zarządzająca</p>

3. KWESTIE MAJĄCE WPLYW NA WYKONANIE PROGRAMU I PODJĘTE DZIAŁANIA

3.a) Opis kroków poczynionych w celu zapewnienia jakości i skuteczności realizacji programu

W 2022 roku, w związku z sytuacją wywołaną rosyjską agresją na Ukrainę, znowelizowano ustawę o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków EFRROW w ramach PROW 2014-2020 w zakresie wprowadzenia nowego działania M22 *Nadzwyczajne tymczasowe wsparcie dla rolników i MŚP szczególnie dotkniętych wpływem rosyjskiej inwazji na Ukrainę*. Dzięki uruchomieniu tego działania rolnicy prowadzący działalność rolniczą, których gospodarstwa zostały najbardziej poszkodowane w wyniku tego kryzysu, mogli otrzymać wsparcie finansowe. Wdrożenie tego działania stanowiło odpowiedź na obecną sytuację ww. podmiotów na skutek wojny w Ukrainie związaną z funkcjonowaniem na niestabilnym rynku, zakłóceniami w handlu, wzrostem ponoszonych kosztów i ich wpływem na ceny żywności.

Instytucja zarządzająca w 2022 roku opracowała i przedstawiła propozycje zmian Programu. Propozycje te były następnie opiniowane i zatwierdzane przez Komitet Monitorujący PROW 2014-2020.

Zmiany te dotyczyły:

- wprowadzenia działania M22 *Nadzwyczajne tymczasowe wsparcie dla rolników i MŚP szczególnie dotkniętych wpływem rosyjskiej inwazji na Ukrainę*;
- wprowadzenia nowego obszaru f *Zielona energia w gospodarstwie* w typie operacji *Modernizacja gospodarstw rolnych* (działanie M04, poddziałanie 4.1);
- podwyższenia wysokości pomocy w typie operacji *Modernizacja gospodarstw rolnych* (działanie M04, poddziałanie 4.1);
- wprowadzenia standardowych stawek jednostkowych jako formy pomocy oraz podniesienia kwoty pomocy w typie operacji *Inwestycje mające na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych* (działanie M04, poddziałanie 4.1);
- wprowadzenia nowego rodzaju beneficjenta – gminy w typie operacji *Zarządzanie zasobami wodnymi* (działanie M04, poddziałanie 4.3);
- podwyższenia stawki premii zalesieniowej w poddziałaniu 8.1 *Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych*;
- zmian w działaniach M10 *Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne* oraz M11 *Rolnictwo ekologiczne*;
- zmian dotyczących instrumentów finansowych;
- zmian finansowych Programu.

W ramach działań dotyczących zapewnienia skutecznej realizacji Programu instytucja zarządzająca wydawała rozporządzenia dotyczące Programu, w tym rozporządzenia nowelizujące dotychczasowe przepisy dotyczące wdrażania poszczególnych instrumentów wsparcia. W związku z wysoką inflacją oraz postępującym wzrostem cen środków produkcji rolnej oraz materiałów budowlanych, w poddziałaniu 4.1, typ operacji: *Modernizacja gospodarstw rolnych* (obszar A-D) oraz *Inwestycje mające na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych*, wprowadzono m.in. zmianę dotyczącą zwiększenia maksymalnych kwot pomocy. Beneficjenci, którzy nie otrzymali jeszcze pełnej refundacji, mogli wnioskować o zmianę zawartej umowy w zakresie kwoty pomocy (zwiększenie kwoty wsparcia możliwe tylko w odniesieniu do niewypłaconej pomocy).

W 2022 roku odbyło się jedno posiedzenie Komitetu Monitorującego (28 kwietnia 2022 r.). Posiedzenie odbyło się w formie wideokonferencji. Ponadto Komitet przyjął szereg uchwał w trybie obiegowym (w

tym uchwały dotyczące zmian Programu oraz zatwierdzenia sprawozdania z wdrażania Programu za 2021 rok).

W 2022 roku odbywały się kolejne nabory wniosków o przyznanie pomocy. Jednocześnie, w dalszym ciągu instytucja zarządzająca monitorowała postęp obsługi wniosków w ramach instrumentów, dla których termin rozpatrywania upłynął bądź niebawem upłynie. Zgodnie z harmonogramem obsługi wniosków, ARiMR przekazywała IZ dane dotyczące obsługi tych wniosków w cyklach cotygodniowych. Obecnie nie odnotowuje się większych opóźnień w obsłudze wniosków przez ARiMR. Są one rozpatrywane w terminach określonych przepisami rozporządzeń dla poszczególnych typów operacji oraz zgodnie z przyjętym harmonogramem.

Do końca 2022 r. nie uruchomiono naboru wniosków o przyznanie pomocy w typie operacji *Zarządzanie zasobami wodnymi*. Rozporządzenie wykonawcze w ramach tego instrumentu wsparcia weszło w życie 4 sierpnia 2022 r. Rozporządzenie dało podstawę do powołania zespołu opiniodawczo-doradczego, którego zadaniem było zaopiniowanie operacji możliwych do realizacji w ramach poddziałania 4.3, pod kątem wpływu danej operacji na środowisko, w szczególności w zakresie oddziaływania na grunty rolne, zasoby wodne oraz retencję wody. Zgodnie bowiem z przepisami ww. rozporządzenia, pomoc może być przyznana na operację, która została pozytywnie zaopiniowana przez zespół. Prace zespołu zostały zakończone w styczniu 2023 r., kiedy została podjęta uchwała w sprawie zaopiniowania inwestycji możliwych do realizacji. Prace ww. zespołu, jak również konieczność doprecyzowania przepisów rozporządzenia wykonawczego w zakresie określenia kryteriów wyboru operacji, przyczyniły się do braku rozpoczęcia wdrażania instrumentu *Zarządzanie zasobami wodnymi* w 2022 r. Dodatkowo, w celu zapewnienia jak najefektywniejszego wykorzystania środków, w 2022 r. wprowadzono do PROW 2014-2020 zmiany, dzięki którym możliwe jest wskazanie nowego beneficjenta oraz zakresu realizowanych operacji. Zmiany te wymagają nowelizacji rozporządzenia wykonawczego. Przygotowany projekt rozporządzenia nowelizującego został poddany konsultacjom.

Do końca 2022 r. nie uruchomiono naboru wniosków w ramach *Modernizacji gospodarstw rolnych - obszar f Zielona energia w gospodarstwie* oraz w działaniu M22 *Nadzwyczajne tymczasowe wsparcie dla rolników i MŚP szczególnie dotkniętych wpływem rosyjskiej inwazji na Ukrainę*. Nabór wniosków w obszarze f *Zielona energia w gospodarstwie* przeprowadzony został od 31 stycznia do 15 marca 2023 r., natomiast w działaniu M22 nabór prowadzony był w terminie od 18 stycznia do 14 lutego 2023 r. Są to nowe instrumenty wsparcia PROW 2014-2020 wprowadzone do programu odpowiednio decyzją KE z dnia 3 października 2022 r. oraz z dnia 19 grudnia 2022 r.

Instrumentem wsparcia PROW 2014-2020, który na koniec 2022 r. miał najniższy poziom kontraktacji środków, było działanie M17 *Zarządzanie ryzykiem*. W ramach tego działania przeprowadzono dotychczas dwa nabory wniosków, zaś kolejne dwa są planowane do przeprowadzenia w 2023 r. Przyczyną niższego od zakładanego zainteresowania ze strony producentów rolnych było ograniczenie ochrony ubezpieczeniowej tylko do jednego ryzyka wystąpienia strat spowodowanych salmonellozą. Działanie M17 jest nowym instrumentem wsparcia, w ramach którego pierwsze nabory wniosków zostały uruchomione pod koniec 2022 r. i odnotowano dużo mniejsze zainteresowanie beneficjentów niż pierwotnie szacowano.

3.b) Skuteczne mechanizmy wykonawcze wysokiej jakości

uproszczone formy kosztów¹, wskaźnik zastępczy obliczony automatycznie

	Przydział finansowy PROW łącznie [EFRROW + EURI]	planowane objęcie uproszczoną formą kosztów w alokacji na PROW łącznie [%] ²	[%] wydatków w ramach uproszczonych opcji kosztów w łącznej alokacji na PROW (łącznie) ³
szczegółowe metody ustanowione zgodnie z przepisami dotyczącymi poszczególnych funduszy (art. 67 ust. 5 lit. e) RWP)	11 944 796 992,00	50,03	37,12

¹ Uproszczone formy kosztów należy rozumieć jako koszty jednostkowe/zryczałtowane stawki/kwoty ryczałtowe (art. 67 ust. 5) RWP, w tym szczegółowe metody EFRROW na podstawie lit. e) tego artykułu, takie jak kwoty ryczałtowe na rozpoczęcie działalności gospodarczej, płatności zryczałtowane dla organizacji producentów oraz koszty jednostkowe związane z obszarem i zwierzętami.

² obliczone automatycznie z wersji programu działania 06, 09, 10, 11, 12, 13, 14, 15,18.

³ Obliczone automatycznie z deklaracji wydatków działania 06, 09, 10, 11, 12, 13, 14, 15,18

uproszczone formy kosztów, na podstawie konkretnych szczegółowych danych państw członkowskich [fakultatywne]

	Przydział finansowy PROW łącznie [EFRROW + EURI]	planowane objęcie uproszczoną formą kosztów w alokacji na PROW łącznie [%]	[%] wydatków w ramach uproszczonych opcji kosztów w łącznej alokacji na PROW (łącznie)
RWP łącznie art. 67 ust. 1 lit. b), c), d) + art. 67 ust. 5 lit. e)	11 944 796 992,00		
szczegółowe metody ustanowione zgodnie z przepisami dotyczącymi poszczególnych funduszy (art. 67 ust. 5 lit. e) RWP)	11 944 796 992,00		

zarządzanie elektroniczne dla beneficjentów [fakultatywne]

	[%] finansowanie EFRROW + EURI	odpowiednie operacje [%]
wniosek o wsparcie		
wnioski o płatność		
kontrole i zgodność		
monitorowanie i składanie sprawozdań do IZ/AP		

Średnie terminy otrzymania płatności przez beneficjentów [fakultatywne]

[dni] W stosownych przypadkach, terminy płatności państw członkowskich na rzecz beneficjentów	[dni] Średni czas płatności na rzecz beneficjentów	Uwagi

4. KROKI PODEJMOWANE W CELU WDROŻENIA POMOCY TECHNICZNEJ I WYMOGÓW DOTYCZĄCYCH REKLAMOWANIA PROGRAMU

4.a) Podjęte działania i stan ich realizacji odnośnie do utworzenia krajowej sieci obszarów wiejskich i realizacji jej planu działania

4.a1) Podjęte działania i stan ich realizacji odnośnie do utworzenia krajowej sieci obszarów wiejskich (struktura zarządzania i jednostka wsparcia sieci)

W 2022 r. strukturę KSOW tworzyły następujące jednostki:

1. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Minister RiRW) – jako instytucja zarządzająca;
2. Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie – jako jednostka centralna, realizująca główną część zadań KSOW na poziomie krajowym, oraz jednostka koordynująca realizację zadań KSOW polegających na wspieraniu innowacji w rolnictwie, produkcji żywności, leśnictwie i na obszarach wiejskich, wykonywanych w ramach Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich (SIR), w tym zadań polegających na współpracy w ramach sieci EPI;
3. samorządy województw – jako jednostki regionalne, realizujące zadania KSOW na poziomie województw;
4. wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego – jako jednostki realizujące w województwach zadania KSOW polegające na wspieraniu innowacji w rolnictwie, produkcji żywności, leśnictwie i na obszarach wiejskich, wspieraniu w zakresie gospodarki wodnej w ramach Lokalnych Partnerstw Wodnych, wykonywane w ramach Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich (SIR), w tym zadania polegające na współpracy w ramach sieci EPI.

Oprócz ww. podmiotów, zadania KSOW realizowały również, na poziomie:

- a) województw - wojewódzkie grupy robocze jako organy opiniotwórczo-doradcze zarządów województw,
- b) krajowym - Grupa Robocza ds. KSOW jako organ pomocniczy Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Ponadto zadania KSOW w zakresie prowadzenia działań informacyjno-promocyjnych na temat PROW 2014-2020 w ramach planu komunikacyjnego realizowane były przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, 16 samorządów województw, Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa.

Partnerstwo, stanowiące część KSOW, zostało zapewnione m.in. przez realizację operacji przez partnerów KSOW w ramach dwuletniego planu operacyjnego dzięki ogłoszeniu przez Ministra RiRW w dniu 12 stycznia 2022 r. konkursu nr 6/2022 dla partnerów KSOW na wybór operacji, które będą realizowane w 2022 r. w ramach dwuletniego planu operacyjnego na lata 2022–2023.

W dniu 4 listopada 2022 r. Minister RiRW ogłosił również konkurs nr 7/2022, dla partnerów KSOW na wybór operacji, które będą realizowane w 2023 r. w ramach dwuletniego planu operacyjnego na lata 2022–2023.

Ponadto przedstawiciele partnerów uczestniczyli w pracach wojewódzkich grup roboczych, Grupy Roboczej ds. KSOW i utworzonych przez nie grup tematycznych oraz operacjach realizowanych przez

jednostki tworzące strukturę instytucjonalną KSOW.

4.a2) Podjęte działania i stan ich realizacji odnośnie do realizacji planu działania

Realizacja działań KSOW narastająco do końca roku 2022

Tabela nr 1 przedstawia zbiorcze zestawienie wydatków, od początku realizacji *Planu działania KSOW na lata 2014-2020*, uwzględniające koszty związane z realizacją operacji i funkcjonowania, w stosunku do limitów określonych w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie określenia wysokości limitów środków dostępnych w ramach schematów pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (dalej: rozporządzenie o limitach) w podziale na poszczególne jednostki wdrażające. Do przeliczenia określonych w EURO wysokości limitów przyjęto średni kurs EURO NBP z okresu lipiec 2015 - grudzień 2022, czyli 4,4113. W przypadku pozycji 20 *Minister RiRW* oraz 38 *Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA* przyjęto średni kurs EURO NBP z lat 2016-2017 - 4,3030.

Ogółem w ramach schematu II pomocy technicznej PROW 2014-2020 do końca 2022 r. wydatkowano ponad 354,6 mln złotych, co stanowi ponad 67,5% ogólnego limitu przeznaczanego na ten schemat. Rok temu było to 54,78%.

W przypadku jednostek regionalnych KSOW wykorzystanie waha się od niewiele ponad 65% (w przypadku dolnośląskiej jednostki regionalnej) do ponad 78% (pomorska jednostka regionalna). Średni poziom wykorzystania limitów wśród samorządów wynosi 72,51%.

W przypadku wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego (WODR) średnie wykorzystanie środków wynosi 68,13%, wahając się od 59,46% (podlaski ODR) do 72,20% (kujawsko-pomorski ODR).

Wsparcie funkcjonowania

Rozporządzenie o limitach określa maksymalny limit środków na wsparcie funkcjonowania w zależności od rodzaju jednostki wsparcia KSOW. W przypadku samorządów województw i MRiRW jest to 35% całkowitego limitu środków, w przypadku ośrodków doradztwa rolniczego (ODR) – 60%, a w przypadku FAPA – 100%.

W tabeli nr 2 przedstawiono wykorzystanie środków na wsparcie struktury organizacyjnej, niezbędnej do zapewnienia funkcjonowania KSOW w stosunku do limitów środków przeznaczonych na ten cel określonych w rozporządzeniu.

Do końca 2022 roku na wsparcie funkcjonowania KSOW wydatkowano ponad 125,7 mln złotych, co stanowi 35,4% wszystkich wydatkowanych środków.

Plan działania KSOW na lata 2014-2020

Okres sprawozdawczy obejmuje operacje zrealizowane w ramach czterech dwuletnich planów operacyjnych KSOW, na lata 2014-2015, 2016-2017 i 2018-2019, 2020-2021 oraz pierwszego roku z

planu operacyjnego na lata 2022-2023.

W tabeli nr 3 przedstawiono podział zrealizowanych operacji przez partnerów KSOW i operacji własnych na poszczególne jednostki wsparcia sieci. W kolumnach „Kwota w PLN” uwzględniono również wydatkowane w roku 2022 kwoty operacji dwuletnich.

Do końca 2022 r. partnerzy KSOW zrealizowali 2 101 operacji na kwotę 86,4 mln zł, przy 2 911 operacjach własnych jednostek wdrażających, zrealizowanych na kwotę 142,5 mln zł.

W porównaniu do sprawozdania za rok 2021 liczba zrealizowanych operacji w ramach planu działania wzrosła o 700, a wydatkowana kwota zwiększyła się o ponad 43,6 mln zł.

W tabeli nr 4 przedstawiono wykorzystanie środków w podziale na działania KSOW. Dotychczas nie zrealizowano żadnych operacji w działaniu 1 *Rozpowszechnianie informacji na temat wyników monitoringu i oceny realizacji działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w perspektywie finansowej 2014-2020* i 6 operacji w działaniu 7 *Współpraca z Europejską Siecią na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich*. Wynika to z tego, że działania te są realizowane przez jednostki wsparcia sieci głównie ze środków przeznaczonych na wsparcie funkcjonowania KSOW.

Realizacja działań 1, 2, 7 i 8 jest przeznaczona wyłącznie dla jednostek wsparcia sieci, bez możliwości zgłaszania propozycji operacji przez partnerów KSOW. W działaniu 5 *Poszukiwanie Partnerów KSOW do współpracy w ramach Działania „Współpraca”, o którym mowa w art. 3 ust.1 pkt.13 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków EFRROW w ramach PROW na lata 2014-2020 oraz ułatwianie tej współpracy* ostatni konkurs dla partnerów odbył się w 2019 roku.

W przypadku operacji własnych zrealizowanych przez jednostki wsparcia sieci najwięcej środków wykorzystano w ramach działania 2 *Działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla doradców i służb wspierających wdrażanie innowacji na obszarach wiejskich* oraz działania 8 *Plan komunikacyjny PROW 2014-2020*, odpowiednio 25,51% (851 zrealizowanych operacji) i 21,49% (782 operacje). Następne w kolejności jest działanie 6 *Ułatwianie wymiany wiedzy pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w rozwoju obszarów wiejskich oraz wymiana i rozpowszechnianie rezultatów działań na rzecz tego rozwoju* (16,37%). Na realizację operacji w ramach tych trzech działań przeznaczono prawie 2/3 wydatkowanych środków.

Najmniej środków, oprócz wymienionych powyżej działań 1 i 7, przeznaczono na realizację operacji w ramach działania 4 *Szkolenia i działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla Lokalnych Grup Działania (LGD), w tym zapewnianie pomocy technicznej w zakresie współpracy międzyterytorialnej i międzynarodowej* oraz działania 11 *Aktywizacja mieszkańców wsi na rzecz podejmowania inicjatyw służących włączeniu społecznemu, w szczególności osób starszych, młodzieży, niepełnosprawnych, mniejszości narodowych i innych osób wykluczonych społecznie*. Na każde z tych działań przeznaczono poniżej 2% wszystkich wydatkowanych środków (niewiele ponad 60 zrealizowanych operacji w każdym z tych działań).

Na realizację operacji w zakresie działań podstawowych KSOW (działania 1-9), określonych w PROW 2014-2020 i w art. 54 ust. 3 rozporządzenia PE i Rady (UE) nr 1305/2013, przeznaczono 79,57% wszystkich środków. Rok temu było to 75,83%.

W przypadku operacji partnerów KSOW, tak jak w poprzednich latach, najwięcej środków przeznaczono na operacje zrealizowane w ramach działania 6 *Ułatwianie wymiany wiedzy pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w rozwoju obszarów wiejskich oraz wymiana i rozpowszechnianie rezultatów działań na rzecz tego rozwoju* – 38,48% wszystkich kosztów (692

zrealizowane operacje) i działania 13 *Promocja zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich* – 19,66% (505 operacji).

Najmniejszym zainteresowaniem wśród partnerów, niezmiennie, cieszyło się działanie 3 *Gromadzenie przykładów operacji realizujących poszczególne priorytety Programu*. W jego ramach zrealizowano 39 operacji na kwotę niewiele ponad 1,5 mln zł, co stanowi 1,74% całości kwoty wydatkowanej na operacje zrealizowane przez partnerów.

Na operacje zrealizowane przez partnerów KSOW w zakresie działań podstawowych (działania 1-9) przeznaczono 60,29% wszystkich wydatkowanych środków. Rok temu było to 58,84%.

Efekty realizacji działań Planu działania KSOW na lata 2014-2020 w ujęciu ilościowym

W ramach *Planu działania KSOW na lata 2014-2020* w 2022 r. zrealizowano przedsięwzięcia skierowane do różnorodnych odbiorców, w szczególności mieszkańców obszarów wiejskich, rolników, jak również konsumentów produktów i usług oferowanych na polskiej wsi.

W ramach operacji zrealizowanych w 2022 r. zorganizowano:

- 1 268 szkoleń/ warsztatów, w których uczestniczyło ponad 40 tys. osób;
- 220 krajowych i 19 zagranicznych wyjazdów studyjnych, w których udział wzięło odpowiednio 6 805 i 503 uczestników;
- 163 konferencji, w których uczestniczyło blisko 19 tys. osób;
- 219 konkursów.

Jednostki wsparcia sieci brały udział w 205 wydarzeniach masowych, takich jak: targi, wystawy, dożynki, festyny, które odwiedziło łącznie ponad 1,3 mln osób.

Wydano 179 publikacji w formie papierowej i 245 w formie elektronicznej. Ukazały się 854 artykuły / wkładki w prasie i w internecie. Wyemitowano ponad 1,3 tys. audycji, programów, spotów w radio, telewizji i internecie.

Przedstawiciele KSOW i partnerzy uczestniczyli w 10 przedsięwzięciach zorganizowanych przez Europejską Sieć Wspólnej Polityki Rolnej lub we współpracy z Europejską Siecią WPR i KE. Ponadto, umożliwiono kilkunastu przedstawicielom z Polski udział w pracach 6 grup tematycznych ENRD w formule online. Przedstawiciele jednostki centralnej KSOW uczestniczyli również w 9 spotkaniach Nordycko-Bałtyckiej Sieci Obszarów Wiejskich, w 10 spotkaniach klastra Europy Centralnej oraz w 6 spotkaniach grupy roboczej ds. opracowania wskaźników działalności sieci dla sprawozdawczości w przyszłym okresie programowania w formule online.

Prowadzone przez jednostki zaangażowane we wdrażanie KSOW strony internetowe były odwiedzane ponad 5,9 mln razy. Na koniec 2022 r. funkcjonowały 23 fora internetowe i media społecznościowe, takie jak Facebook, Instagram czy Twitter.

W punktach informacyjnych PROW 2014-2020 udzielono ponad 31 tys. konsultacji.

Tabela 1. Wydatki poniesione w ramach schematu II pomocy technicznej PROW 2014–2020

Lp.	Beneficjent	Limit w EURO	Limit w PLN	Całkowite wydatki w PLN	% wykorzystania limitu
1	SW dolnośląskiego	2 442 505,00	10 774 622,31	7 022 661,18	65,18%
2	SW kujawsko-pomorskiego	2 548 558,00	11 242 453,91	8 679 279,65	77,20%
3	SW lubelskiego	4 120 693,00	18 177 613,03	12 249 305,37	67,39%
4	SW lubuskiego	1 987 643,00	8 768 089,57	6 700 644,00	76,42%
5	SW łódzkiego	2 576 728,00	11 366 720,23	8 684 074,03	76,40%
6	SW małopolskiego	3 284 706,00	14 489 823,58	11 090 333,68	76,54%
7	SW mazowieckiego	6 187 428,00	27 294 601,14	20 736 769,56	75,97%
8	SW opolskiego	1 821 109,00	8 033 458,13	5 598 831,51	69,69%
9	SW podkarpackiego	3 849 349,00	16 980 633,24	12 431 097,30	73,21%
10	SW podlaskiego	3 058 931,00	13 493 862,32	10 164 682,52	75,33%
11	SW pomorskiego	2 154 178,00	9 502 725,41	7 415 798,20	78,04%
12	SW śląskiego	2 561 400,00	11 299 103,82	7 627 552,73	67,51%
13	SW świętokrzyskiego	2 349 710,00	10 365 275,72	7 032 769,11	67,85%
14	SW warmińsko-mazurskiego	2 915 181,00	12 859 737,95	9 069 870,89	70,53%
15	SW wielkopolskiego	3 387 858,00	14 944 858,00	10 310 873,64	68,99%
16	SW zachodniopomorskiego	2 367 938,00	10 445 684,90	7 490 780,82	71,71%
17	KOWR	575 145,00	2 537 137,14	695 220,68	27,40%
18	ARiMR	1 109 009,00	4 892 171,40	4 291 110,00	87,71%
19	MRiRW	24 425 960,00	107 750 237,35	70 077 828,52	65,04%
20	Minister RiRW[1]	364 348,00	1 567 789,44	1 558 424,11	99,40%
21	Centrum Doradztwa Rolniczego	21 861 763,00	96 438 795,12	55 156 369,70	57,19%
22	Dolnośląski ODR	1 653 050,00	7 292 099,47	5 124 810,30	70,28%
23	Kujawsko-pomorski ODR	1 382 088,00	6 096 804,79	4 401 963,35	72,20%
24	Lubelski ODR	1 337 063,00	5 898 186,01	4 095 455,19	69,44%
25	Lubuski ODR	1 250 056,00	5 514 372,03	3 619 786,37	65,64%
26	Łódzki ODR	1 358 356,00	5 992 115,82	4 253 528,41	70,99%
27	Małopolski ODR	1 155 431,00	5 096 952,77	3 554 943,92	69,75%
28	Mazowiecki ODR	1 649 488,00	7 276 386,41	4 686 276,03	64,40%
29	Opolski ODR	1 233 513,00	5 441 395,90	3 774 231,09	69,36%
30	Podkarpacki ODR	1 539 656,00	6 791 884,51	4 829 725,25	71,11%
31	Podlaski ODR	1 213 281,00	5 352 146,48	3 182 537,28	59,46%

32	Pomorski ODR	1 491 256,00	6 578 377,59	4 397 521,19	66,85%
33	Śląski ODR	1 285 556,00	5 670 973,18	4 019 834,74	70,88%
34	Świętokrzyski ODR	1 235 688,00	5 450 990,47	3 487 638,18	63,98%
35	Warmińsko-mazurski ODR	1 424 994,00	6 286 076,03	4 285 445,65	68,17%
36	Wielkopolski ODR	1 865 888,00	8 230 991,73	5 538 957,61	67,29%
37	Zachodniopomorski ODR	1 286 675,00	5 675 909,43	3 958 040,42	69,73%
38	FAPA[2]	775 699,00	3 337 832,80	3 337 817,87	100,00%
	RAZEM	119 087 878,00	525 208 889,13	354 632 790,05	67,52%

[1] koszty funkcjonowania jednostki centralnej KSOW (696 746,64 zł), konkursu dla partnerów KSOW w 2015 r.

(853 246,57 zł) oraz operacja własna MRiRW (8 430,90 zł)

[2] koszty funkcjonowania jednostki centralnej KSOW w 2016 i 2017 r.

Tabela 2. Poniesione koszty na wsparcia funkcjonowania w odniesieniu do limitów (w PLN)

Lp.	Beneficjent	Maksymalny limit środków na wsparcie funkcjonowania	Wydatki na wsparcie funkcjonowania	Procentowe wykorzystanie limitu
1	SW dolnośląskiego	3 771 117,81	2 039 811,54	54,09%
2	SW kujawsko-pomorskiego	3 934 858,87	2 213 226,64	56,25%
3	SW lubelskiego	6 362 164,56	2 819 513,69	44,32%
4	SW lubuskiego	3 068 831,35	1 750 983,71	57,06%
5	SW łódzkiego	3 978 352,08	3 092 097,56	77,72%
6	SW małopolskiego	5 071 438,25	2 871 512,74	56,62%
7	SW mazowieckiego	9 553 110,40	6 441 528,63	67,43%
8	SW opolskiego	2 811 710,35	1 642 104,08	58,40%
9	SW podkarpackiego	5 943 221,64	2 708 038,89	45,57%
10	SW podlaskiego	4 722 851,81	2 711 760,01	57,42%
11	SW pomorskiego	3 325 953,89	2 214 234,93	66,57%
12	SW śląskiego	3 954 686,34	2 708 680,73	68,49%
13	SW świętokrzyskiego	3 627 846,50	2 350 854,28	64,80%
14	SW warmińsko-mazurskiego	4 500 908,28	2 293 917,76	50,97%
15	SW wielkopolskiego	5 230 700,30	2 282 400,14	43,63%

16	SW zachodniopomorskiego	3 655 989,71	2 309 111,11	63,16%
17	MRiRW	37 712 583,07	27 797 879,87	73,71%
18	Minister RiRW[1]	- [2]	696 746,64	-
19	Centrum Doradztwa Rolniczego	- [3]	23 508 738,57	-
20	Dolnośląski ODR	4 375 259,68	8 082 427,66	50,22%
21	Kujawsko-pomorski ODR	3 658 082,88	2 197 163,14	57,56%
22	Lubelski ODR	3 538 911,61	2 105 693,06	49,48%
23	Lubuski ODR	3 308 623,22	1 750 930,39	36,08%
24	Łódzki ODR	3 595 269,49	1 193 684,77	56,61%
25	Małopolski ODR	3 058 171,66	2 035 191,00	51,93%
26	Mazowiecki ODR	4 365 831,85	1 588 169,11	42,54%
27	Opolski ODR	3 264 837,54	1 857 168,09	43,56%
28	Podkarpacki ODR	4 075 130,71	1 422 167,21	38,91%
29	Podlaski ODR	3 211 287,89	1 585 757,75	41,07%
30	Pomorski ODR	3 947 026,56	1 318 800,61	60,83%
32	Śląski ODR	3 402 583,91	2 401 085,66	47,63%
33	Świętokrzyski ODR	3 270 594,28	1 620 496,27	40,64%
34	Warmińsko-mazurski ODR	3 771 645,62	1 329 205,81	41,79%
35	Wielkopolski ODR	4 938 595,04	1 576 029,84	50,32%
36	Zachodniopomorski ODR	4 375 259,68	2 484 986,53	50,22%
37	FAPA[4]	3 337 832,80	3 337 817,87	100,00%
	RAZEM		125 784 971,19	

[1] koszty na funkcjonowanie jednostki centralnej KSOW w 2015 r.

[2] w rozporządzeniu nie ograniczono limitu środków na funkcjonowanie

[3] j. w.

[4] koszty funkcjonowania jednostki centralnej KSOW w latach 2016–2017

Tabela nr 3. Operacje zrealizowane w ramach *Planu działania KSOW na lata 2014-2020*

	Operacje partnerów KSOW	Operacje własne	Razem
--	--------------------------------	------------------------	--------------

	Liczba operacji	Kwota w PLN	Liczba operacji	Kwota w PLN	Liczba operacji	Kwota w PLN
SW dolnośląskiego	68	2 506 419,55	101	2 476 430,09	169	4 982 849,64
SW kujawsko-pomorskiego	94	3 086 689,60	126	3 379 363,41	220	6 466 053,01
SW lubelskiego	117	4 495 010,10	108	4 934 781,58	225	9 429 791,68
SW lubuskiego	130	2 592 577,23	114	2 357 083,06	244	4 949 660,29
SW łódzkiego	80	3 420 937,33	69	2 171 039,14	149	5 591 976,47
SW małopolskiego	95	5 583 948,97	58	2 634 871,97	153	8 218 820,94
SW mazowieckiego	199	6 226 095,81	159	8 069 145,12	358	14 295 240,93
SW opolskiego	81	1 950 698,06	88	2 006 029,37	169	3 956 727,43
SW podkarpackiego	171	5 430 987,20	94	4 292 071,21	265	9 723 058,41
SW podlaskiego	139	4 490 433,42	128	2 962 489,09	267	7 452 922,51
SW pomorskiego	110	3 444 682,73	67	1 756 880,54	177	5 201 563,27
SW śląskiego	102	3 057 163,16	57	1 861 708,84	159	4 918 872,00
SW świętokrzyskiego	91	2 902 206,36	71	1 779 708,47	162	4 681 914,83
SW warmińsko-mazurskiego	95	4 195 378,48	89	2 580 574,65	184	6 775 953,13
SW wielkopolskiego	199	4 704 394,19	112	3 324 079,31	311	8 028 473,50
SW zachodniopomorskiego	134	2 769 979,47	132	2 411 690,24	266	5 181 669,71
KOWR	0	0,00	7	695 220,68	7	695 220,68
ARiMR	0	0,00	22	4 291 110,00	22	4 291 110,00
MRiRW[1]	74	8 756 758,38	169	34 384 867,74	243	43 141 626,12
Centrum Doradztwa Rolniczego	84	15 061 495,90	136	16 586 135,23	220	31 647 631,13
Dolnośląski ODR	3	230 038,43	113	2 697 608,73	116	2 927 647,16
Kujawsko-pomorski ODR	2	52 134,90	45	2 244 135,39	47	2 296 270,29
Lubelski ODR	4	169 577,84	75	2 174 946,96	79	2 344 524,80
Lubuski ODR	1	126 350,00	72	2 299 751,60	73	2 426 101,60
Łódzki ODR	2	70 765,79	63	2 147 571,62	65	2 218 337,41
Małopolski ODR	3	147 282,80	37	1 819 492,01	40	1 966 774,81
Mazowiecki ODR	1	38 834,70	79	2 790 273,24	80	2 829 107,94
Opolski ODR	2	93 220,00	95	2 258 843,88	97	2 352 063,88
Podkarpacki ODR	2	151 153,00	39	3 092 814,50	41	3 243 967,50
Podlaski ODR	4	110 611,84	75	1 753 124,83	79	1 863 736,67
Pomorski ODR	2	45 399,35	40	1 951 036,18	42	1 996 435,53
Śląski ODR	2	73 673,14	62	2 325 665,33	64	2 399 338,47
Świętokrzyski ODR	3	125 225,83	50	2 033 206,54	53	2 158 432,37
Warmińsko-mazurski ODR	2	80 951,45	38	2 628 464,36	40	2 709 415,81

Wielkopolski ODR	5	195 399,88	63	2 858 571,20	68	3 053 971,08
Zachodniopomorski ODR	0	0,00	58	2 430 557,86	58	2 430 557,86
RAZEM	2101	86 386 474,89	2 911	142 461 343,97	5 012	228 847 818,86

[1] w operacjach partnerów uwzględniono 11 operacji zrealizowanych w 2015 r. z budżetu Ministra RiRW na kwotę 853 246,57 zł.

Tabela 4. Operacje zrealizowane w ramach *Planu działania KSOW na lata 2014-2020* w podziale na poszczególne działania

Nr działania	Działanie	Liczba operacji	Kwota operacji w PLN
1	Rozpowszechnianie informacji na temat wyników monitoringu i oceny realizacji działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w perspektywie finansowej 2014-2020	0	0,00
2	Działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla doradców i służb wspierających wdrażanie innowacji na obszarach wiejskich	851	36 347 020,61
3	Gromadzenie przykładów operacji realizujących poszczególne priorytety Programu	119	6 869 814,13
4	Szkolenia i działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla Lokalnych Grup Działania (LGD), w tym zapewnianie pomocy technicznej w zakresie współpracy międzyterytorialnej i międzynarodowej	219	10 175 352,50
5	Poszukiwanie Partnerów KSOW do współpracy w ramach Działania „Współpraca”, o którym mowa w art. 3 ust.1 pkt. 13 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków EFRROW w ramach PROW na lata 2014-2020 oraz ułatwianie tej współpracy	311	13 498 881,30
6	Ułatwianie wymiany wiedzy pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w rozwoju obszarów wiejskich oraz wymiana i rozpowszechnianie rezultatów działań na rzecz tego rozwoju	922	56 564 122,00
7	Współpraca z Europejską Siecią na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich	6	277 969,37

8	Plan komunikacyjny PROW 2014-2020	782	30 616 696,60
9	Wspieranie współpracy w sektorze rolnym i realizacji przez rolników wspólnych inwestycji	238	11 089 371,77
10	Organizacja i udział w targach, wystawach tematycznych na rzecz prezentacji osiągnięć i promocji polskiej wsi w kraju i za granicą	331	17 946 928,46
11	Aktywizacja mieszkańców wsi na rzecz podejmowania inicjatyw służących włączeniu społecznemu, w szczególności osób starszych, młodzieży, niepełnosprawnych, mniejszości narodowych i innych osób wykluczonych społecznie	354	11 130 703,10
12	Identyfikacja, gromadzenie i upowszechnianie dobrych praktyk mających wpływ na rozwój obszarów wiejskich	123	8 175 033,03
13	Promocja zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich	756	26 155 925,99
	RAZEM	5 012	228 847 818,86

4.b) Kroki powzięte w celu rozpowszechnienia informacji o programie (art. 13 rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 808/2014)

Podczas realizacji operacji objętych dwuletnim *Planem operacyjnym KSOW na lata 2022-2023* zapewniano upowszechnienie informacji o PROW 2014-2020, w tym o Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.

Upowszechnianie informacji o PROW 2014-2020 było realizowane na podstawie rozporządzenia wykonawczego Komisji UE nr 808/2014, księgi wizualizacji znaku PROW 2014-2020 oraz strategii komunikacji PROW 2014-2020.

Podstawową formą przekazywania informacji były konferencje, warsztaty, szkolenia i spotkania informacyjne, podczas których dystrybuowano materiały informacyjno - promocyjne dotyczące Programu.

Utrzymywany był kontakt ze środkami masowego przekazu: telewizją, radiem, prasą, w szczególności poprzez emisję audycji radiowych w krajowych i regionalnych rozgłośniach radiowych oraz wątków na temat PROW 2014-2020 w programach i audycjach telewizyjnych w krajowych stacjach.

Informacje dotyczące PROW 2014-2020 udzielane były podczas międzynarodowych, ogólnopolskich i lokalnych imprez o charakterze rolniczym, targów, imprez plenerowych – w formie stoisk informacyjnych, podczas których dystrybuowano materiały informacyjne i promocyjne.

Wszystkie jednostki prowadziły strony internetowe poświęcone PROW 2014-2020. W serwisach można było znaleźć informacje dotyczące: aktualności, założeń programowych, legislacji krajowej i unijnej, ogłoszeń o naborach wniosków, informacji o procedurach wypełniania wniosków oraz informacji o szkoleniach z zakresu PROW 2014-2020.

Na portalu www.ksow.pl oraz na kanałach KSOW w mediach społecznościowych (Facebook, Twitter, Instagram) zamieszczano zaproszenia i informacje o inicjatywach na terenie UE, dotyczących obszarów wiejskich, w tym też realizowanych w ramach Programu. Publikowano również przykłady projektów realizujących priorytety PROW, sfinansowanych ze środków Programu, a także opisy i relacje z działań

realizowanych w ramach planu operacyjnego jednostki centralnej KSOW. Zamieszczane informacje przygotowywane były tak, by jednoznacznie wskazywać na źródło finansowania inicjatyw.

Działania informacyjne prowadzone były również poprzez kontakt bezpośredni w punktach informacyjnych PROW 2014-2020. Jednostki regionalne udzieliły w tych punktach w 2022 r. ponad 31 tysięcy konsultacji. Przykładowo w województwie lubelskim dotarcie do szerszej grupy odbiorców w celu zapewnienia upowszechniania Programu możliwe było dzięki ponownemu uruchomieniu mobilnego punktu informacyjnego. Udało się przekazać informacje około tysiącu osobom na temat Programu oraz przeprowadzić dystrybucję materiałów promocyjnych. Punkt mobilny został oznaczony logotypami zgodnie z księgą wizualizacji znaku PROW 2014-2020.

Zapewniano upowszechnienie informacji o Programie, w tym o KSOW, w sposób dostosowany do sposobu realizacji operacji. Do informowania i rozpowszechniania informacji o pomocy otrzymanej z EFRROW zgodnie z warunkami określonymi w księdze wizualizacji znaku PROW 2014-2020 zobowiązywano w umowach wykonawców poszczególnych zadań oraz partnerów KSOW w ramach realizowanych operacji.

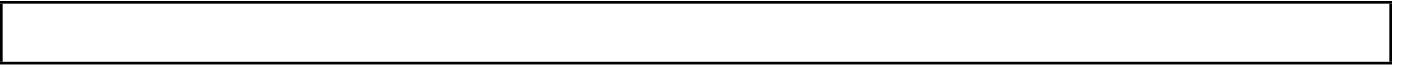
Dodatkowo, jednostki wdrażające zapewniały obowiązek informowania także we własnym zakresie, np. poprzez udostępnianie banerów / roll-upów / plakatów opatrzonych logotypami zgodnie z księgą wizualizacji znaku PROW 2014-2020 i przekazywanie informacji ustnej w trakcie realizacji operacji, np. konferencji, szkoleń, wyjazdów oraz zamieszczaniu informacji na portalu KSOW.

Sposób informowania o źródle finansowania i wkładzie finansowym UE był uzależniony od rodzaju operacji i różnorodności wykorzystywanych nośników, m.in.:

1. imprezy plenerowe (targi, wystawy, dożynki itp.) oznakowane poprzez ekspozycje roll-upów / banerów / plansz zawierających wymagane logotypy, ponadto informacje o wsparciu ze środków EFROW była przekazywana przez pracowników obsługujących stoiska,
2. spotkania informacyjne/ szkolenia/ konferencje/ warsztaty/ wyjazdy oznakowane były zgodnie z wymogami, poprzez ekspozycje wymaganej wizualizacji w salach, oznakowanie prezentacji, list obecności oraz innych materiałów informacyjnych przeznaczonych dla uczestników,
3. audycje radiowe zawierały odwołanie słowne, audycje telewizyjne opatrzone były planszą z odpowiednimi logotypami i odwołaniem słownym,
4. materiały informacyjne / materiały informacyjno-promocyjne / roll-upy / artykuły prasowe oraz materiały informacyjne dotyczące poszczególnych operacji zawierały odpowiednie logotypy oraz slogan i odwołanie słowne,
5. materiały promocyjne zawierały odpowiednie logotypy oraz slogany.

Przy realizacji działań w zależności od rodzaju operacji i typu nośnika zamieszczano następujące informacje:

1. wymagane logotypy (tj. co najmniej UE, KSOW, PROW 2014-2020) oraz slogan *Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa Inwestująca w obszary wiejskie*
2. wymagane logotypy i odwołanie słowne: *Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa Inwestująca w obszary wiejskie; Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi; Projekt/ audycja/ materiał/ publikacja opracowana przez ....; Projekt/ audycja/ publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.*

5. DZIAŁANIA PODJĘTE W CELU SPEŁNIENIA WARUNKÓW WSTĘPNYCH

Niniejsza sekcja ma zastosowanie tylko do rocznego sprawozdania z wdrażania/rocznych sprawozdań z wdrażania z 2015, 2016 r.

6. OPIS WYKONANIA PODPROGRAMÓW

Niniejsza sekcja ma zastosowanie tylko do rocznego sprawozdania z wdrażania/rocznych sprawozdań z wdrażania z 2016, 2018 r.

7. OCENA INFORMACJI I POSTĘPY POCZYNIONE NA DRODZE OSIĄGNIĘCIA CELÓW PROGRAMU

Niniejsza sekcja ma zastosowanie tylko do rocznego sprawozdania z wdrażania/rocznych sprawozdań z wdrażania z 2016, 2018 r.

8. REALIZACJA DZIAŁAŃ MAJĄCYCH NA CELU UWZGLĘDNIENIE ZASAD OKREŚLONYCH W ART. 5, 7 I 8 ROZPORZĄDZENIA (UE) NR 1303/2013

Niniejsza sekcja ma zastosowanie tylko do rocznego sprawozdania z wdrażania/rocznych sprawozdań z wdrażania z 2016, 2018 r.

9. POSTĘP OSIĄGNIĘTY W CELU ZAPEWNIENIA ZINTEGROWANEGO PODEJŚCIA DO KORZYSTANIA Z EFRROW I INNYCH UNIJNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

Niniejsza sekcja ma zastosowanie tylko do rocznego sprawozdania z wdrażania/rocznych sprawozdań z wdrażania z 2018 r.

10. SPRAWOZDANIE Z WDRAŻANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH (ART. 46 ROZPORZĄDZENIA (UE) NR 1303/2013)

30A. Czy ocena ex ante została rozpoczęta?	Tak
30B. Czy ocena ex ante została ukończona?	Tak
30. Data ukończenia oceny ex ante	28-02-2019
31.1. Czy rozpoczęto już proces wyboru lub wyznaczenia?	Tak
13 A. Czy podpisano umowę o finansowaniu?	Tak
13. Data podpisania umowy o finansowaniu z podmiotem wdrażającym instrument finansowy	30-07-2019

Wykaz instrumentów finansowych

Nazwa instrumentu finansowego	Rodzaje instrumentów finansowych	Powiązany fundusz funduszy
Fundusz gwarancji rolnych	Specific fund	

I. Określenie programu i priorytetu lub środka, z których udzielane jest wsparcie z EFSI (art. 46 ust. 2 lit. a) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)	
1. Osie priorytetowe lub środki wspierające instrument finansowy, w tym fundusz funduszy, w ramach programu finansowanego z EFSI	
1.1 Odniesienia (numer i tytuł) do poszczególnych osi priorytetowych lub środków wspierających instrument finansowy w ramach programu finansowanego z EFSI	M04 - Inwestycje w środki trwałe (art. 17)
2. Nazwa funduszu (funduszy) EFSI wspierającego(-ych) instrument finansowy w ramach osi priorytetowej lub środka	EFRROW
3.01 Kwota środków z EFSI zaangażowana w umowie o finansowaniu w poszczególne cele szczegółowe, o których mowa w art. 5 rozp. 1305/2013 w podziale na środki	M04 / 2A: 22 715 910,00 M04 / 3A: 53 003 790,00 Total: 75 719 700,00
3.1. Kwota środków z EFSI przeznaczonych na ten cel tematyczny	T03: 75 719 700,00 Total: 75 719 700,00
4. Inne programy finansowane z EFSI, z których pochodzą wkłady do instrumentu finansowego	
4.1. Numer CCI każdego innego programu finansowanego z EFSI, z którego pochodzą wkłady do instrumentu finansowego	
30. Data ukończenia oceny ex ante	2019-02-28
31. Wybór podmiotów wdrażających instrument finansowy	
31.1. Czy rozpoczęto już proces wyboru lub wyznaczenia?	Tak
II. Opis instrumentu finansowego i rozwiązania wdrożeniowe (art. 46 ust. 2 lit. b) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)	
5. Nazwa instrumentu finansowego	Fundusz gwarancji rolnych
6. Oficjalny adres/miejsce prowadzenia działalności instrumentu finansowego (nazwa państwa i miasta)	
7. Rozwiązania wdrożeniowe	
7.1. Instrumenty finansowe ustanowione na poziomie Unii, zarządzane bezpośrednio lub pośrednio przez Komisję, o których mowa w art. 38 ust. 1 lit. a) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, wspierane z wkładów pochodzących z programu finansowanego z EFSI	Nie
7.1.1. Nazwa instrumentu finansowego ustanowionego na poziomie Unii	
7.2. Instrument finansowy ustanowiony na poziomie krajowym, regionalnym, transnarodowym lub transgranicznym, zarządzany przez instytucję zarządzającą lub na jej odpowiedzialność, o którym mowa w art. 38 ust. 1 lit. b), wspierany z wkładów pochodzących z programu finansowanego z EFSI na podstawie art. 38 ust. 4 lit. a), b), c) i d) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013	Powierzenie zadań wdrożeniowych przez bezpośrednie udzielenie zamówienia

7.3. Instrument finansowy, o którym mowa w art. 38 ust. 1 lit. c), łączący wkład finansowy pochodzący od IZ z produktami finansowym EBI w ramach Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych, zgodnie z art. 39a	
8. Rodzaj instrumentu finansowego	Poszczególne fundusze
8.1. Instrumenty specjalnie zaprojektowane (ang. tailor-made) lub instrumenty finansowe spełniające standardowe warunki, tj. gotowe instrumenty	Instrument specjalnie zaprojektowany
9. Rodzaj produktów zapewnianych przez instrument finansowy: pożyczki, mikropożyczki, gwarancje, inwestycje kapitałowe lub quasi-kapitałowe, inny produkt finansowy lub inne wsparcie połączone w ramach instrumentu finansowego zgodnie z art. 37 ust. 7 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013	
9.0.1. Pożyczki ($\geq$ EUR 25 000)	Nie
9.0.2. Mikropożyczki ($<$ EUR 25 000 i udzielone mikroprzedsiębiorstwom) zgodnie z SEC/2011/1134 final	Nie
9.0.3. Gwarancje	Tak
9.0.4. Inwestycje kapitałowe	Nie
9.0.5. Inwestycja quasi-kapitałowa	Nie
9.0.6. Inne produkty finansowe	Nie
9.0.7. Inne wsparcie połączone z instrumentem finansowym	Tak
9.1. Opis innego produktu finansowego	
9.2. Inne wsparcie połączone w ramach instrumentu finansowego: dotacja, dotacja na spłatę odsetek, dotacja na opłaty gwarancyjne zgodnie z art. 37 ust. 7 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013	dotacja na spłatę odsetek od kredytu
10. Status prawny instrumentu finansowego zgodnie z art. 38 ust. 6 i art. 39a ust. 5 lit. b) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 (dotyczy wyłącznie instrumentów finansowych, o których mowa w art. 38 ust. 1 lit. b) i c)): rachunek powierniczy otwarty w imieniu podmiotu wdrażającego oraz w imieniu instytucji zarządzającej lub oddzielny blok finansowy w ramach instytucji finansowej	Oddzielny blok finansowy
III. Określenie podmiotu wdrażającego instrument finansowy oraz, w stosownych przypadkach, podmiotu wdrażającego fundusze funduszy, o którym mowa w art. 38 ust. 1 lit. a), b) i c) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 (art. 46 ust. 2 lit. c) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)	
11. Podmiot wdrażający instrument finansowy	
11.1. Rodzaj podmiotu wdrażającego zgodnie z art. 38 ust. 4 i art. 39a ust. 5 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013: istniejący lub nowo utworzony podmiot prawny zajmujący się wdrażaniem instrumentów finansowych; Europejski Bank Inwestycyjny; Europejski Fundusz Inwestycyjny; międzynarodowa instytucja finansowa, w której państwo członkowskie posiada akcje lub udziały; bank publiczny lub instytucja publiczna, ustanowione jako podmioty prawne prowadzące profesjonalną działalność finansową; podmiot prawa publicznego lub	Bank publiczny lub instytucja publiczna

prywatnego; instytucja zarządzająca bezpośrednio podejmująca zadania wdrożeniowe (tylko w przypadku pożyczek i gwarancji)	
11.1.1. Nazwa podmiotu wdrażającego instrument finansowy	Bank Gospodarstwa Krajowego
11.1.2. Oficjalny adres/miejsce prowadzenia działalności (nazwa państwa i miejscowości) podmiotu wdrażającego instrument finansowy	Polska, Warszawa
12. Procedura wyboru podmiotu wdrażającego instrument finansowy: udzielenie zamówienia publicznego; inna procedura	Bezpośrednie udzielenie zamówienia bankowi publicznemu lub instytucji publicznej
12.1. Opis innej procedury wyboru podmiotu wdrażającego instrument finansowy	
13. Data podpisania umowy o finansowaniu z podmiotem wdrażającym instrument finansowy	2019-07-30
IV. Łączna kwota wkładów z programu, w podziale na priorytety lub środki, wypłacona na rzecz instrumentu finansowego oraz poniesione koszty zarządzania lub uiszczone opłaty za zarządzanie (art. 46 ust. 2 lit. d) i e) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)	
14. Łączna kwota wkładów z programu zaangażowanych w ramach umowy o finansowaniu (w EUR)	M04: 119 000 000,00 Total: 119 000 000,00
14.1. w tym wkłady z EFSI (w EUR)	M04: 75 719 700,00 Total: 75 719 700,00
14.1.1. w tym EFRR (w EUR) (fakultatywnie)	
14.1.2. w tym Fundusz Spójności (w EUR) (fakultatywnie)	
14.1.3. w tym EFS (w EUR) (fakultatywnie)	
14.1.4. w tym EFRROW (w EUR) (fakultatywnie)	M04: 75 719 700,00 Total: 75 719 700,00
14.1.5. w tym EFMR (w EUR) (fakultatywnie)	
15. Łączna kwota wkładów z programu wypłaconych na rzecz instrumentu finansowego (w EUR)	M04: 92,753,319.86 Total: 92,753,319.86
15.1. w tym kwoty wkładów z EFSI (w EUR)	M04: 59,018,937.40 Total: 59,018,937.40
15.1.1. w tym EFRR (w EUR)	
15.1.2. w tym Fundusz Spójności (w EUR)	
15.1.3. w tym EFS (w EUR)	
15.1.4. w tym EFRROW (w EUR)	M04: 59 018 937,40 Total: 59 018 937,40
15.1.5. w tym EFMR (w EUR)	
15.2. w tym łączna kwota współfinansowania krajowego (w EUR)	M04: 33,734,382.46 Other: 0.00 Total: 33,734,382.46
15.2.1. w tym łączna kwota krajowego finansowania publicznego (w EUR)	M04: 33 734 382,46 Total: 33 734 382,46

15.2.2. w tym łączna kwota krajowego finansowania prywatnego (w EUR)	
16. Łączna kwota wkładów z programu wpłacanych na rzecz instrumentu finansowego w ramach Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych (YEI) (w EUR)	
17. Łączna kwota kosztów zarządzania i opłat za zarządzanie wypłacona z wkładów z programu (w EUR)	M04: 1 296 016,93 Total: 1 296 016,93
17.1. w tym wynagrodzenie podstawowe (w EUR)	M04: 387 562,85 Total: 387 562,85
17.2. w tym wynagrodzenie oparte na wynikach (w EUR)	M04: 908 454,08 Total: 908 454,08
18. Skapitalizowane koszty zarządzania lub opłat za zarządzanie zgodnie z art. 42 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 (dotyczy wyłącznie sprawozdania końcowego) (w EUR)	
19. Skapitalizowane dotacje na spłatę odsetek lub dotacje na opłaty gwarancyjne zgodnie z art. 42 ust. 1 lit. c) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 (dotyczy wyłącznie sprawozdania końcowego) (w EUR)	
20. Kwota wkładów z programu przeznaczonych na inwestycje kontynuacyjne na rzecz ostatecznych odbiorców zgodnie z art. 42 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 (dotyczy wyłącznie sprawozdania końcowego) (w EUR)	
21. Wkłady w postaci gruntów lub nieruchomości w instrument finansowy zgodnie z art. 37 ust. 10 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 (dotyczy wyłącznie sprawozdania końcowego) (w EUR)	
V. Łączna kwota wsparcia wypłacona ostatecznym odbiorcom lub na wsparcie na rzecz ostatecznych odbiorców lub zaangażowanego przez instrument finansowy w ramach umów gwarancyjnych na inwestycje na rzecz ostatecznych odbiorców, w podziale na programy i priorytety lub środki EFSI (art. 46 ust. 2 lit. e) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)	
22. Nazwa produktu finansowego oferowanego przez instrument finansowy	Fundusz Gwarancji Rolnych
22.1. Rodzaj produktu finansowego oferowanego przez instrument finansowy	Gwarancja
24. Łączna kwota wkładów z programu zaangażowanych w ramach tej pożyczki, umów gwarancyjnych, umów o produkty kapitałowe, quasi-kapitałowe lub inne produkty finansowe z ostatecznymi odbiorcami (w EUR)	M04: 73 725 890,62 Total: 73 725 890,62
24.1. w tym łączna kwota wkładów z EFSI (w EUR)	M04: 46 911 884,41 Total: 46 911 884,41
25. Łączna kwota wkładów z programu wypłacona ostatecznym odbiorcom w formie tej pożyczki, mikropożyczek, kapitału lub innych produktów lub w przypadku gwarancji przeznaczona na pożyczki wypłacone ostatecznym odbiorcom, według produktów (w EUR)	M04: 73 725 890,62 Total: 73 725 890,62
25.1. w tym łączna kwota wkładów z EFSI (w EUR)	M04: 46,911,784.20

	Other: 0.00 Total: 46,911,784.20
25.1.1. w tym EFRR (w EUR)	
25.1.2. w tym Fundusz Spójności (w EUR)	
25.1.3. w tym EFS (w EUR)	
25.1.4. w tym EFRROW (w EUR)	M04: 46 911 784,20 Total: 46 911 784,20
25.1.5. w tym EFMR (w EUR)	
25.2. w tym łączna kwota krajowego współfinansowania publicznego (w EUR)	M04: 26 814 106,42 Total: 26 814 106,42
25.3. w tym łączna kwota krajowego współfinansowania prywatnego (w EUR)	
26. Łączna wartość pożyczek faktycznie wypłaconych ostatecznym odbiorcom w odniesieniu do podpisanych umów gwarancyjnych (EUR)	372 290 704,61
26.1. Całkowita wartość nowego finansowania dłużnego stworzonego przez inicjatywę na rzecz MŚP (art. 39 ust. 10 lit. b) RWP)	
27. Liczba umów pożyczki/umów gwarancyjnych/umów o produkty kapitałowe lub quasi-kapitałowe/umów o inne produkty finansowe podpisanych z ostatecznymi odbiorcami, według produktów	M04: 8 968,00 Total: 8 968
28. Liczba inwestycji w formie pożyczki/gwarancji/kapitału lub quasi-kapitału/innych produktów finansowych dokonanych u ostatecznych odbiorców, według produktów	M04: 8 968,00 Total: 8 968
29. Liczba odbiorców finansowych wspieranych za pomocą produktu finansowego	M04: 6,763.00 Total: 6763
29.1. w tym duże przedsiębiorstwa	
29.2. w tym MŚP	M04: 6 763,00 Total: 6 763
29.2.1. w tym mikroprzedsiębiorstwa	M04: 6 486,00 Total: 6 486
29.3. w tym osoby fizyczne	
29.4. w tym inny rodzaj wspieranych ostatecznych odbiorców	
29.4.1. opis innego rodzaju wspieranych ostatecznych odbiorców	
33. Łączna liczba gwarancji udzielonych i wykorzystanych w związku ze zwłoką w spłacie pożyczki	0
34. Łączna kwota przeznaczona na gwarancje udzielone i wykorzystane w związku ze zwłoką w spłacie pożyczki (w EUR)	0,00
39. Spodziewany i osiągnięty efekt dźwigni w odniesieniu do umowy o finansowaniu	
39.1. Spodziewany efekt dźwigni w przypadku gwarancji w odniesieniu do umowy o finansowaniu	4,35
39.2. Osiągnięty efekt dźwigni na koniec roku sprawozdawczego w	7,83

przypadku gwarancji	
39.3. Inwestycje uruchomione przez instrumenty finansowe EFSI dla gwarancji (fakultatywnie)	
VI. Funkcjonowanie instrumentu finansowego, w tym postęp w ustanawianiu i wyborze instytucji wdrażających instrument finansowy (w tym instytucji wdrażającej fundusz funduszy) (art. 46 ust. 2 lit. f) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)	
32. Informacja o tym, czy instrument finansowy nadal funkcjonował na koniec roku sprawozdawczego	Tak
32.1. Jeżeli instrument finansowy nie funkcjonował na koniec roku sprawozdawczego, data likwidacji	
VII. Odsetki oraz inne zyski generowane ze wsparcia udzielanego z EFSI na rzecz instrumentu finansowego, zasoby programu zwrócone do instrumentów finansowych z inwestycji, zgodnie z art. 43 i 44, kwoty wykorzystane na zróżnicowane traktowanie, o którym mowa w art. 43a, oraz wartość inwestycji kapitałowych w odniesieniu do poprzednich lat (art. 46 ust. 2 lit. g) oraz i) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)	
35. Odsetki oraz inne zyski generowane z płatności z EFSI na rzecz instrumentu finansowego (w EUR)	2 670 581,13
36. Kwoty zwrócone do instrumentu finansowego przypisane do wsparcia z EFSI do końca roku sprawozdawczego (w EUR)	6 366 492,66
36.1. w tym zwroty kapitału (w EUR)	6 366 492,66
36.2. w tym zyski oraz inne dochody (w EUR)	
37. Kwoty zasobów, które można przypisać EFSI, wykorzystane zgodnie z art. 44 i art. 43a	
37.1 w tym kwoty wypłacone na zróżnicowane traktowanie inwestorów działających zgodnie z zasadą gospodarki rynkowej, którzy zapewniają środki odpowiadające wsparciu z EFSI na rzecz instrumentu finansowego lub którzy współfinansują inwestycję na poziomie ostatecznych odbiorców (w EUR)	
37.2. w tym kwoty wypłacone na refundację poniesionych kosztów zarządzania i opłat za zarządzanie instrumentem finansowym (w EUR)	
37.3 w tym kwoty na pokrycie w kwocie nominalnej straty wkładu EFSI na rzecz instrumentów finansowych wynikającej z ujemnych odsetek, jeżeli strata ta nastąpiła pomimo aktywnego zarządzania zasobami finansowymi przez podmioty wdrażające instrumenty finansowe (w EUR)	
VIII. Postępy w osiągnięciu spodziewanego efektu dźwigni z inwestycji dokonywanych w ramach instrumentu finansowego oraz wartość inwestycji i uczestnictwa (art. 46 ust. 2 lit. h) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)	
38. Łączna kwota innych wkładów, poza EFSI, pozyskanych przez instrument finansowy (EUR)	
38.1. Łączna kwota innych wkładów, poza EFSI, zaangażowanych w ramach umowy o finansowaniu z podmiotem wdrażającym	187 842 566,10

instrument finansowy (w EUR)	
38.1 A. Wkłady w ramach produktu finansowego EBI zaangażowane w ramach umowy o finansowanie z podmiotem wdrażającym instrument finansowy (dotyczy wyłącznie instrumentów, o których mowa w art. 38 ust. 1 lit. c)) (w EUR)	
38.2. Łączna kwota innych wkładów, poza EFSI, wypłaconych na rzecz instrumentu finansowego (w EUR)	187 842 566,10
38.2.1. w tym wkłady publiczne (w EUR)	105 427 923,90
38.2.2. w tym wkłady prywatne (w EUR)	82 414 642,20
38.2A. Wkład w ramach produktu finansowego EBI wypłacony na rzecz instrumentu finansowego (dotyczy wyłącznie instrumentów, o których mowa w art. 38 ust. 1 lit. c)) (w EUR)	
IX. Wkład instrumentu finansowego w osiągnięcie wskaźników danego priorytetu lub środka (art. 46 ust. 2 lit. j) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)	
41. Wskaźnik produktu (kod i nazwa), w który wkład wnosi instrument finansowy	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem (M04)
41.1. Wartość docelowa wskaźnika produktu	119 000 000,00
41.2. Wartość osiągnięta przez instrument finansowy w odniesieniu do wartości docelowej wskaźnika produktu	73 725 890,62
41. Wskaźnik produktu (kod i nazwa), w który wkład wnosi instrument finansowy	O2 - Inwestycje ogółem (M04)
41.1. Wartość docelowa wskaźnika produktu	598 866 466,00
41.2. Wartość osiągnięta przez instrument finansowy w odniesieniu do wartości docelowej wskaźnika produktu	372 290 704,61
41. Wskaźnik produktu (kod i nazwa), w który wkład wnosi instrument finansowy	O3 - Liczba wspieranych działań/operacji (M04)
41.1. Wartość docelowa wskaźnika produktu	13 170,00
41.2. Wartość osiągnięta przez instrument finansowy w odniesieniu do wartości docelowej wskaźnika produktu	8 968,00
41. Wskaźnik produktu (kod i nazwa), w który wkład wnosi instrument finansowy	O4 - Liczba gospodarstw rolnych/beneficjentów otrzymujących wsparcie (M04)
41.1. Wartość docelowa wskaźnika produktu	11 590,00
41.2. Wartość osiągnięta przez instrument finansowy w odniesieniu do wartości docelowej wskaźnika produktu	5 907,00

11. TABELE SŁUŻĄCE KODOWANIU OGÓLNYCH I SPECYFICZNYCH DLA PROGRAMU WSKAŹNIKÓW ORAZ UJĘTYCH ILOŚCIOWO WARTOŚCI DOCELOWYCH

Zob. załącznik dotyczący monitorowania

Załącznik II

Szczegółowa tabela pokazująca poziom realizacji w podziale na cele szczegółowe, w tym wskaźniki produktu

Cel szczegółowy 1A							
FA/M	Nazwa wskaźnika celu	Okres	Na podstawie zatwierdzonych (w stosownych przypadkach)	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Cel na 2025 r.
1A	T1: procent wydatków w ramach artykułów 14, 15 i 35 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 w odniesieniu do ogółu wydatków poniesionych w ramach PROW (cel szczegółowy 1A)	2014-2022			0,43	27,85	1,54
		2014-2021			0,23	14,90	
		2014-2020			0,18	11,66	
		2014-2019			0,09	5,83	
		2014-2018					
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					

Cel szczegółowy 1B							
FA/M	Nazwa wskaźnika celu	Okres	Na podstawie zatwierdzonych (w stosownych przypadkach)	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Cel na 2025 r.
1B	T2: łączna liczba operacji współpracy otrzymujących wsparcie w ramach działania dotyczącego współpracy (art. 35 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013) (grupy, sieci/klastry, projekty pilotażowe...) (cel szczegółowy 1B)	2014-2022			222,00	134,55	165,00
		2014-2021			55,00	33,33	
		2014-2020			17,00	10,30	
		2014-2019			2,00	1,21	
		2014-2018					
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					

Cel szczegółowy 1C

FA/M	Nazwa wskaźnika celu	Okres	Na podstawie zatwierdzonych (w stosownych przypadkach)	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Cel na 2025 r.
1C	T3: łączna liczba uczestników szkolenia na podstawie art. 14 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 (cel szczegółowy 1C)	2014-2022			27 522,00	12,99	211 810,00
		2014-2021			27 492,00	12,98	
		2014-2020			27 492,00	12,98	
		2014-2019			5 644,00	2,66	
		2014-2018					
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					

Cel szczegółowy 2A

FA/M	Nazwa wskaźnika celu	Okres	Na podstawie zatwierdzonych (w stosownych przypadkach)	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Cel na 2025 r.
2A	T4: procent gospodarstw rolnych otrzymujących wsparcie z programu rozwoju obszarów wiejskich na inwestycje związane z restrukturyzacją lub modernizacją (cel szczegółowy 2A)	2014-2022	3,37	106,41	2,85	89,99	3,17
		2014-2021	2,82	89,05	2,26	71,36	
		2014-2020	2,07	65,36	1,59	50,21	
		2014-2019	1,90	60,00	0,94	29,68	
		2014-2018	0,99	31,26	0,62	19,58	
		2014-2017	0,93	29,37	0,13	4,10	
		2014-2016	0,19	6,00			
		2014-2015					
FA/M	Wskaźnik produktu	Okres	Przeznaczone	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Zaplanowane na 2023 r.
2A	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	4 218 354 382,42	86,18	2 978 562 225,49	60,85	4 894 962 384,00
M01	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	6 486 455,32	25,14	1 331 249,62	5,16	25 799 855,00
M01.1	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022			1 331 249,62	7,07	18 839 884,00
M01.1	O12 - Liczba uczestników szkoleń	2014-2022			10 551,00	10,08	104 669,00
M02	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	89 429 201,39	82,80	43 985 901,19	40,73	108 000 519,00
M02.1	O13 - Liczba beneficjentów, którzy skorzystali z usług doradczych	2014-2022			46 800,00	68,61	68 211,00
M04	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	2 592 230 871,53	97,52	1 674 616 507,33	63,00	2 658 020 986,00
M04	O2 - Inwestycje ogółem	2014-2022			3 325 594 803,90	64,47	5 158 415 160,00
M04.1	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022			1 536 161 017,89	68,73	2 234 922 298,00
M04.1	O4 - Liczba gospodarstw rolnych/beneficjentów otrzymujących wsparcie	2014-2022			36 987,00	77,52	47 713,00
M04.3	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022			78 105 381,71	18,46	423 098 688,00
M06	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	1 218 922 786,86	76,52	973 053 140,42	61,08	1 593 027 253,00
M06	O2 - Inwestycje ogółem	2014-2022			973 053 140,42	45,39	2 143 605 046,00
M06.3	O4 - Liczba gospodarstw rolnych/beneficjentów otrzymujących wsparcie	2014-2022			62 270,00	81,13	76 751,00
M16	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	44 179 949,36	50,07	18 547 943,08	21,02	88 234 648,00
M21	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	267 105 117,96	100,06	267 027 483,85	100,03	266 943 558,00
M21	O4 - Liczba gospodarstw	2014-2022					180 000,00

	rolnych/beneficjentów otrzymujących wsparcie						
M22	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	0,00	0,00			154 935 565,00
M22	O4 - Liczba gospodarstw rolnych/beneficjentów otrzymujących wsparcie	2014-2022					48 450,00

Cel szczegółowy 2B							
FA/M	Nazwa wskaźnika celu	Okres	Na podstawie zatwierdzonych (w stosownych przypadkach)	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Cel na 2025 r.
2B	T5: procent gospodarstw rolnych korzystających z planów rozwoju działalności gospodarczej/inwestycji dla młodych rolników otrzymujących wsparcie z programu rozwoju obszarów wiejskich (cel szczegółowy 2B)	2014-2022	1,79	99,06	1,67	92,42	1,81
		2014-2021	1,73	95,74	1,43	79,14	
		2014-2020	1,24	68,62	1,14	63,09	
		2014-2019	0,91	50,36	0,78	43,17	
		2014-2018	0,64	35,42	0,58	32,10	
		2014-2017	0,59	32,65			
		2014-2016	0,38	21,03			
2014-2015							
FA/M	Wskaźnik produktu	Okres	Przeznaczone	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Zaplanowane na 2023 r.
2B	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	835 570 956,19	106,69	632 283 376,99	80,73	783 171 231,00
M06	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	835 570 956,19	106,69	632 283 376,99	80,73	783 171 231,00
M06	O2 - Inwestycje ogółem	2014-2022			632 283 376,99	80,73	783 171 231,00
M06.1	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022			632 283 376,99	80,73	783 171 231,00
M06.1	O4 - Liczba gospodarstw rolnych/beneficjentów otrzymujących wsparcie	2014-2022			25 190,00	92,53	27 224,00

Cel szczegółowy 3A

FA/M	Nazwa wskaźnika celu	Okres	Na podstawie zatwierdzonych (w stosownych przypadkach)	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Cel na 2025 r.
3A	T6: procent gospodarstw rolnych otrzymujących wsparcie w ramach systemów jakości, rynków lokalnych i krótkich cykli dostaw oraz grup/organizacji producentów (cel szczegółowy 3A)	2014-2022	1,66	147,02	1,13	100,08	1,13
		2014-2021	1,62	143,48	1,13	100,08	
		2014-2020	1,57	139,05	1,13	100,08	
		2014-2019	1,48	131,08	1,13	100,08	
		2014-2018	1,41	124,88	0,53	46,94	
		2014-2017	1,34	118,68	0,71	62,88	
		2014-2016	1,10	97,42	1,10	97,42	
		2014-2015					
FA/M	Wskaźnik produktu	Okres	Przeznaczone	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Zaplanowane na 2023 r.
3A	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	1 354 164 821,61	91,47	801 893 379,04	54,17	1 480 449 906,00
M01	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	1 079 554,89	12,41	84 423,59	0,97	8 700 069,00
M01.1	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022			84 423,59	1,29	6 525 052,00
M01.1	O12 - Liczba uczestników szkoleń	2014-2022			30,00	0,08	36 251,00
M03	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	28 819 947,22	65,49	20 182 325,46	45,86	44 004 400,00
M03.1	O4 - Liczba gospodarstw rolnych/beneficjentów otrzymujących wsparcie	2014-2022			703,00	8,78	8 006,00
M04	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	903 100 549,09	105,58	410 474 723,43	47,99	855 330 975,00
M04	O2 - Inwestycje ogółem	2014-2022			891 138 049,59	49,22	1 810 661 950,00
M04.1	O3 - Liczba wspieranych działań/operacji	2014-2022			998,00	58,53	1 705,00
M04.2							
M07	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	80 670 426,81	127,55	48 152 844,13	76,13	63 248 582,00
M09	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	169 778 539,61	64,70	169 163 128,63	64,46	262 416 420,00
M09	O3 - Liczba wspieranych działań/operacji	2014-2022			439,00	31,49	1 394,00
M09	O9 - Liczba gospodarstw rolnych uczestniczących w systemach wsparcia	2014-2022			3 220,00	35,76	9 005,00
M14	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	138 557 130,03	65,56	140 788 469,59	66,62	211 340 000,00
M14	O4 - Liczba gospodarstw rolnych/beneficjentów otrzymujących wsparcie	2014-2022			44 921,00	89,84	50 000,00
M16	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	32 158 673,96	90,82	13 047 464,21	36,85	35 409 460,00

Cel szczegółowy 3B

FA/M	Nazwa wskaźnika celu	Okres	Na podstawie zatwierdzonych (w stosownych przypadkach)	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Cel na 2025 r.	
3B	T7: procent gospodarstw rolnych uczestniczących w systemach zarządzania ryzykiem (cel szczegółowy 3B)	2014-2022			0,25	43,49	0,57	
		2014-2021			0,17	29,58		
		2014-2020			0,08	13,92		
		2014-2019			0,01	1,74		
		2014-2018						
		2014-2017						
		2014-2016						
		2014-2015						
	Liczba beneficjentów w ramach inwestycji zapobiegających zniszczeniu potencjału produkcji rolnej (-)	2014-2022				3 860,00	51,87	7 442,00
		2014-2021				2 676,00	35,96	
		2014-2020				1 282,00	17,23	
		2014-2019				257,00	3,45	
		2014-2018				61,00	0,82	
		2014-2017						
		2014-2016						
2014-2015								
FA/M	Wskaźnik produktu	Okres	Przeznaczone	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Zaplanowane na 2023 r.	
3B	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	92 190 521,81	51,14	61 480 231,75	34,10	180 286 056,00	
M01	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	0,00	0,00	0,00	0,00	2 899 882,00	
M01.1	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022			0,00	0,00	2 899 882,00	
M01.1	O12 - Liczba uczestników szkoleń	2014-2022			0,00	0,00	16 111,00	
M05	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	91 975 184,00	77,65	61 423 980,24	51,86	118 446 174,00	
M05.1	O4 - Liczba gospodarstw rolnych/beneficjentów otrzymujących wsparcie	2014-2022			3 688,00	53,86	6 847,00	
M17	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	215 337,81	0,37	56 251,51	0,10	58 940 000,00	
M17.1	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022			56 251,51	0,19	29 470 000,00	
M17.1	O4 - Liczba gospodarstw rolnych/beneficjentów otrzymujących wsparcie	2014-2022			31,00	1,71	1 813,00	

Priorytet P4

FA/M	Nazwa wskaźnika celu	Okres	Na podstawie zatwierdzonych (w stosownych przypadkach)	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Cel na 2025 r.	
P4	T13: procent gruntów leśnych w ramach umów o zarządzanie dotyczących poprawy gospodarowania glebą lub zapobiegania erozji gleby (cel szczegółowy 4C)	2014-2022			0,09	54,34	0,17	
		2014-2021			0,07	42,26		
		2014-2020			0,06	36,23		
		2014-2019						
		2014-2018						
		2014-2017						
		2014-2016						
		2014-2015						
	T8: procent lasów/innych zalesionych obszarów w ramach umów o zarządzanie wspierających różnorodność biologiczną (cel szczegółowy 4A)	2014-2022				0,09	54,34	0,17
		2014-2021				0,07	42,26	
		2014-2020				0,06	36,23	
		2014-2019						
		2014-2018						
		2014-2017						
		2014-2016						
		2014-2015						
	T12: procent gruntów rolnych w ramach umów o zarządzanie dotyczących poprawy gospodarowania glebą i/lub zapobiegania erozji gleby (cel szczegółowy 4C)	2014-2022				7,86	55,95	14,05
		2014-2021				9,43	67,12	
		2014-2020				10,69	76,09	
		2014-2019				9,70	69,04	
		2014-2018				11,71	83,35	
		2014-2017				13,76	97,94	
		2014-2016				11,65	82,92	
		2014-2015						
	T10: procent gruntów rolnych w ramach umów o zarządzanie dotyczących poprawy gospodarki wodnej (cel szczegółowy 4B)	2014-2022				5,82	53,82	10,81
		2014-2021				7,53	69,63	
		2014-2020				7,93	73,33	
		2014-2019				7,23	66,86	
2014-2018					9,25	85,54		
2014-2017					10,36	95,80		
2014-2016					8,72	80,63		
2014-2015								
T9: procent gruntów rolnych w ramach umów o zarządzanie wspierających różnorodność biologiczną lub krajobrazy (cel szczegółowy 4B)	2014-2022				5,90	54,05	10,92	
	2014-2021				7,62	69,81		
	2014-2020				8,04	73,66		

	szczegółowy 4A)	2014-2019			7,32	67,06	
		2014-2018			9,42	86,30	
		2014-2017			10,67	97,75	
		2014-2016			9,01	82,54	
		2014-2015					
FA/M	Wskaźnik produktu	Okres	Przeznaczone	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Zaplanowane na 2023 r.
P4	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	4 379 325 140,85	73,36	4 708 603 889,95	78,88	5 969 505 025,00
M01	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	25 375 115,55	218,75	1 422 387,85	12,26	11 599 951,00
M01.1	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022			1 422 387,85	14,43	9 859 958,00
M01.1	O12 - Liczba uczestników szkoleń	2014-2022			16 941,00	30,93	54 779,00
M04	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	178 152 892,61	42,88	131 148 970,08	31,57	415 444 474,00
M04	O2 - Inwestycje ogółem	2014-2022			267 454 728,88	40,18	665 581 703,00
M08	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	1 696 539,66	56,55	1 699 962,18	56,67	3 000 000,00
M08.5	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022			1 699 962,18	56,67	3 000 000,00
M08.5	O3 - Liczba wspieranych działań/operacji	2014-2022			1 547,00	55,05	2 810,00
M08.5	O5 - Obszar całkowity (ha)	2014-2022			8 614,37	55,81	15 435,00
M10	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	1 379 006 418,90	68,94	1 506 145 376,46	75,30	2 000 164 058,00
M10.1	O5 - Obszar całkowity (ha)	2014-2022			840 995,12	53,81	1 562 850,00
M11	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	578 567 360,42	66,86	608 232 187,51	70,29	865 368 117,00
M11.1	O5 - Obszar całkowity (ha)	2014-2022			76 815,45	52,86	145 329,00
M11.2	O5 - Obszar całkowity (ha)	2014-2022			217 677,60	67,60	321 997,00
M13	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	2 216 526 813,71	82,89	2 459 955 005,87	92,00	2 673 928 425,00
M13.1	O5 - Obszar całkowity (ha)	2014-2022			126 166,20	70,90	177 940,00
M13.2	O5 - Obszar całkowity (ha)	2014-2022			4 210 211,70	55,51	7 584 297,00
M13.3	O5 - Obszar całkowity (ha)	2014-2022			829 793,77	67,10	1 236 587,00

Cel szczegółowy 5C

FA/M	Nazwa wskaźnika celu	Okres	Na podstawie zatwierdzonych (w stosownych przypadkach)	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Cel na 2025 r.
5C	T16: Całkowita suma inwestycji na rzecz wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych (w EUR) (cel szczegółowy 5C)	2014-2022					160 000 000,00
		2014-2021					
		2014-2020					
		2014-2019					
		2014-2018					
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					
FA/M	Wskaźnik produktu	Okres	Przeznaczone	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Zaplanowane na 2023 r.
5C	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	0,00	0,00	0,00	0,00	80 000 000,00
M04	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	0,00	0,00	0,00	0,00	80 000 000,00
M04	O2 - Inwestycje ogółem	2014-2022			0,00	0,00	160 000 000,00
M04.1 M04.3	O3 - Liczba wspieranych działań/operacji	2014-2022					2 600,00

Cel szczegółowy 5E

FA/M	Nazwa wskaźnika celu	Okres	Na podstawie zatwierdzonych (w stosownych przypadkach)	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Cel na 2025 r.
5E	T19: procent gruntów rolnych i leśnych objętych umowami o zarządzanie przyczyniającymi się do pochłaniania dwutlenku węgla i ochrony węgla (cel szczegółowy 5E)	2014-2022			0,02	93,20	0,02
		2014-2021			0,02	93,20	
		2014-2020			0,02	93,20	
		2014-2019			0,02	93,20	
		2014-2018			0,01	46,60	
		2014-2017			0,32	1 491,22	
		2014-2016			0,30	1 398,02	
		2014-2015			0,01	46,60	
FA/M	Wskaźnik produktu	Okres	Przeznaczone	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Zaplanowane na 2023 r.
5E	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	169 564 133,93	66,58	181 568 175,75	71,29	254 689 060,00
M08	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	169 564 133,93	66,58	181 568 175,75	71,29	254 689 060,00
M08.1	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022			181 568 175,75	71,29	254 689 060,00
M08.1	O5 - Obszar całkowity (ha)	2014-2022			4 602,23	90,24	5 100,00

Cel szczegółowy 6A

FA/M	Nazwa wskaźnika celu	Okres	Na podstawie zatwierdzonych (w stosownych przypadkach)	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Cel na 2025 r.
6A	T20: miejsca pracy stworzone w ramach projektów objętych wsparciem (cel szczegółowy 6A)	2014-2022			3 587,28	13,98	25 654,00
		2014-2021			1 606,43	6,26	
		2014-2020			656,00	2,56	
		2014-2019			320,00	1,25	
		2014-2018			130,00	0,51	
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					
FA/M	Wskaźnik produktu	Okres	Przeznaczone	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Zaplanowane na 2023 r.
6A	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	693 951 420,08	98,48	377 669 423,31	53,59	704 677 347,00
M06	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	693 951 420,08	98,48	377 669 423,31	53,59	704 677 347,00
M06	O2 - Inwestycje ogółem	2014-2022			377 669 423,31	53,59	704 677 347,00
M06.2 M06.4	O4 - Liczba gospodarstw rolnych/beneficjentów otrzymujących wsparcie	2014-2022			12 172,00	70,76	17 203,00

Cel szczegółowy 6B

FA/M	Nazwa wskaźnika celu	Okres	Na podstawie zatwierdzonych (w stosownych przypadkach)	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Cel na 2025 r.	
6B	T23: miejsca pracy stworzone w ramach projektów objętych wsparciem (LEADER) (cel szczegółowy 6B)	2014-2022			14 654,95	101,63	14 420,00	
		2014-2021			12 240,00	84,88		
		2014-2020			9 622,00	66,73		
		2014-2019			6 499,00	45,07		
		2014-2018			3 089,00	21,42		
		2014-2017			278,00	1,93		
		2014-2016						
		2014-2015						
	T22: procent ludności wiejskiej korzystającej z ulepszonych usług/infrastruktury (cel szczegółowy 6B)	2014-2022				15,89	67,61	23,50
		2014-2021				14,05	59,78	
		2014-2020				12,10	51,48	
		2014-2019				9,34	39,74	
		2014-2018				6,69	28,46	
		2014-2017				3,37	14,34	
		2014-2016				0,10	0,43	
		2014-2015						
	T21: procent ludności wiejskiej objętej strategiami lokalnego rozwoju (cel szczegółowy 6B)	2014-2022				72,65	99,99	72,65
		2014-2021				72,65	99,99	
		2014-2020				72,65	99,99	
		2014-2019				72,65	99,99	
		2014-2018				72,77	100,16	
		2014-2017				72,77	100,16	
		2014-2016				72,38	99,62	
		2014-2015						
FA/M	Wskaźnik produktu	Okres	Przeznaczone	Absorpcja (%)	Zrealizowane	Absorpcja (%)	Zaplanowane na 2023 r.	
6B	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	2 590 947 224,02	83,13	1 749 178 354,98	56,12	3 116 860 847,00	
M07	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	1 722 758 727,12	80,12	1 083 622 145,82	50,40	2 150 207 382,00	
M07.1 M07.2 M07.4 M07.5 M07.6 M07.7 M07.8	O15 - Liczba ludności korzystającej z ulepszonych usług / infrastruktury (w obszarze IT lub w innym obszarze)	2014-2022			4 400 806,00	67,59	6 510 600,00	
M07.2	O3 - Liczba wspieranych działań/operacji	2014-2022			3 771,00	51,99	7 253,00	

M07.4	O3 - Liczba wspieranych działań/operacji	2014-2022			622,00	101,97	610,00
M07.6	O3 - Liczba wspieranych działań/operacji	2014-2022			75,00	68,81	109,00
M19	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022	868 188 496,90	89,81	665 556 209,16	68,85	966 653 465,00
M19	O18 - Liczba ludności na obszarze lokalnej grupy działania	2014-2022			20 126 294,00	100,00	20 126 294,00
M19	O19 - Liczba wybranych lokalnych grup działania	2014-2022			291,00	100,00	291,00
M19.1	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022			9 599 891,54	60,22	15 941 729,00
M19.2	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022			520 972 742,14	65,96	789 854 109,00
M19.3	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022			14 106 348,60	81,21	17 370 392,00
M19.4	O1 - Wydatki ze środków publicznych ogółem	2014-2022			120 877 226,88	84,24	143 487 235,00

Dokumenty

Tytuł dokumentu	Typ dokumentu	Data dokumentu	Lokalny nr referencyjny	Nr referencyjny Komisji	Liczba kontrolna	Pliki	Data wysłania	Wysłane przez
AIR Financial Annex 2014PL06RDNP001	Załącznik finansowy (System)	27-04-2023			1600923081	AIRfinancialAnnex2014PL06RDNP001_pl.pdf		

